

T.C.
GAZİOSMAN PAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

87496

TRABZON SALNÂMESİ (1295)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Makbule ŞAHİNER

Danışman
Prof.Dr. Münir ATALAR

TOKAT-1999

T 87496

Y.B. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASITON MERKEZİ

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

TRABZON SALNÂMESİ (1295)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Makbule ŞAHİNER

Bu tez 21.09.1999 tarihinde aşağıda belirtilen jüri tarafından Oybirliği/Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı ve Soyadı İmza

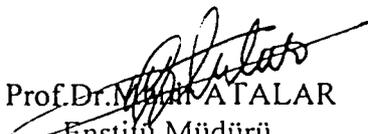
BAŞKAN : Prof.Dr.Münir ATALAR

Ü Y E : Doç.Dr.Saim SAVAŞ

Ü Y E : Yrd.Doç.Dr. Abdullah İLGAZİ

ONAY

Bu tez 24/09/1999 tarih ve 99/9 sayılı Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen jüri üyelerince kabul edilmiştir 24.09/1999

Prof.Dr.Münir ATALAR
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
GİRİŞ	II
A- SALNÂME	II
B- 1. KISALTMALAR VE İŞARETLER	V
2. TRABZON VİLÂYETİ SALNÂMELERİ	V
C- TRABZON'UN KISA TARİHÇESİ	IX
TRANSKRİPSİYONLU METİN	1
DİZİN	96
ESERDEKİ BİLGİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	101
SONUÇ	113
BİBLİYOGRAFYA	114

ÖNSÖZ

Günümüzü değerlendirmek ve geleceğe sahip olabilmemiz için, sağlam ve doğru bir tarih bilginin olması şarttır. Bütün ilimler, tarihî gelişimini araştırmak isteyeceklerdir. Bu durum tarih ilmi için de geçerlidir. Tarihimizi kaynaklardan araştıramamiz için, tarihî metinlerimizi bilmemiz gerekir. Fakat tarihimizin yazılı kaynakları günümüz Türkçe'sine aktarılmadığından, anlaşılma imkanı maalesef bulunamamaktadır. Bu sebeple Trabzon vilâyet salnâmelerinden 1295 tarihîsini araştırmalara sunmayı istedik.

Bu vesileyle neslimizin okuyamadığı, ayrıca kütüphane raflarında kimsenin eline almadığı, tarihî eserlerimizden birisini ortaya çıkarmış olacağız. Ayrıca Resmi salnâmecilik hususunda bir ilke imza atmış olan Trabzon Salnâmelerinden (1295) 10. Defasını günümüz harflerine aktararak vilâyetin idari teşkilatı, memur listeleri, mahallin tarihi, eski eserleri, coğrafyası, istihsalı, iktisadi faaliyetleri, nüfusu vb. bilgilerini açıklığa kavuşturmayı umuyoruz.

Çalışmamızın "Giriş" kısmında genel olarak Salnâme'nin anlamı ve Trabzon Vilâyeti Salnâmelerinin arşiv, kütüphâne ve müzelerdeki kayıt numaraları ile dökümanlarını verdik.

Eseri transkribe yaparken, varak numaralarını metin içinde köşeli parantezle belirttik. Metinde okunamayan veya tereddütle okuduğumuz yerler azda olsa soru işareti ile gösterilmiştir.

Eser, Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi'nde Salnâme-i Trabzon 1295 H. 10. Defa Tr.1295 Vilâyet Matbaası, 1765.8 AH / 2152'de kayıtlı bulunmaktadır.

Bu konuda çalışmam boyunca benden her konuda yardımını esirgemeyen, değerli fikirleriyle beni destekleyip yönlendiren tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Münir ATALAR Hocam'a teşekkürlerimi borç bilirim. Ayrıca bu çalışmamda bana madden ve mânen her konuda yardımcı olan, devamlı teşvikleriyle beni çalışmaya yöneltten Değerli eşim Kadir ŞAHİNER'e teşekkür ederim.

MAKBULE ŞAHİNER

GİRİŞ

A – SALNÂME

Genel olarak geçmiş yılların yada bir yılın bütün olaylarını, her çeşit faaliyetlerini icraatını, istatistik, ticaret, sanayi, iktisat, tarih, fen ve biyografi bilgilerini özet halinde içermek üzere her sene tertip edilen ve yayınlanan eserler hakkında kullanılan bir deyimdir¹. Türkçeye Tanzimat'tan sonra girmiştir. Farsça "sene" demek olan "sâl" ile yine Farsça mektup, kitap mânasına gelen "nâme" kelimesinin birleştirilmiş hali olup, bu deyimün günümüz karşılığı "yıllık"tır. "Sâlnâme" Fransızca "annuaire" ve İngilizce "year book" tâbirlerinin karşılığıdır².

Avrupa'da resimli gazeteler senelik yazılarıyla resimlerinin seçilmişlerinden oluşarak bir yıla ait siyasi ve ilmi özetlerle birlikte bir yıllık takvimin de eklenmesiyle salnâmeler yayınlamışlardır. Güzel resimler kıymetli özetlerin bulunuşu bunların büyük bir rağbet kazanmasına neden olmuştur³.

Osmanlılarda resmî Salnâme neşri ilk defa 19. Yüzyıl ortalarında Koca Reşid Paşa'nın düşünce ve gayretiyle başlamıştır. Bundan sonra gittikçe gelişerek her sahada gerek resmî, gerek hususî müesseseler tarafından pek çok çeşitte ve pek faydalı neşriyatta bulunulmuştur. Başlıcaları şunlardır:

I – Askerî Salnâme: Osmanlı orduları ve teşkilâtı kadroları ve bu mevkiileri işgal edenler en küçük rütbelisinden en büyüğüne kadar olanların isimleri, nişanları vesaireleri hakkında bilgi veren ve Keçecizade Fuad Paşa'nın seraskerliğinde yayımına başlanan resmî salnamelerdendir. Bahriye Sâlnamesi yayınlanana kadar deniz ordusu ile ilgili bilgileri de içine almıştır. İlk olarak 1282 sonuda 1326'da yayınlanmıştır⁴.

II – Bahriye Salnâmeleri: Sâl-nâme-i bahri (1307-1330 arasında, 17 adet), fen hey'etince tertip edilmiştir⁵. Ait olduğu idârenin bütün teşkilâtı, kadroları ve buraları işgal eden

¹ Midhat Sertoğlu, *Osmanlı Tarih Lügatı*, İstanbul 1986, s. 297

² Hasan Duman, *Osmanlı Yıllıkları (Salnameler ve Nevsaller)*, İstanbul 1982, s. 17

³ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü III.*, İstanbul 1993, s. 105

⁴ Sertoğlu, "a.g.e" s. 298

⁵ Yazarsız, "Salnâme", *İslâm Ansiklopedisi (M.E.B.)*, İstanbul, 1970 c.X., s.134

şahısların adları, rütbe ve nişanlarından başka donanmayı oluşturan gemilerle, bunların vasıfları konusunda geniş bilgi vermektedir⁶.

III – Devlet Salnâmesi: Salnâmelerin en eskisi, en düzenlisi ve aynı zamanda en uzun ömürlüsü “Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye”ler olarak bilinmektedir. İlk Devlet Salnâmesi, Sadrazam Reşid Paşâ'nın isteği ile, Hekimbaşı Abdülhak Efendizâde Hayrullah Efendi ile 19. Yüzyıl Osmanlı fikir ve ilim adamlarından Ahmed Cevdet Paşâ'nın yardımları ile Ahmed Vefik tarafından hazırlanmış ve 1263 H. (1847 M.) senesinde Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye adı ile neşredilmiştir.

Devlet Sal-nâmeleri, zamanına göre oldukça yüksek bir para olan 6 kuruştan satışa çıkarılmış ise de def`a 3'ten itibaren 5 kuruşa indirilerek bu fiyattan satışına devam etmiştir⁷.

IV – Hariciye Salnâmesi: (Hicri 1302, 1306, 1318, 1320 tarihli) sene sırası takip etmeden dört nüsha olarak çıkmıştır. Bunlar, sıra numarası da taşımaktadır. İkinci ve üçüncü matbaai Osmaniyyede, dördüncüsü ise Ahmed İhsan Matbaasında basılmıştır⁸. Hariciye Nezâreti (Dışişleri idâresi) Sicil-i ahval müdüriyetinin ustalığı ile olmuştur resmi salnâmedir⁹.

V – İlimiye Salnâmesi: Şeyhülislâmlık makamı (1334, 1 adet) meşihat-ı ulyâ mektupçuluğu tarafından düzenlenmiştir. Teşkilât, Şeyhülislâmlar ve lüzumlu bilgileri ihtivâ eder¹⁰.

VI – Maarif Salnâmesi: Osmanlı Devleti'nin bilimler ve kültür tarihini incelemek isteyenler için zengin bir kaynaktır. Tarihçe, maârif nâzırları, memurlar, öğretmenler, okullar ve kütüphâneler ile vb. hakkında bilgiler vermektedir¹¹.

VII – Rasadhâne-i Âmirenin Salnâmesi: Rasadhâne-i Âmire idâresinin Ticaret ve Bayındırlık İşlerine bağlı olduğu zaman, bu idârece düzenlenen ve yayımlanan Salnâmelerdendir. Rasadhane-i Âmire Müdürü Kombari tarafından Fransızca olarak yazılmış, buda Said Efendi tarafından Türkçeye çevrilmiştir¹².

⁶ Sertoğlu, “a.g.e” s.298

⁷ Duman, “a.g.e” s.18

⁸ Ebuzziya Tefîk, Takvim-i Ebuzziya s. 358

⁹ Sertoğlu, “a.g.e” s. 298

¹⁰ “Salnâme”, İ.A. . X. s.135.

¹¹ Duman, “a.g.e” s.21

¹² Sertoğlu, “a.g.e” s. 299, Ebuzziya Tefîk, “a.g.e” s.360

VIII – Rusûmat Salnâmesi: (Mâliye nezâreti) 1332, 1 adet, rusûmat emânetinin umûr-i tahriiriye dairesince hazırlanmıştır. Tarihçe, teşkilât, me'murlar, rüsûm işleri, gümrükler ve gümrük gelirlerinden bahsetmektedir¹³.

IX – Vilâyetler ve Bazı Eyâlet-i Mümtâze Salnâmeleri: Şimdiki edinilen bilgilere göre, Resmi Salnâmelerin ilki 1282 târihinde Trabzon'da neşredilmiştir. Vilâyet Salnâmeleri, âit oldukları vilâyetin idârî teşkilâtı, me'mur listeleri, mahallin tarihi, eski eserleri, coğrafyası, üretimi, iktisâdî faâliyetleri, nüfusu vb. konuları içermektedir¹⁴. En çok salnâme çıkaran vilâyetler Hüdâvendigâr (Bursa), Selânik'tir¹⁵.

X – Husûsî Müesseseler ve Şahıslar Tarafından Hazırlanan ve Neşredilen Salnâmeler, Nevsâller, Takvîmler: Bunların içinde pek ciddi, ilmi ve takvim mahiyetinde bulunanlarının yanında, mizahi, siyasi, sıhhi ve çeşitli meslek ve müesseselere, sanatlara ait olanlarını, bazen de, her şeyden bahseden daha çok almanak türünden olanlar da bulunabilmektedir. Çoğu resimlidir. Bilhassa Ebuzziya müessesesinin hazırladıkları içlerinde en meşhur olanı diyebiliriz¹⁶.

¹³ "Salnâme", İ.A. . X. s.135.

¹⁴ "Salnâme", İ.A. . X. s.135.

¹⁵ Pakalın "a.g.e" s. 106

¹⁶ Sertoğlu "a.g.e" s.300

B – 1 KISALTMALAR VE İŞARETLER

AMK	Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesi
AEK	Atıf Efendi Kütüphanesi (Mehmet Zeki Pakalın Kol.)
BAK	Başbakanlık Arşivi Kütüphanesi
BDK	Beyazıt Devlet Kütüphanesi
BK	Belediye Kütüphanesi (Atatürk Kitaplığı)
HTU	Hakkı Tarık Us Kütüphanesi
İÜ	İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi
İÜE	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak.Tarih Semineri K.
MK	Millet Kütüphanesi
SK	Süleymaniye Kütüphanesi
TGK	Tercüman Gazetesi Kütüphanesi
TKS	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi

- Sırası ile basıldığı şehir, matbaa, basıldığı tarih belli olmayan yerlerde kullanılmıştır.
- Kitabın üzerinde kaçınca basılışı olduğu gösterilmemiş diğer basılışlarını gösterir.
- () İçerisindeki yazılar kitabın kapağında veya içinde olmayan ve tarafımızdan ilâve edilen bilgilerdir.
- / Kitapta olduğu gibi yazılı, fakat ikinci plândaki yazıların başına ve sonuna konulmuştur.

2- TRABZON VİLÂYETİ SALNÂMELERİ

(TRABZON VİLÂYETİ SALNAMESİ)	AEK	AMK	1694	BAK
Sâlname-i Vilâyet-i Trabzon	BDK K467	BK	31 1	HTU
1286 Hicri Senesi (1869) Def'a 1	İÜE	MK	417	SK
Trabzon Trabzon Vilâyeti Matbaası	İÜ	TGK		TSK
1286 (1869)				
2+110 S. Taş 17x 12 14x9,5				
Sâlname-i Vilâyet-i Trabzon	AEK 131 1	AMK	1694	BAK 31 1287
1287 Hicri Senesi (1870) Def'a 2	BDK	BK	31 2	HTU
Trabzon Trabzon Vilâyeti Matbaası	İÜE	MK	418	SK
1287 (1870)	İÜ 058(565)	9435T84		TGK
2+164+ 1 S. Taş 18x12 14,5 x 9,5	TSK			
Sâlname-i Vilâyet-i Trabzon	AEK	AMK	1694	BAK
1288 Hicri Senesi (1871) Def'a 3	BDK	BK	31/3	HTU
Trabzon Trabzon Vilâyeti Matbaası	İÜE	MK	419	SK
1287 (1871)	İÜ 058(565)	9435T84		TGK
1 + 183+ 1 S. Taş 18 x12 14,5x9,5	TSK			

Sâlname-i Vilâyet-i Trabzon	AEK	AMK	1694	BAK
1289 Hicri Senesi (1872) Def'a 4	BDK	BK	31/4	HTU
Trabzon Vilâyeti Matbaası 1289 (1872)	İÜE	MK	420	SK
2+ 182+ 2 S. Taş 18x13 14,5x10	İÜ 058(565)	9435T84	TGK	
	TSK			
Sâlname-i Vilâyet-i Trabzon	AEK	AMK		BAK
1290 Hicri Senesi (1873) Def'a 5	BDK	BK	31/5	HTU
Trabzon Vilâyeti Matbaası 1290 (1873)	İÜE	MK	421	SK
2+ 135+ 1 S. Taş 18x13 14x9,5	İÜ	TGK		
Sâlname-i Vilâyet-i Trabzon	AEK	AMK		BAK
1291 Hicri Senesi (1874) Def'a 6	BDK	BK		HTU
Trabzon Vilâyeti Matbaası 1291 (1874)	İÜE	MK	422	SK
131 S. 17,5x11,5 14x9,5	İÜ	TGK		TSK
Sâlname-i Vilâyet-i Trabzon	AEK 130	AMK		BAK 31 1292
1292 Hicri Senesi (1875) Def'a 7	BDK	BK	31 7	HTU
Trabzon Vilâyeti Matbaası 1292 (1875)	İÜE	MK	423	SK
3+ 27+ 149+ 1 S. Taş 18x13 14x9	İÜ	TGK		TSK
Sâlname-i Vilâyet-i Trabzon	AEK 131/2	AMK		BAK 31/1293
1293 Hicri Senesi (1876) Def'a 8	BDK	BK		HTU
Trabzon Vilâyeti Matbaası 1293 (1876)	İÜE	MK	424	SK
3+ 308 S. Taş 18x12 14,5x9	İÜ	TGK		TSK
Sâlname-i Vilâyet-i Trabzon	AEK	AMK		BAK
1294 Hicri Senesi (1877) Def'a 9	BDK	BK		HTU
Trabzon Vilâyeti Matbaası 1294 (1877)	İÜE	MK	425	SK
280 S. 17x 11 14x 9	İÜ	TGK		TSK
Sâlname-i Vilâyet-i Trabzon	AEK	AMK		BAK
1295 Hicri Senesi (1878) Def'a 10	BDK	BK		HTU
Trabzon Vilâyeti Matbaası 1295 (1878)	İÜE	MK	426	SK
176 S. 11 E. 17x11,5 14x 8,5	İÜ	TGK		TSK
(Sâlname-i Vilâyet-i Trabzon)	AEK	AMK		BAK
1296 Hicri Senesi (1879) Def'a 11	BDK	BK	31 11	HTU
(Trabzon Vilâyeti Matbaası) 1296	İÜE 1954 30	MK		SK
(1879)	İÜ	TGK		TSK
1+ 194 S. 11 E. 1813 14,5 x9,5				
(Sâlname-i Vilâyet Trabzon)	AEK	AMK		BAK
1298 Hicri Senesi (1881) Def'a 12	BDK	BK	31.12	HTU
(Trabzon Vilâyeti Matbaası 1298 /1881)	İÜE	MK	427	SK
2+198+1 S. Taş 18x 13 14x9	İÜ 058(565)	9435T84		TGK

Sâlname-i Trabzon	AEK	AMK	BAK	31/1305
1305 Hicri Senesi (1888) Def'a 13	BDK	BK	31/13	HTU
Tertib eden: Ali Raşid	İÜE	MK	428	SK
Trabzon Matbaa-i Vilâyet 1305 (1888)	İÜ	058(565)	9435T84	TGK
341+ 2 S. Taş 2 L.E. 21x14 15x9,5	TSK			187
Sâlname-i Trabzon	AEK	129	AMK	BAK
1309 Hicri Senesi (1892) Def'a 14	BDK	Kitl 4445	BK	31/14
Tertib eden: Ali Raşid	İÜE	1954 30	MK	429
Trabzon Trabzon Vilâyeti Matbaası 1305 (1888)	İÜ	81130	TGK	TSK
(1309 /1892)				
294+ 4 S. 19x13 14x10				
Sâlname-i Trabzon	AEK	AMK	BAK	31/1311
1311 Hicri Senesi (1893) Def'a 15	BDK	Kitl 4446	BK	31/15
Trabzon Trabzon Vilâyeti Matbaası	İÜE	1954 30	MK	430
(1311 /1893)	İÜ	81131	TGK	TSK
3+335 S. 1 L.E. 19x13 14,5x10				
Sâlname-i Trabzon	AEK	AMK	BAK	31/1313
1313 Hicri Senesi (1895) Def'a 16	BDK	Kitl 4447	BK	HTU
Trabzon Trabzon Vilâyeti Matbaası	İÜE		MK	431
(1313 /1895)	İÜ		TGK	TSK
308 S. 1 L.E. 19 x13 14,5x9,5				
Trabzon Vilâyetine mahsus Sâlnamedir	AEK	AMK	BAK	
1316 Hicri Senesi (1898) Def'a 17	BDK	BK	31/17	HTU
Trabzon Vilâyeti Matbaası 1316 (1898)	İÜE	1947 1239	MK	432
342 S. 1 L.E. 19x13 14x9	İÜ	79590	TGK	188
				TSK
Trabzon Vilâyetine mahsus Sâlnamedir	AEK	AMK	BAK	31-1318
1318 Hicri Senesi (1900) Def'a 17	BDK	Kitl4448	BK	31/18
Trabzon Vilâyeti Matbaası 1318 (1900)	İÜE		MK	433
2+244 S. 1 L.E. 19x13 15x10	İÜ	75501	TGK	TSK
Trabzon Vilâyetine mahsus Sâlnamedir	AEK	AMK	BAK	
1319 Hicri Senesi (1901) Def'a 19	BDK	Kitl4449	BK	31/19
Trabzon Trabzon Vilâyeti Matbaası	İÜE	1968 2814	MK	434
1319 (1901)	İÜ		TGK	122
2+262 S. 2 L.E. 25x17 20,5x13				TSK

Trabzon Vilâyeti 1320 Sene-i Hicriyesine mahsus Sâlname 1320 Hicri Senesi (1902) Def'a 20 Trabzon Trabzon Vilâyeti Matbaası 1320 (1902) 366 S. 4 L.e. 25x17 20,5x13 Resimli	AEK BDK İÜE İÜ	AMK BK MK TGK	BAK 31/1320 HTU SK TSK
Trabzon Vilâyeti Sâlnamesi 1321 Hicri Senesi (1903) Def'a 21 Trabzon Vilâyeti Matbaası (1321 /1903) 507 S. 6 L.E. 25x17 20,5x13 Resimli	AEK BDK Kit4450 İÜE İÜ	AMK BK MK TGK	1694 BAK 31 21 HTU 12'7 436 SK TSK
Trabzon Vilâyeti Sâlnamesi 1322 Hicri Senesi (1904) Def'a 22 (Trabzon Vilâyeti Matbaası 1322 /1904) 507 7- 454 S. 4 L.E. 23x15 18,5x12 Resimli	AEK BDK İÜE İÜ 058/565	AMK BK MK 9435T84	BAK HTU 12'6 SK TGK
	TSK		

C. TRABZON'UN KISA TARİHÇESİ

Coğrafyası

Karadeniz bölgesinin doğusunda yer alan Trabzon'un il toprakları 40° 33' ve 41° 07' kuzey enlemleri ile 37° 07' - 40° 30' doğu boylamları arasında yer alır. Batıdan Giresun, güneyden Gümüşhane ve Bayburt, doğudan Rize illeri kuzeyden ise Karadeniz ile çevrilmiştir. Fatih Sultan Mehmed Hanın fethettiği, Yavuz Sultan Hanın Vâlilik yaptığı ve Kânûnî Sultan Süleymân Hanın doğduğu bu şehir dört bin senelik bir tarihe sahiptir. Trafik numarası (61)dir.

İsminin Menşei

Ortaçağ İslam müelliflerince Atrabazunda yada Tarâbazunda denmiştir. Şehre niçin Trapezus dendiği kesinlikle aydınlatılmamış bir konudur. ¹ Alman bilgini Falmerayer, tarihi vesikalara dayanarak Trabzon'u Orta Asya'dan gelmiş olan Türk kavimlerinden "Turanlar" a bağlı "Tibarenler" in kurduğunu ifade eder. Tibarenler bu bölgenin ilk sâkinleri olan Elizonlarla kaynaşmış ve gelişen şehir "Tibaren-Elizon" adını almıştır. Zamanla "Trabzon" olmuştur.

Târihi

Yapılmış araştırmalarda en eski buluntuların Eski Tunç Devrine ait olduğu görülmektedir. Trabzon'un M.Ö.7. yüzyılda Miletoslu Kolonistler tarafından kurulduğu görüşü hâlâ kabule şâyandır.² Trabzon M.Ö. 6.yüzyılda Pers (İran) İmparatorluğuna katılmıştır. Trapezus Limanını İyonlular kurmuştur. Burası Pontus Krallığının önemli merkezlerindedir.

M.Ö. 1.yüzyılda Romalıların eline geçti. M.S. 395 yılında Roma İmparatorluğu ikiye bölündü. Bizans İmparatorluğu payına Trabzon düştü. Bizans döneminde askerî ve ekonomik önemini korudu.³ Aleksi Komnenos Trabzon'u başkent yaptı. Trabzon Rum Devleti şehrin Fatih tarafından fethine kadar varlığını sürdürdü. İslam orduları Bizans devrinde Trabzon'u feth için geldilerse de Trabzon'u alamadılar. Bizans devrinde Sâsânî ve Türk akınlarında da Trabzon'u alamadılar.⁴

¹ Şehâbettin TEKİNDAĞ : "Trabzon" İ.A. İstanbul 1970 1211

² Haşim KARPUZ: Trabzon, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara

³ H.KARPUZ: "a.g.e", s.7

⁴ Daha geniş bilgi için bakınız Mehmet BİLGİN "Trabzon Tarihi" , Trabzon Ankara 1996. s.27; Şevket ŞAKİR, Trabzon Tarihi (Yeni harflerle baskıya hazırlayan) Kemal KARADENİZ, Trabzon, Ankara 1954.

Trabzon Selçuklu Sultanları tarafından da fethedilebilmek için bir çok seferler düzenlenmiştir. Osman Turan, Malazgirt Zaferinden sonra şehrin fethedildiğini, Rumların geriye 1075 yılında şehri Türklerden aldıklarını belirtiyor.⁵

Kösedağ Savaşı'ndan (1243) sonra Trabzon Devleti Moğollara katılmıştır.⁶ Bölgenin Türkleşmesinde Çepnilerin rolü büyüktür.⁷

Fatih'in İstanbul'dan sonra ikinci yaktığı Bizans İmparatorluğu Trabzon'dur. Trabzon Türklerin Anadolu topraklarında fethettiği sonuncu şehirdir. (1461) Doğu Roma tamâmen silinmiş Anadolu Türk hâkimiyeti altına girmiştir.

Yavuz Sultan Selim 20 yıl sancak beyliği yaptı. Oğlu Kânûni Trabzon'da doğdu ve çocukluğu burada geçti.⁸ Trabzon bir beylerbeylik yâni eyâlet merkezi oldu. Bu beylerbeyliğinin tek merkez sancağı (Vilâyeti) vardı.⁹

Trabzon ve çevresinde XVIII yüzyılda derebeylik olayları bayağı yaygınlaşmıştı. Bunlardan en önemlileri Kalcıoğlu isyanı 1758'de bertaraf edilmiş. Canikli Ali Paşa isyanı, Canikli Ali kendisi isyan edinceye kadar ki sürede Devlet'e karşı olan isyanları bastırmada ve derebeyleri yok etmede başarılı çalışmalar yapmıştır.¹⁰

XVIII. yüzyılın ilk yarısında görülen (1710-1725) yıllarındaki derebeylik olayları, Devletin zayıfladığı yüzündendir.¹¹

Rize Ayânlığını ele geçiren Tuzcuoğlu Memiş Ağa da XVIII. Yüzyılın ilk yarısında isyan ederek Devleti uzun süre uğraştırmıştır. II.Mahmud'un başarılı çalışmalarıyla isyanlar sona ermiştir.¹²

I. Dünya Savaşında Ruslar 1916'da Trabzon'u bir sene boyunca işgal ettiler. İşgal sırasında ve sonrasında Rum ve Ermeniler çok zulüm yaptılar. Köy ve kasabaları yakınca Trabzonlular direnişe geçtiler. 25 Şubat 1918'de Brestlitowski Antlaşması imzalandı. Trabzon yeniden Türk hâkimiyetine geçti.

⁵ Osman TURAN, Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul 1971, s.67.

⁶ Osman TURAN, Trabzon Tarihine Bir Bakış, Hamsi S.26, İstanbul 1971, s.6-7.

⁷ Bu konuda çok önemli bir araştırma yapan H.W.LOWRY, Trabzon Şehrinin İslâmlaşması ve Türkleşmesi, 1461-1581, İstanbul 1981esine bakılmalıdır.

⁸ İ.Hakkı UZUNÇARŞILI, Osmanlılar Tarihi, TTK Yayınları, Ankara 1988, C.2, s.51.256 Ayrıca bakınız: Şehâbetin TEKİNDAG, Yeni Kaynak ve Vesikaların Işığı Altında Yavuz Sultan Selim'in İran Seferi, Tarih Dergisi, 1962 XVII, 61 vd.; Mahmud GOLOĞLU, Trabzon Tarihi, Fetihden Kurtuluşa Kadar, Ankara 1975

⁹ Halil EDHEM, Trabzon'da Osmanlı Kitâbeleri, TOEM 1334, S.48, s.328.330

¹⁰ Yücel ÖZKAYA, "XVIII.Yüzyılda Trabzon'un Genel Durumu", Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri 13-17 Ekim 1986, Samsun 1988, s.140-141

¹¹ Yücel ÖZKAYA, Osmanlı İmparatorluğunda Ayânlık, Ankara 1976, s.72.354

¹² Münir AKTEPE, "Tuzcuoğulları İsyânı", Tarih Dergisi, S.5-6, İstanbul 1953, s.22-52

Trabzonlular Millî Mücadelede büyük hizmetler verdiler. Cumhuriyetin ilânından sonra Trabzon kendi adını taşıyan ilin merkezi oldu.¹³ Trabzon Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti 1919'da kuruldu.¹⁴

Fizîki Yapı

Trabzon ili çok sarp, dağlık bir arazidedir. İl topraklarının %78'i dağlardan ve % 22'si platolardan meydana gelmiştir. Ovalar kıyıdaki küçük düzlükler, vâdilerse küçük olan Değirmendere ve Karadere vâdileridir.

Dağları : Doğu Karadeniz Dağlarının bir kısmı Trabzon'da bulunur. Dağlar güneyde ve kıyıya paralel uzanmaktadır. Bu dağlar üç bloktan oluşur. Zigana Dağları en yüksek noktası 2356 m'dir. Trabzon Dağları ve Soğanlı Dağları bu dağların eteklerindeki yaylalardan birkaçı. Sultan Murâd Yaylası, Maçka Yaylası, Derinoba Yaylaları, Uzun Göl Yaylaları.

Ovaları : Trabzon ilinde ova yoktur. Küçük düzlükler vardır. Başlıca vâdileri, Yanbolu Deresi, Karadere, Değirmendere'dir. Vâdileri dik ve derindir.

Akarsuları : Trabzon'da çok sayıda akarsu vardır. Bunlar kısa ve hızlı akarlar. Bazıları: Değirmendere, Karadere, Kale Deresi, Zağnos deresi gibi.

Gölleri : Trabzon da göller büyüktür, birkaç küçük göl vardır. Uzun Göl, Çakır Göl, Sera Göl.

İklim ve Bitki Örtüsü

Trabzon ilinde Karadeniz iklimi yaşanır. Yazları serin ve kışları ılık, her mevsim yağışlı geçer. Bol yağış aldığı için gümr bir bitki örtüsüne sahiptir. İlin doğusunda geniş çay bahçeleri bulunmaktadır. Toprakların %33' ü ekili-dikili alanları, % 45'i orman, geri kalanı çayır ve meralardır.

Ekonomi

Trabzon ilinin ekonomisi çoğunlukla tarıma dayanmaktadır. Nüfusun % 75'i tarım, hayvancılık, avcılık, balıkçılık ve ormancılık yaparak geçimlerini sağlamaktadırlar.¹⁵

Tarım : Trabzon ilinde ekilmeye elverişli olmayan bir karış toprağa rastlamak mümkün değildir. İklim şartları sanâyi bitkilerinin üretimine çok elverişlidir. Başlıca tarım

¹³ Mesut ÇAPA, Millî Mücadele Döneminde Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Trabzon 1996, s.9

¹⁴ Ömer Samî COŞAR, Millî Mücadele Basını, İstanbul 1964, s.215

¹⁵ Ahmet Şefik MOLLAMEHMETOĞLU, "Trabzon'da Ekonomi ve Ticaret", Trabzon, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990, s.15 vd. Tümerkan İBİŞ, "Trabzon'da Bir Ticâret Sokağının Eski ve yeni Yüzü" İkinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri (Uluslar arası I) 1-3 Haziran 1988, Samsun 1990, s.352. Yurt Ansiklopedisi, "Trabzon", mad.

ürünleri; çay, patates, mısır, fındık, tütün, buğday ve (kuru) fasulyedir. Armut, kiraz ve turunçgillerde oldukça fazla yetişir.

Hayvancılık : Trabzon'un iklimi hayvancılıkla uğraşmaya çok müsâittir. Bol yağış yüzünden mer'a ve çayırlar her zaman gür otlarla kaplıdır. Sığır, koyun, kıl keçisi ve kümes hayvanı beslenir. Ayrıca arıcılıkla da uğraşırlar.

Ormancılık : Orman varlığı bakımından oldukça zengin sayılan Trabzon da 200.000 hektar ormanlık, 10.000 hektar fundalık saha vardır. Ormanlardan tomruk, mâden direği, sanâyi odunu, yakacak odun ve kâğıtlık odun elde edilir.

Sanâyi : Trabzon bir liman şehri olduğu için ticârî ve tarımsal etkinlikleri üstlenmiştir. 19. Yüzyılın ikinci yarısında, gelişen Avrupa endüstrisine paralel şekilde Yakın Doğu ile ilişkilerimiz artmış. Türkiye'nin Doğu Karadeniz 'deki büyük kapısı ve İran transit yolunun başlangıcı olma niteliğindedir.

Trabzon'da başlıca büyük sanâyi kuruluşlarından bazıları: Çaykur'a bağlı çay fabrikaları, boru ve profil sanâyii, çimento fabrikası, fındık işletme fabrikası, balık yağı ve unu fabrikası, giyim sanâyii vb.

Ulaşım

Trabzon Doğu Karadeniz Bölgesinde Samsun'dan sonra ikinci ulaşım merkezimizdir. Hava, kara ve deniz yolu ile ulaşım açıktır.

Karayolu : Trabzon –Gümüşhane –Erzurum yolu ile Doğu Anadolu ve İran'a bağlanır. İl sınırları içerisinde devlet yollarının uzunluğu 251 km ve il yollarının uzunluğu 225 km'dir.

Denizyolu : Trabzon Limanı, Samsun'dan sonra Karadeniz Bölgesinin ikinci önemli limanı olup uzunluğu 440 m'dir. Trabzon Limanı tesisleri genişletilmektedir.

Hava Ulaşımı : Trabzon'a 5 km uzaklıkta havaalanı vardır. Yaz-kış İstanbul ve Ankara arasında karşılıklı seferler yapılmaktadır. Yazları sefer sayısı artar.

Nüfûs ve Sosyal Hayat

1869 Trabzon Salnâmesine göre, merkez sancağın nüfusu 100.000'i aşmaktaydı. 1870 Salnâmesinde ise kadın ve erkek toplam nüfusu 210.149 kişi olarak verilmiştir¹⁶.

¹⁶ Musa ÇADIRCI, "Tanzimat'ın Karadeniz Bölgesinde Uygulanması", Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri 13-17 Ekim 1986, Samsun 1988, s.192.

Bu nüfus 1990 yılı sayımına göre 795.849 dur. 303.612'si ilçe merkezlerinde, 492.237'si köylerde yaşamaktadır. Yüzölçümü 4685 km² olup, nüfus yoğunluğu 168'dir.

Genelde Trabzon ve çevresinde yaşayan halklar Laz olarak bilinmektedir. Evliya Çelebi , Trabzon'a eski Lezgi Vilâyeti demektedir. Mehmed Âşık, Trabzon'un güney ve batı taraflarındaki dağları Çepni ve Lezgi dağları olarak adlandırmıştır. Kâtib Çelebi ise bölgedeki kavimleri Lezgi (Mergil) Gürcü, Abaza, Çerkez ve Laz olarak saydıktan başka Türkmenlerden de bahseder.¹⁷

Örf ve âdetleri : Trabzon ilimizde eski çağlardan bu yana çeşitli milletler ve medeniyetler gelip geçmiştir. Ancak 1071 Malazgirt Zaferinden sonra Selçuklu Türkleri civârını, Osmanlılar da Trabzon'u Türkleştirmişlerdir. Yavuz Sultan Selim Hanın 20 senelik Trabzon Vâliliği sırasında ise Trabzon hızla Türkleşmiştir. Trabzon'da diğer kültürler unutulmuş. Türk-İslâm kültürü hâkimdir.¹⁸

Mahalli Kıyâfet : Kadın kıyâfetinde keşan denilen başörtü takılır. altına fes konur. Entari altına şalvar giyilir. Bele peştamal bağlanır. Ayaklara yün çorap, çarık veya yemeni giyilir.

Erkek Kıyâfetinde, gugula denilen başlık takarlar. Üstlerine zıpka, aba ve ayaklara sabuk denilen çizme giyerler.

Mahalli Oyunları : Türk ve halk müziği bakımından Trabzon folklorca zengin olup, "Horon" denilen oyun havası meşhurdur. Oyunlar kemençe eşliğinde elle tutuşarak oynanır.¹⁹

Mahalli Yemekleri : Hamsi buğulaması yanında miskokan, taze mısır ekmeği üzerine sürülen Trabzon yağıdır. Hamsiköy sütlaçı, hamsi salamurası, hamsi haşlaması, hamsi çitlatması, hamsi ızgarası, hamsili ekmeği, içli tava, hamsi kuşu, lahana çorbası, peynirli ve kıymalı pidesi meşhurdur.

Eğitim

Trabzon Vilâyetinde eğitime dair İngiliz Trabzon Konsolosu Alfred Biliotti'nin 30 Mayıs 1882'te hazırlanmış olduğu rapora göre, Trabzon da Müslüman Okulları, Rum Okulları, Ermeni Okulları, Yabancı Okullar eğitim ve öğretim yapmaktaydı. Amerikan misyonerler

¹⁷ Şehâbetin TEKİNDAĞ, "Trabzon", İ.A., s.475

¹⁸ Ahmet ÖZER, "Dünden Bugüne Trabzon", Trabzon, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1996, s.2 1vd.

¹⁹ Ahmet ÖZER, "Dünden Bugüne Trabzon'da Kültür ", Trabzon, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1996, s.93 vd.

1852'deki öğrenci sayılarını 1885'te 30 kattan çok arttırmışlardır. Bu da gösteriyor ki yabancılar, dindaşlarını eğitmek için büyük çabalar gösteriyorlar.²⁰

Günümüzde Trabzon ilinde, eğitim seviyesi düşüktür. Okur-yazar oranı %60 civarındadır. Karadeniz Teknik Üniversitesi sayesinde şehir sosyalleşmeye başlamıştır. Üniversiteye bağlı çeşitli fakülte ve meslek yüksekokulları mevcuttur.

İlçeleri

Merkez ilçe (Trabzon), Akçaabat, Araklı, Arsin, Beşikdüzü, Çarşıbaşı, Çaykara, Dernekpazarı, Düzköy, Hayrat, Köprübaşı, Maçka, Of, Sürmene, Salpazarı, Tonya, Vakfı-Kebir, ve Yomra ilçeleri vardır.²¹

Tarihî Eser ve Turistik Yerleri

BİZANS DEVRİ YAPILARI

A : Surlar ve Su Kemerleri

- 1) Yukarı Hisar (İç Kale)
- 2) Orta Hisar
- 3) Aşağı Hisar
- 4) Güzel Hisar (Kale Park)
- 5) Akçakale
- 6) İmaret Su Kemerli
- 7) Kuzgundere Su Kemerli

B: Kiliseler

- 1) Küçük Ayvasıl (St.Anna)
- 2) Yeni Cuma Camisi (St.Evgenias)
- 3) Orta Hisar Camisi (Panaqhia Chrysokephalos)
- 4) Ayasofya Camisi (St.Sophia)
- 5) Kudrettin Camisi (St.Philip)
- 6) Nakip Camisi (St.Andrew)
- 7) Akçaabad (St.Michael)

²⁰ Musa ŞAŞMAZ, "İngiliz Konsolosu Alfred Biliotti'nin 1885'deki Raporuna Göre Trabzon Vilâyetinde Eğitim Durumu," *Tarih ve Toplum Dergisi*, Temmuz 1997, C.28, S.163, s.41-53.

²¹ Geniş bilgi için bakınız: Bekir GERÇEK, "Eski Bir Başkent" Trabzon, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1996, s.169 vd.

C : Manastırlar

- 1) Kızlar Manastırı (Theokephastos)
- 2) Kaymaklı Manastırı
- 3) Sumelâ Manastırı
- 4) Vazelon Manastırı

TÜRK DEVRİ YAPILARI**A : Surlar, Köprüler ve Cephanelik**

- 1) Surlar, Güzel Hisar (Kale Park)
- 2) Tabakhane Köprüsü
- 3) Zagnos Köprüsü
- 4) Değirmendere Köprüsü
- 5) Cephanelik

B : Camiler

- 1) Büyük İmafet (Hatuniye) Camisi,
- 2) İskender Paşa Camisi,
- 3) Erdoğan Bey Camisi,
- 4) Konak Camisi
- 5) Semerciler Camisi
- 6) Çarşı Camisi
- 7) Tavanlı Camii
- 8) İç Kale Camisi

C : Medrese ve Muvakkithaneler

- 1) Saraçhane Medresesi,
- 2) Orta Hisar Muvakkithanesi
- 3) Çarşı Camisi Muvakkithanesi

D : Türbeler

- 1) Gülbahar Hatun Türbesi
- 2) Emir Mehmet Türbesi
- 3) Açık Türme (Hamza Paşa Türbesi)

E : Bedesten ve Hanlar

- 1) Bedesten
- 2) Taşhan
- 3) Vakıf Han
- 4) Alaca Han

F : Hamamlar

- 1) Tophane Hamamı
- 2) İskender Paşa Hamamı
- 3) Sekiz Direkli Hamam
- 4) Hacı Akif Hamamı
- 5) Meydan Hamamı²²

G : Çeşmeler

- 1) İskender Paşa Çeşmesi
- 2) Seyyit Mehmet Çeşmesi
- 3) Kethüdazâde Emin Ağa Çeşmesi
- 4) Abdullah Paşa Çeşmesi²³
- 5) Kabak Meydanı Şadırvanı

H : Evler

- 1) Yarımbıyıkoglu Evi
- 2) Kundupoğlu Evi
- 3) Atatürk Köşkü ve Müzesi

Trabzon'da bu Bizans ve Türk dönemi yapılarını burada kısaca isimleri ile verdik. Ama bu bilgiler Haşim Karpuz'un Kültür Bakanlığı Yayınlarında çıkan Trabzon adlı eserinde ayrıntılı olarak bakılabilir.²⁴

²² H.KARPUZ, "Trabzon'da Türk Devri Hamamları". Trabzon 88-89 Kültür Sanat Yıllığı, S.2. İstanbul 1989, s.109-134.

²³ Ayrıntılı bilgi için bakınız. N.YÜNGÜL, "Trabzon'daki Haznedarzâde Abdullah Paşa Çeşmesi" Vakıflar Dergisi, C.XIX, (1985), s.261-266.

²⁴ Ayrıca, C.ŞENTÜRK, Trebizond, İstanbul, 1975; Ş.HORULOĞLU M.T.GÖKBİLGİN, "XVII.Yüzyıl Başlarında Trabzon Livası ve Doğu Karadeniz Bölgesi", Belleten, C.26(1962), s.308. gibi kaynaklar

DEF'A

10.

SALNÂME-İ
VİLÂYET-İ
TRABZON

SENE 1295

FİHRİST-İ SALNÂME

2	Mukaddîme	105	Vilâyât Gazeteleri
4	Sene-i Kame riyye Cedveli	107	Orman Me'murları
5	Takvîm-i Sal	108	Nüfûs Me'murları
16	Vekâyi'-i Umûmiye	109	Pazar Mahalleri
24	Selâtin-i 'izâm Hazerâtı	111	Telgraf Ücretlerini Mübeyyin Cedvel ve Müvâzene-i Mâliyye-i Vilâyât
28	Elkâb-ı Resmîyye	115	Kâim-makamlık ve Müdürlüklerin Maâşâtı
31	Rütbe-i İlmiyye ve Seyfîyye ve Kalemîyyenin Usûlü Teşrifâtı üzere Yek digere Takdîmleri	116	Nüfûs-u Vilâyet ve Mürettebbât-ı Cedide
34	Mansûb ve Ma'zul vükelâyı Fihâm ve Vüzerâyı 'izâm cedveli	120	Hayvânât Cedveli
43	Trabzon Sancağı	122	Cevâmî'-i Şerife ve Ebniye-i Sâire
69	Lazistan Sancağı	126	Muharrerât Cedveli
76	Gümüşhâne Sancağı	132	Trabzon Vilâyeti'nin İemâli
81	Ecenebi Me'murları	133	Dâhili Vilâyet'de bulunan Ma'den ve Ormanlar
82	Rüesâ-yı Ruhâniye	151	Ma'mûlât ve Mensucât
83	Karantîna ve Liman Me'murları	160	İnhâr-ı Cârîye ve Kablîcalar ve Âsâr-ı Atika
84	Zâbitân Askeri		
85	Telgraf ve Posta Me'murları		
91	Meclis-i Maârif		
92	Mekâtib-i Rüşdiyye		
94	Rüsûmât Me'murları ve Ketebesi		
98	Kumpanya Vapurları		
100	Evkâf Me'murları		
101	Vilâyât Zabtiye Alayı		

[3] Biniki yüz sene-i hicrisinin ibtidâsı olan Muharrem'in Guresi Tarih-i Milâdinin Hangi senesine ve hangi ayının kaçınıcı gününe tesâdüf eylediğini mübeyyin Arabî ve Milâdi sâl cedvelidir.

1250 sene-i hicriyesi Muharremi 1834 sene-i Milâdiyyesi nisânın yirmi payenci? Gününe 4 ol. duğu cedvelin Hâne-i mahsûsâsına mürâcaatla ma'lûm olur.

ŞUHUR	EYYAM	Tarih-i Milâd	Tarih-i Hicret	ŞUHUR	EYYAM	Tarih-i Milâd	Tarih-i Hicret	ŞUHUR	EYYAM	Tarih-i Milâd	Tarih-i Hicret
Teşrin-i Sâni	4	1849	1266	Teşrin-i Evvel	29	1817	1233	Teşrin-i Evvel	4	1785	1200
	24	1850	1267		18	1818	1234		8	1786	1201
Teşrin-i Evvel	13	1851	1268	Eylül	5	1819	1235	Eylül	1	1787	1202
	2	1852	1269		27	1820	1236		20	1788	1203
Eylül	22	1853	1270	Ağustos	29	1821	1237	Ağustos	9	1789	1204
	11	1854	1271		4	1822	1238		20	1790	1205
Ağustos	1	1855	1272	Temmuz	5	1823	1239	Temmuz	18	1791	1206
	10	1856	1273		14	1824	1240		7	1792	1207
Temmuz	9	1857	1274	Haziran	3	1825	1241	Haziran	28	1793	1208
	29	1858	1275		12	1826	1242		17	1794	1209
Haziran	18	1859	1276	Mayıs	11	1827	1243	Mayıs	6	1795	1210
	7	1860	1277		1	1828	1244		15	1796	1211
Mayıs	27	1861	1278	Nisan	20	1829	1245	Nisan	14	1797	1213
	16	1862	1279		9	1830	1246		3	1798	1214
Nisan	6	1863	1280	Mart	30	1831	1247	Mart	24	1799	1215
	25	1864	1281		15	1832	1248		13	1800	1216
Mart	14	1865	1282	Şubat	1	1833	1249	Şubat	1	1801	1217
	4	1866	1283		2	1834	1250		2	1802	1218
Şubat	23	1867	1284	Kanûni Sâni	2	1835	1251	Kanûni Sâni	10	1803	1219
	11	1868	1285		1	1836	1252		30	1804	1220
Kanûni Sâni	1	1869	1286	Kanûni Sâni	18	1837	1253	Kanûni Sâni	20	1805	1221
	21	1870	1287		5	1838	1254		9	1806	1222
Kanûni Evvel	10	1871	1288	Kanûni Evvel	4	1839	1255	Kanûni Evvel	26	1807	1223
	28	1872	1289		25	1840	1256		25	1808	1224
Kanûni Evvel	16	1873	1290	Kanûni Sâni	10	1841	1257	Kanûni Sâni	4	1809	1225
	6	1874	1291		34	1842	1258		25	1810	1226
Kanûni Sâni	27	1875	1292	Kanûni Sâni	30	1843	1259	Kanûni Sâni	24	1811	1227
	16	1876	1293		1	1844	1260		3	1812	1228
Kanûni Evvel	4	1877	1294	Kanûni Sâni	51	1845	1261	Kanûni Sâni	15		1229
	24	1878	1295		18	1846	1262		11	1813	1230
Kanûni Evvel	13	1879	1296	Kanûni Sâni	7	1847	1263	Kanûni Sâni	29	1814	1231
					16	1848	1264		11	1815	1232
					15	1849	1265		9	1816	1233

MUKADDİME**TRABZON SALNÂMESİ**

Sâye-i Meârif – Vâye-i Cenâb-ı Padişâhide Vilâyetin

Onuncu Def'a Olmak üzere Doksan beş

Senesi Salnâmesi Dahî Tertîb

Ve Tahrîr ve Ba'zı Ma'lûmât Dahî ilâve

Ve Tastîr olundu

Sene 1295

YORTU GÜNLERİNİN RUMUZÂTI

E..... Ermeni

R..... Rûm

Y..... Katolik

TAKVİM

Ve Mahsûsa	İMSÂK		ASR		TULÛ*		MUHARREM-UL-HARÂM Sene 1295	EYYÂM	ŞUHÛR[5]		
	Dakika	Saat	Dakika	Saat	Dakika	Saat			Kameriye	Rûmî'yye	Arabi'yye
RFL	46	12	47	9	32	2	Eyyâm-ı Meşhûre	Cumartesi	5	24	1
	45		47		31			Pazar	6	25	2
R	44		47		29			Pazartesi	7	26	3
R	42		47		28			Salı	8	27	4
	42		47		27			Çarşamba	9	28	5
	41		47		26			Perşembe	10	29	6
	39		47		25		Re's-i Sene-i Milâdsene 1877	Cuma	11	30	7
RK	38		46		23		Kanûn-u Sâni Rûmî Yevm-i âşurâ vek'a-i Kerbela	Cumartesi	12	31	8
	37		46		22			Pazar	13	1	9
	36		46		20			Pazartesi	14	2	10
	34		46		19			Salı	15	3	11
	33		46		17			Çarşamba	16	4	12
	31		46		16			Perşembe	17	5	13
	30	21	45		14		Cuma	18	6	17	
ERK	28		45		12		Hacı Süyelga Tahvil-i Şems Bedelü	Cumartesi	19	7	15
ERK	26		45		10	2	Şiddet-i Sermâ	Pazar	20	8	16
	25		45		9			Pazartesi	21	9	17
	23		45		7			Salı	22	10	18
	22		45		5			Çarşamba	23	11	19
	20		44		3			Perşembe	24	12	20
	18		44		1	2		Cuma	25	13	21
	16		44		59	1	Ahir-i Erbaîn Evvel-i Hamsîn Şubat Efrençî	Cumartesi	26	14	22
	14		44		57			Pazar	27	15	23
R	12		43		55			Pazartesi	28	16	24
R	10		43		53			Salı	29	17	25
	8		43		51			Çarşamba	30	18	26
	6		43		48			Perşembe	31	19	27
	4		43		46		Cuma	1	20	29	
	2		43		44	1		Cumartesi	2	21	29
	5	12	43	9	43	1		Pazar	3	22	30

TAKVİM

Ve Mahsûsa	İMSÂK		ASR		TULÛ		SAFER-ÛL HAYR	ŞUHÛR[6]			
	Dakika	Saat	Dakika	Saat	Dakika	Saat		EYYÂM	Efrençî	Rûmî'yye	Arabî'yye
	58	11	43	5	39	1	Gayet kuvvet sermâ	Pazartesi	4	23	1
	56		43		37			Salı	5	24	2
	54		42		35		Ziraât-ı hannî	Çarşamba	6	25	3
	51		42		33			Perşembe	7	26	4
	49		42		30		Ziraât-ı hannî	Cuma	8	27	5
	47		41		27			Cumartesi	9	28	6
	45		41		25		Şubat-ı Rumî	Pazar	10	29	7
	42		41		23			Pazartesi	11	30	8
	40		40		20		Şubat-ı Rumî	Salı	12	31	9
	38		40		18			Çarşamba	13	1	10
	35		40		15		'İyd-i Şem' Der-kamâme	Perşembe	14	2	11
	33		39		12			Cuma	15	3	12
	30		39		10		Ars-ı Eşcar	Cumartesi	16	4	13
	28		38		7			Pazar	17	5	17
	25		38		5		İzdivâc-ı tûyûr	Pazartesi	18	6	15
	23		38		2			Salı	19	7	16
	20		38		1		Tahvîl-i Şems behot	Çarşamba	20	8	17
	18		37		57	12		Perşembe	21	9	18
	15		37		54		Cemre-i Evvel	Cuma	22	10	19
	3		37		52			Cumartesi	23	11	20
	10		36		49		Ziraât-ı Besel	Pazar	24	12	21
	7		36		46			Pazartesi	25	13	22
	5		35		44		Cemre-i Sâni	Salı	26	14	23
	13		35		41			Çarşamba	27	15	24
	11		35		38		Âmeden-i Laklak	Perşembe	28	16	25
	57	10	34		36			Cuma	1	17	26
	54		34		33		Mart-ı Efrençî	Cumartesi	2	18	27
	51		33		33			Pazar	3	19	28
	49	10	33	9	28	12	Ceryânı ma-Eşcar	Pazartesi	4	20	29

TAKVİM

Ve Mahsûsa	İMSÂK		ASR		TULÛ'		REBÎ-ÜL EVVEL	EYYÂM	ŞUHÛR(7)		
	Dakika	Saat	Dakika	Saat	Dakika	Saat			Efrençî	Rûmî'yye	Arabî'yye
	46	10	33	9	35	12	Cemre-i Sâlis	Salı	5	21	1
	43		32		22		Kalem İşbaşı zamânı	Çarşamba	6	22	2
	40		32		19		Bağ Bozma zamânı	Perşembe	7	23	3
	38		32		17			Cuma	8	24	4
	35		31		14			Cumartesi	9	25	5
	33		31		11		Evvel-i berd-i Acûz	Pazar	10	26	6
R	29		30		9		Perhîz-i Kebîr Nassârî	Pazartesi	11	27	7
	27		30		6			Salı	12	28	8
	24		29		6		Mart-ı Rumi	Çarşamba	13	1	9
	21		29		12		Tesâvri leyli-nehâr-ı şer'î	Perşembe	14	2	10
	18		28		57	11	Ahîr berd-i Acûz	Cuma	15	3	11
	15		28		55		Leyle-i Mevlûd-ı Nebî	Cumartesi	16	4	12
	13		28		52			Pazar	17	5	13
	9		27		49			Pazartesi	18	6	17
Y	7		26		46		Yahûd'un Şükür Bayramı	Salı	19	7	15
	4		25		44	11	Tesâvi-ileyl-nehârî Hakiki	Çarşamba	20	8	16
RY	10		25	9	41		Tahvîl-i şems-i Nevrûz-u Sultânî	Perşembe	21	9	17
	58	9	24		38		Sultânî Evvel-i Mevsim-i Bahar	Cuma	22	10	18
R	55		24		35			Cumartesi	23	11	19
	52		23		32		Hareketi Halât-ı demevîyye	Pazar	24	12	20
	49		23		29			Pazartesi	25	13	21
	46		22		26		Hareket-i Hava	Salı	26	14	22
	43		22		24			Çarşamba	27	15	23
	40		21		21		Evvel-i Sürb Müshik	Perşembe	28	16	24
	37		21		18			Cuma	29	17	25
R	35		20		15		Şirvan'da Kırışkan Panayırı	Cumartesi	30	18	26
	32		19		13			Pazar	31	19	27
	29		19		10		Nisan-ı Efrençî	Pazartesi	1	20	28
	29		18		7			Salı	2	21	29
	23	9	18	9	5	11		Çarşamba	3	22	30

TAKVİM

Ve Mahsusa	İMSÂK		ASR		TULÛ'		REBÎ-ÜL ÂHIR	EYYÂM	ŞUHÛR[8]		
	Dakika	Saat	Dakika	Saat	Dakika	Saat			Efenci	Rumî'yye	Arabi'yye
RK	20	9	17	9	2	11	Feryâd-ı endeyâb	Perşembe	4	23	1
	17		16		11			Cuma	5	24	2
	14		15		57	10	Beşâret-i Hamal Meryem Bi Mesih	Cumartesi	6	25	3
	11		14		55			Pazar	7	26	4
	8		14		52		Nevrûz-ı Harzemşâh Menelekte Devriye	Pazartesi	8	27	5
	5		13		50		Panayırı 3	Salı	9	28	6
	2	9	13		47			Çarşamba	10	29	7
	59	8	12		44			Perşembe	11	30	8
	57		11		42		Kuru Kara Panayırı 3	Cuma	12	31	9
	54		11		39		Nisan-ı Rumî 30	Cumartesi	13	1	10
	51		10		36		Evraniyye ve Çorlu Panayırı 5	Pazar	14	2	11
	48		9		34			Pazartesi	15	3	12
	45		8		31			Salı	16	4	13
	42		8		28			Çarşamba	17	5	17
Y	39		7		26		Yahûd'un Mahmûrser	Perşembe	18	6	15
Y	36		6		24		Bayramı	Cuma	19	7	16
Y	33		6		21			Cumartesi	20	8	17
RKLY	30		5		18		Evvel-i sitte-i Sevr	Pazar	21	9	18
YL	27		4		16		Paskalyayı Latîn	Pazartesi	22	10	19
Y	24		3		14		İpek böceği zuhûru	Salı	23	11	20
Y	22		2		11		Residen-i lâle bi-kemâl	Çarşamba	24	12	21
Y	18		2		9			Perşembe	25	13	22
Y	15		1		6		Ahîr-i sitte-i Sevr	Cuma	26	14	23
	12		9		4			Cumartesi	27	15	24
REK	8		59	8	1	10	Beyzâ-ı surh	Pazar	28	16	25
REK	5		59		59	9	Cem'i usfûr-u Dimetoka Panayırı	Pazartesi	29	17	26
REK	2		58		56			Salı	30	18	27
	1	8	57		54		Mayıs Efenci 31	Çarşamba	1	19	28
	59	7	56		52		Bir evdiyen Tepe belli Akkoyun Panayırı 3	Perşembe	2	20	29
R	56	7	56	8	49	9	Malkalı Panayırı	Cuma	3	21	30

TAKVİM

Ve Mahsûsa	İMSÂK		ASR		TULÛ'		CEMÂZİ-YEL EVVEL	Eyyâm-ı Meşhûre	İYYÂM	ŞUHÛR[9]		
	Dakika	Saat	Dakika	Saat	Dakika	Saat				Efencî	Rûmî'yye	Arabi'yye
R	53	7	55	8	47	9	İzdiyâd-ı Mâi Fırat	Cumartesi	4	22	1	
	51		54		45		Rûz-ı Hızır Yanulu Panayırı	Pazar	5	23	2	
	48		53		43		Karahisar-ı Şarkide cermen Panayır	Pazartesi	6	24	3	
	45		52		41		Nihâyet-i Kuvvet-i Bahar	Salı	7	25	4	
	42		52		39			Çarşamba	8	26	5	
	39		51		37			Perşembe	9	27	6	
R	36		50		35		Âhir-ı Eyyâm-ı Matar	Cuma	10	28	7	
	33		49		33		Cum'a-ı Atık 13 Edirne'de şükler 2	Cumartesi	11	29	8	
	30		49		30		Ve cisr-i ergene 4 panayırı	Pazar	12	30	9	
	27		48		28		Mayıs-ı Rumî 21 Karadinil	Pazartesi	13	1	10	
R	25		47		26		Piriştine Panayırı 5	Salı	14	2	11	
	22		47		24		Karınca Panayırı 7 Bosna'da Maden Panayırı 5	Çarşamba	15	3	12	
	19		46		22		Tutrakanda Sene 4 ve Aydos Panayırları sene5	Perşembe	16	4	13	
	17	7	45		20		Residen-i gül-ü gülnâ	Cuma	17	5	17	
	14		44		18			Cumartesi	18	6	15	
	12		44		16			Pazar	19	7	16	
R	9		43		14			Pazartesi	20	8	17	
	7		43		12		Tahvil-i Şemsi be-cevzâ	Salı	21	9	18	
	4		42		11			Çarşamba	22	10	19	
	2	6	42		9			Perşembe	23	11	20	
	59	6	42		7		Kırım Âbadda Selânik Zâkiri Kamçat Panayırları sene 2	Cuma	24	12	21	
	57		41		6		Koyun Kırkımı zamânı	Cumartesi	25	13	22	
	55		41		5			Pazar	26	14	23	
	53		40		4			Pazartesi	27	15	24	
	51		40		3		Kerem'le de Aslı ve Diyarbakir'de Ali Pınarı 15	Salı	28	16	25	
	49		39		1		Hacı Oflu Pazarcık Panayırları	Çarşamba	29	17	26	
	47		39		5	9	Evvel-i Riyâh-ı bevâiyih	Perşembe	30	18	27	
	45		38		59	8		Cuma	31	19	28	
	43	6	38		58	8	Haziran Efencî 30 Avdetü'l ?	Cumartesi	1	20	29	

TAKVİM

Ve Mahsusa	İMSÂK		ASR		TULÛ'		CEMÂZİ-EL AHİR	EYYÂM	ŞUHÛR[10]		
	Dakika	Saat	Dakika	Saat	Dakika	Saat			Frenki	Rûmî	Arabî
	40	6	37	8	57	8	Filiz Kırana Gavrısına	Pazar	2	21	1
	39		36		50			Pazartesi	3	22	2
	37		36		55		Manyas'da Kuş Panayırı 5	Salı	4	23	3
	36		35		54		Mevsim-i gül derşâm	Çarşamba	5	24	4
REK	35		35		53		Oruç-u İsa Aleyhisselam	Perşembe	6	25	5
Y	33		34		52		Tagayyür-ü Ma'î Nil	Cuma	7	26	6
Y	32		34		51		Yâhud'un Gül Bayramı	Cumartesi	8	27	7
	31		34		50		Yoga Panayırı	Pazar	9	28	8
	30		33		50		Killet-i Miyâh	Pazartesi	10	29	9
	28		33		49		Mevsim-i Hisârî	Salı	11	30	10
	28		33		48			Çarşamba	12	31	11
	27		33		48		Haziran-ı Rumî	Perşembe	13	1	12
	27		33		47		Evvel nehî bisehl	Cuma	14	2	13
	26		33		47	8	İyd Hamsîn nussarı	Cumartesi	15	3	17
?	26		32		46		Latin Gül Bayramı	Pazar	16	4	15
	25		32		46			Pazartesi	17	5	16
	25		32		46			Salı	18	6	17
	25		32	8	46			Çarşamba	19	7	18
	24	6	32		46		Manyas'da Işıklar Panayırı	Perşembe	20	8	19
	24		32		45		Tahvil-i Şems Beser-i Tan	Cuma	21	9	20
	24		32		45		Evvel-i fasl-ı sayf	Cumartesi	22	10	21
	25		32		45		Gündönümü Karasu Panayırı 15	Pazar	23	11	22
	25		32		45			Pazartesi	24	12	23
	25		32		45		İslimye Panayırı 31	Salı	25	13	24
	25		32		46		Balçıkda Bayırbaşı Panayırı 8	Çarşamba	26	14	25
	26		33		46		Yabrak (Aşes) Aşısı Zamânı	Perşembe	27	15	26
	26		33		46			Cuma	28	16	27
	26		33		46			Cumartesi	29	17	28
	27		33	8	47			Pazar	30	18	29
		6	33	8	47	8	Temmuz Frenki 31	Pazartesi	31	19	30

TAKVİM

Ve Mahsusa	İMSÂK		ASR		TULÛ'		RECEB	EYYÂM	ŞUHÛR[11]		
	Dakika	Saat	Dakika	Saat	Dakika	Saat			Firenki	Rûmî	Arabi
	29	6	33	8	48	8	On Ba'd-ı Meymûm Aydos'da Ilıca Yeni Köy Panayırı 2 Leyle-i Regaib	Salı	2	21	1
	30		34		49			Çarşamba	3	22	2
	31		34		50			Perşembe	4	23	3
	32		34		51			Cuma	5	24	4
	33		35		52		Ateş gecesi Milâdî Yahya A.S.	Cumartesi	6	25	5
	35		35		53		Günânde Sarı Köy Panayırı 7	Pazar	7	26	6
	36		35		54		Ohride Sarı Satlık Panayırı 2	Pazartesi	8	27	7
	38		36		55		Âhir-i Riyah-ı Buvârih	Salı	9	28	8
	38		36		56		Aşağı rahve Panayırı 4	Çarşamba	10	29	9
R	41		37		57			Perşembe	11	30	10
R	43		37		59		Nehy-i be-Fırat ez-ilâc	Cuma	12	31	11
K	45		38	8	..	8	Temmuz-ı Rûmî 21	Cumartesi	13	1	12
R	47		38		1	9	Edirne Bazacından Nihayetine kadar haftada iki gün panayırı	Pazar	14	2	13
	49		39		3			Pazartesi	15	3	17
	50		39		4			Salı	16	4	15
	51		39	8	6			Çarşamba	17	5	16
	53		40		7		Yerköy Panayırı	Perşembe	18	6	17
	55		41		9			Cuma	19	7	18
	57		41		10	9	Nevesel'de Külüç Panayırı	Cumartesi	20	8	19
	59	6	42		12			Pazar	21	9	20
	2	7	42		13		Tahvil-i Şems-i Bânisa	Pazartesi	22	10	21
	4		43		14			Salı	23	11	22
	6		43		16			Çarşamba	24	12	23
	9		44		18		Hamrat-ı İneb	Perşembe	25	13	24
	12		44		19			Cuma	26	14	25
	15		45		21		Yabrak aşî nihayeti	Cumartesi	27	15	26
	17		45		23		Leyle-i Mi'racî'n-Nebî	Pazar	28	16	27
	20		46		25			Pazartesi	29	17	28
	23	7	47	8	27	9		Salı	30	18	29

TAKVİM

Ve Mahsusa	İMSAK		ASR		TULÛ		ŞABAN	EYYÂM	ŞUHÛR[12]		
	Dakika	Saat	Dakika	Saat	Dakika	Saat			Firenki	Rûmî	Arabi
R	25	7	48	8	29	9	Evvel-i Eyyâm Yahor	Çarşamba	31	19	1
	28		49		31		Ağustos Firenki	Perşembe	1	20	2
	31		50		34		Rûz-i İlyâs	Cuma	2	21	3
	4		51		36			Cumartesi	3	22	4
K	36		52		38		Pazar	Pazar	4	23	5
K	39		52		40			Pazartesi	5	24	6
	42		53		42		Âhir-i Eyyam Yahor	Salı	6	25	7
	45		54		45			Çarşamba	7	26	8
RK	48		55		47		Ninayet-i Fevl-i Kirma	Perşembe	8	27	9
	51		56		49		Yahûdun Kara Bayramı	Cuma	9	28	10
	54		56		52		Kara Karye Pirlepe Panayırı10	Cumartesi	10	29	11
	56		57		54			Pazar	11	30	12
R	58	7	58		56		Ağustos Rûmî (3) Evvel-i save meriyye	Pazartesi	12	31	13
	3	8	59		58	9		Salı	13	1	14
	3		59	8	10		Leyle-i Berat Turhal Panayırı10	Çarşamba	14	2	15
	6		10		10			Perşembe	15	3	16
R	10		1	9	4		Velâdet-i Hümâyün sene 1258	Cuma	16	4	17
	13		2		6			Cumartesi	17	5	18
R	16		2		9		Rum'da Pamukçu Mevsimi	Pazar	18	6	19
	19		4		11			Pazartesi	19	7	20
	22		4		14		Ankara'da kışla Derûnu	Salı	20	8	21
	25		5		16			Çarşamba	21	9	22
	28		6		19		Aslona'da Devre 3 Panayırı	Perşembe	22	10	23
	38		6		22	10		Cuma	23	11	24
	34		7		24		Vefât-ı Meryem	Cumartesi	24	12	25
	37		8		27			Pazar	25	13	26
REK	40		8		29		Reter-i Laklak	Pazartesi	26	14	27
	43		8		32			Salı	27	15	28
	46		10		35			Çarşamba	28	16	29
	49	10	11	9	37	10		Perşembe	29	17	30

TAKVİM

Ve Mahsusa	İMSÂK		ASR		TULÛ'		RAMAZAN	EYYÂM	ŞUHÛR[13]		
	Dakika	Saat	Dakika	Saat	Dakika	Saat			Firenki	Rûmî	Arabi
	52	8	11	9	40	10	Culûs-u Hümâyun fî 11 sene 1292	Cuma	30	18	1
	55		11		43			Cumartesi	31	19	2
	58		12		45		Eylül Firenki 30 Âhir-i Nebiyyi Kadru Hecâmed	Pazar	1	20	3
	1	9	13		47			Pazartesi	2	21	4
	4		13		50		Yabraklı Panayırı İkmal-i esmân	Salı	3	22	5
	7		14		52			Çarşamba	4	23	6
	10		15		55		Nevre Kob Panayırı	Perşembe	5	24	7
	13		16		57			Cuma	6	25	8
	16		16		1	11	Koç ayırma zamânı	Cumartesi	7	26	9
	19		17		3			Pazar	8	27	10
	22		18		5		Şehâdet Yahya Aleyhis- selâm	Pazartesi	9	28	11
R	25		18		8			Salı	10	29	12
	27		19		10		Yenice Pınarı 15	Çarşamba	11	30	13
	30		19		13			Perşembe	12	31	17
	33		20		15		Eylül-i Rûmî ziyaret-i Hırka-i Saâdet	Cuma	13	1	15
	36		20		18			Cumartesi	14	2	16
	39		21		21		Çerbân Panayırı 8	Pazar	15	3	17
	42		21		24			Pazartesi	16	4	18
	45		22		26		Benduka Panayırı 6	Salı	17	5	19
	48		22		29			Çarşamba	18	6	20
	51		23		32		Velâdet-i Meryem Selurîlî Panayırı 7	Perşembe	19	7	21
REK	54		24		35			Cuma	20	8	22
	56		24		37		Tahvil-i Şems bi-mizâr-ı noksan-ı Mâ-i Nil Evvel-i Faslı Cerif ibditasha Şemsiyye 1257	Cumartesi	21	9	23
	59	9	25		40			Pazar	22	10	24
	2	10	25		43		Leyl-i Kattaş Gecesi İyd-i Salib	Pazartesi	23	11	25
	5		26		46			Salı	24	12	26
R	8		26		49		Re's-i be-sene-i İseviyye sene 649	Çarşamba	25	13	27
	11		27		51			Perşembe	26	14	28
R	13		27		54		Onarınca Ova Panayırı 8	Cuma	27	15	29
Y	16	10	28	9	57	11		Cumartesi	28	16	30

TAKVİM

Ve Mahsusa	İMSÂK		ASR		TULÛ'		ŞEVVÂL	EYYÂM	ŞUHÛR[14]		
	Dakika	Saat	Dakika	Saat	Dakika	Saat			Firenki	Rûmi	Arabi
Y	19	10	28	9	12	12	Salât-ı İyd Gurre 12 43	Pazar	29	17	1
Y	22		29		11			Pazartesi	30	18	2
	25		29		5		Teşrin-i Evvel-i Efrenci Eski Za'ra Panayırı 8 bağ bozumu	Salı	1	19	3
	28		30		8			Çarşamba	2	20	4
	31		30		11		Reften-i Turna	Perşembe	3	21	5
	33		31		12			Cuma	4	22	6
	36		31		16		Bede'-i Sukûd-u Evrak	Cumartesi	5	23	7
	38		32		19			Pazar	6	24	8
Y	41		32		22		Yahûd'un Büyük Bayramı	Pazartesi	7	25	9
R	44		33		24			Salı	8	26	10
R	47		33		27			Çarşamba	9	27	11
	49	9	33	9	30			Perşembe	10	28	12
	53				33		Evvel-i Eyyâm-ı Matar Yahûd'un Kamış Bayramı Seni 2190	Cuma	11	29	13
Y	55		34		35			Cumartesi	12	30	17
Y	57		34		38		Teşrin-i Evvel-Rumi 31 Re's-i Sene Pir-i Yonya	Pazar	13	1	15
Y	59	10	35		41			Pazartesi	14	2	16
Y	2	11	35		43		Kara çimen ve yonca ekilir	Salı	15	3	17
Y	5		35		46			Çarşamba	16	4	18
Y	8		36		48		Bağ bozumu	Perşembe	17	5	19
Y	11		36		51			Cuma	18	6	20
Y	13		36		54		Evvel-i Gars Berâdet-i Miyâh	Cumartesi	19	7	21
Y	16		37		56			Pazar	20	8	22
	18		37		59	12		Pazartesi	21	9	23
	21		37		1	1		Salı	22	10	24
	23		38		4		Noksan-ı mâ-i Nil tahvil-i şems-i be ifrib	Çarşamba	23	11	25
	26		38		7			Perşembe	24	12	26
	28		38		10		Eyudâniyye Panayırı 15	Cuma	25	13	27
	31	9	39	9	10			Cumartesi	26	14	28
	33	11	38	9	15	1	Pazar	27	15	29	

TAKVİM

Ve Mahsusa	İMSÂK		ASR		TULÛ		Zİ-L-KA'DE	EYYÂM	ŞUHÛR[15]		
	Dakika	Saat	Dakika	Saat	Dakika	Saat			Firinki	Rûmi	Arabi
	36	11	39	9	17	1	Betricde Mûlân -2 Amasya da umum 15	Pazartesi	28	16	1
	38		40		20		Nevre Koyda Tarlis Panayırları	Salı	29	17	2
	40		40		22		Vakt-i kat'-ı eşcâr	Çarşamba	30	18	3
	43		40		25			Perşembe	31	19	4
	45		41		27		Teşrin-i Sanî Efrenci 30	Cuma	1	20	5
	47		41		30			Cumartesi	2	21	6
	49		41		33		Nihayet-i Kuvvet-i Harif	Pazar	3	22	7
	52		41		33			Pazartesi	4	23	8
	54		42		37			Salı	5	24	9
	56		42		35			Çarşamba	6	25	10
R	58	11	42		41		Rüz-u Kasım Yenice Vardar Luka Panayırları 40	Perşembe	7	26	11
		12	45		44			Cuma	8	27	12
	2	12	43		46		Nüzûl-u Şebnem	Cumartesi	9	28	13
	4		43		48			Pazar	10	29	17
	6		43		50			Pazartesi	11	30	15
	8		43		52			Salı	12	31	16
	10		44		55		Teşrin-i Sanî Rumi 3 Zile Panayırları 15	Çarşamba	13	1	17
	12		44		57		Veżiden-ı bâd-ı Cenûbi	Perşembe	14	2	18
	14		44		59	1		Cuma	15	3	19
	16		44		1	2		Cumartesi	16	4	20
	18		44		3			Pazar	17	5	21
	20		44		5		Koç Katımı	Pazartesi	18	6	22
R	21		45		7			Salı	19	7	23
	23		45		8			Çarşamba	20	8	24
	25		45		10			Perşembe	21	9	25
	26		45		12		Tahvil-i Şemsi be-kavs	Cuma	22	10	26
	27		45		14			Cumartesi	23	11	27
R	30	11	45		16			Pazar	24	12	28
R	31	11	46	9	17	2		Pazartesi	25	13	29

TAKVİM

Ve Mahsûsa	İMSÂK		ASR		TULÛ'		Zİ-L-HİCCE	EYYÂM	ŞUHÛR[16]		
	Dakika	Saat	Dakika	Saat	Dakika	Saat			Firenkî	Rûmî	Arabî
R	33	12	46	9	19	2	Mâi Eşcârın nüzûlu	Salı	26	14	1
R	34		46		20		Evvel-i Savm-ı Meryem	Çarşamba	27	15	2
	36		46		22		İstikâmet-i Zühal	Perşembe	28	16	3
	37		46		23			Cuma	29	17	4
	38		46		25		Kanûn-u Evvel-i Firenkî	Cumartesi	30	18	5
	39		46		26			Pazar	1	19	6
	40		47		27		Duhûl-ü Meryem-i Mihrâb	Pazartesi	2	20	7
REK	42		47		29			Salı	3	21	8
	43		47		30		Yevm-ü Arefe	Çarşamba	4	22	9
	44		47		31		İyd-ı Edhâ 3 19	Perşembe	5	23	10
	45		47		32		İbtidâ-i Riyh-i şimâli	Cuma	6	24	11
	46		47		33		Âhir-i Sukût Evrak	Cumartesi	7	25	12
	46		47		34		Karakış fırtınası	Pazar	8	26	13
	47		47		35			Pazartesi	9	27	17
	48		47		36		Tahvil-i Zühre be-delve	Salı	10	28	15
	49		47		36			Çarşamba	11	29	16
	49		47		37		Tahvil-i Zühre be-delve	Perşembe	12	30	17
	50		47		37			Cuma	13	1	18
	50		48		38		Tahvil-i asel ardçılı	Cumartesi	14	2	19
	51		48		38			Pazar	15	3	20
R	51		48		38		Hayrabolu Panayırı 3	Pazartesi	16	4	21
	51		48		39			Salı	17	5	22
	52		48		39		Tahvil-i Merih be-lûs	Çarşamba	18	6	23
REK	52		48		39			Perşembe	19	7	24
Y	52		48		40		Fasl-ı şita'	Cuma	20	8	25
Y	52		48		40			Cumartesi	21	9	26
Y	52		48		40		Tahvil-i Merih be-lûs	Pazar	22	10	27
	51		48		40	2		Pazartesi	23	11	28
	51	12	48	9	40	2	Salı	24	12	29	

CEDVEL-İ VEKÂYİ'

[17]

Zîrde tahrîr ve beyân olunan vekâyî'-ı Azîme-i Meşhûre tarihleri cihetiyle iki kısım i'tibâr edilmiştir. Bir kısmı sene-i hicriyye-i nebevviyye Aleyhi Efdalü't-tahiyye Efendimizden mukaddem ve kısm-ı diğeri sene-i seniyye-i hicriyyeden Muahhar vukû'a gelen vekâyî'den ibarettir.

Sinîn

HİCRET'DEN MUKADDEM

6212	Takvîmü't-tevârih i'tibârınca Hilkat-i Âdem Aleyhi's-selâtü ve's-selâm	
4582	Avrupalıların zabt ve tahrîrleri mücibince Hilkat-ı Âdem Aleyhi's-selâm	
2975	Tûfan-ı Nuh Aleyhi's-selâm	
2548	İklîm-ı Mısır'ın ibtidâi ma'murîni	
2812	İbtidâi Mulûk-u benî Aşûr	
2690	İbtidâi Mulûk-u benî Ermeniyye	
2580	Velâdet-i İbrahim Aleyhi's-selâm	
0480	Hıtan-ı İsmâil Aleyhi's-selâm	
2317	Ya'kub Aleyhi's-selâmın Mısır'ı teşripleri	[18]
2291	Mısır'da yedi sene mümtedd olan kaht-ü qulâmî	
2176	Firavnin Mısır'da etfâl-i zükûrû i'dam eylediği	
2166	Teşkil-i Kraliyyet-i Latîn	
2165	İbtidâ-i Teşkil-i Kraliyyet-i Atina	
2075	Musa Aleyhi's-selâm'ın Mısır'dan hurucları	

Sinîn	HİCRET'DEN MUKADDEM
2034	İbtidâ-i Hükümet-i Mülûk-ı -Yahudi
1193	İbtidâ-i binayı Bizansiyus Saray Burnu
1709	Atina Hükümeti'nin Cumhuriyete İnkılâbı
1638	Davud Aleyhi's-selâm'ın berriyyetü'ş-Şam'da Padişahlığı
1598	Süleyman Aleyhi's-selâm'ın Padişahlığı
1470	Selânik Civarında vaki' Makodonya Hükümetinin ibtidâsı
1353	Mülûk-u benî Aşûrdan Bâbil Hükümetinin ayrılması
1337	Bâbil Kralı Buhtû'n-i Nasr'ın berriyyetü'ş-Şam ve Kudsü şerif'i Tahribi
1155	Roma şehrinin bina olunması
1110	Acem Şahlığının Giyandan tabakasına intikali
1108	İklîm-i Mısır Acemlerin istilâsı
0916	İskender-i meşhûrun Mısır Acemlerden istirdâdı
0915	İskender Acemistanı istilâsı ve Acem Şahî Darâ'nın katli
0717	Makodonya Kraliyyeti'nin Roma Cumhuriyetine iltihâkı
0613	İklîm-i Mısır Roma'ya eyâlet olduğu
0583	Milâd-ı Hazreti İsa Aleyhi's-selâm
0517	Hazreti İsa'ya vekil ve Halife olmak üzere Roma'da Habsolunan Papa
0484	Cam İcâd olunduğu
0368	Acem şahlarından tabaka-i Sasaniyânın ibtidâsı
0334	Bina-yı Ayasofya

Sinin	HİCRET'DEN MUKADDEM	[19]
0201	Su terâzisinin İcâdı	
0163	İbtidâ-i teşkîl-i Kraliyyet-i Fransa	
0083	Arabînin Lisân-ı Fransavîye Tercümesi	
0052	Fahr-ı Âlem Sallallahü Aleyhi's-sellim Efendimiz Hazretlerinin Dünya'yı Teşrifleri	
0040	Toy Kaleminin icadı	
0033	Leh Kraliyyetinin Zuhûru	
0025	İşkociyye Kraliyyetinin Zuhûru	
0014	İngiltere Kraliyyetinin Zuhûru	
0011	İspanya Kraliyyetinin Zuhûru	
<p>Bundan sonra yazılacak vekâyı-ı umûmiyye Fahr-ı Âlem Sallallahü Tealâ Aleyhi ve sellim Efendimiz Hazretlerinin Mekke-i Mükerrime'den Medîne-i Münevvere'ye Hicret buyurdıklarından ibtidâ olunarak sene-i Hicretin kaçınca senede zuhûr etmiş ise rakamlarıyla gösterilmiştir.</p>		
Sinin	HİCRET'DEN MUÂHİR	
0000	Fahr-ı Âlem Sallallahü Aleyhi ve sellem Efendimiz Hazretlerinin Mekke-i Mükerrime'den Medîne-i Münevvereye hicret buyurdıkları	
0010	Haccı Veda'	
0011	Peygamberimiz Muhammed Sallahü Aleyhi ve sellem Efendimiz Dâr-ı Beka'-yı teşrif buyurdıkları	
0011	Hilâfet-i Hazreti Ebû Bekir Radıyallahü anh	
0013	Hilâfet-i Hazreti Ömer Radıyallahü anh	
0014	Bina'-yı Basra	
0014	İbtidâ-yı fethi Şam	
0019	İbtidâ-yı fethi Kayseriyya	

Sinin	HİCRET'DEN MUÂHHAR [20]
0020	İbtidâ-yı fethi iklim-i Mısır
0024	Hilâfet-i Hazreti Osmân Radiyallahü anh
0027	İbtidâ-yı fethi Cezîre-i Kıbrıs
0035	Hilâfet-i Hazreti Ali Radiyallahü anh
0036	İbtidâ-yı Muhasara-i İstanbul
0040	İbtidâ-yı Zuhûr-u Havadis-i barut
0041	İbtidâ-yı Zuhûr-u Mülûk-u Benî Ümmiyye
0049	Galata'da Vaktî Arab Câmii'nin evvelki binası
0067	Vek'â-yı Dil-sûz Kerbelâ
0075	İbtidâ-yı Darb-ı sikke-i İslâmiyye
0080	Velâdet-i İmâm-ı Âzam Rahimehul Nevverehu'l-lâh
0082	Feth-i Cezîre-i İscilya Nogar Mibîna
0092	Memâlik-i İspanya'nın ehl-i İslâm tarafından tahayyür olunduğu
0095	Bina-yı Câmî Galata der-def'a-i sâniyye
0120	İcâd-ı Kağıd
0121	Arablar beyninde ilm-i kimyanın şuyû'u
0133	Mülûk-u benî Ümmiye'nin inkırâzı
0133	Zuhûr-ü Devlet-i Âl-i Abbas
0139	Zuhûr-ü Devlet-i Benî Ümeyye der-Endülüs

Sinîn	HİCRET'DEN MUAHHAR
0150	Vefât-ı İmâm-ı A'zâm Rahimehu'l-lahüve Nevvere Mazca'ahû
0166	Âmeden-i Harûn Reşîd ba-İskender
0186	İbtidâ-yı teşkîl-i Kırâliyyet-i Danimarka
0297	Zuhûr-u Devlet-i Fatimiyye der-Mağribi
0362	İbtidâ-yı teşkîl-imparatorluğu Rûsiyye
0422	İnkırâz-ı Mülûk-u Benî Ümeyye der-İndülüs
0436	Zuhûr-u Devlet-i Âl-i Selçuk
0455	İbtidâ-yı teşkîl-i Kırâliyyet-i Macar [21]
0516	İcâd-ı kâğıd
0529	Teşkil-i Kırâliyyet-i Portekiz
0565	Teşkil-i Kırâliyyet-i Napoli
0567	Zuhûr-u Mülûk-u benî İyyûbiyye
0616	Teşkil-i Kırâliyyet-i Cezîre-i Kıbrıs
0620	Avrupa'da Dârü'l-Fünûn'un İnşası
0631	Vefât-ı Hazreti Mevlâna
0665	İnkırâz-ı Devlet-i Âl-i Abbâs
0685	Şuyû'u isti'mâl-i Barut
0686	İcâd-ı Gözlik
0687	İcâd-ı Pusula

Sinîn	HİCRET'DEN MUAHHAR
0687	Zevâl-ı Mülûk-u Âl-i Selçûk
0688	Zuhûr-u Devlet-i Osmâniyye İstiklâli 1299
0709	İnhizâm-ı İspanya Ez-Nâsuriddîn
0717	İbtidâ-yî Feth-i Bursa (Berûsa) be-dest-i Osman Gazi
0727	Vuzû'-Kavânîni Osmaniyye berâyı Alaaddîn-i La Paşa
0728	İbtidâ-yı darb-ı sikke-i Osmaniyye
0735	Vefât-ı şeyh Sofî Erdebil
0740	Nüzûl-u inkıraz-ı Âsumân-ı sevâhil-i Beriyyetü ş-Şam
0758	İbtidâ-yı A`ver şehzâde Süleyman Paşa be-Rumeli ve feth-i Gelibolu
0762	Tob icâdı
0763	Feth-i Edirne der- Zamân-ı Sultân Murad
0780	İbtidâ-yı Zuhûr-u ümerâ-ı Zülkadiriyye
0784	İbtidâ-yı Mülûk-u Çerakese be-Mısır
0791	Feth-i Kosova
0796	Vefât-ı Şah Muhammed Bahaddîn Nakşibend [22]
0793	Reften-i Yıldırım Hân Be-diyâr-ı Eflâk
0796	Feth-i Selânik ve Yenişehir Ba-dest-i Yıldırım Hân Gazi
0797	Binâ-yı Câmi-i Kebîr der-Bursa (Berûsa)
0797	Feth-i Niğbolu
0835	Feth-i Yanya

Sinîn	HİCRET'DEN MUAHHAR
0851	İcâd-ı Fenn-i Tab'
0856	Binâ-yı Hisâr-ı Rumeli der-Boğaziçi
0857	Feth-i İstanbul Ta-rîheş Beldetü Tayyibe
0858	Binâ-yı Eski Saray der-İstanbul
0862	Kefş ü Amerika bi-mübâşeret Komolob
0865	İnkırâz-ı Devlet-i Benî Eyyüb
0868	Binâ-yı Cami-i Sultan Mehmed der-İstanbul
0873	Binâ-yı Cedid-i Ta-rîheş
00000	Halledehu An-Sahibehu
0880	İtaat-ı Mengli Giray Hân be-Âl-i Osman
0892	Azîmet-i Kemâl Re'is Be-Adolomma Be-garet-i Espaba
0903	Binâ-yı Cami'-i Sultân Bâyezid
0903	Keşf-ü Tarik-i Ümüd Burnu der-nihayet cenûb-u Afrika
0921	İstimlâk-ı Memâlik-i Dulkadiriyye
0922	Binâ-yı tersâne der-i İstanbul
0923	İtaat-ı Ümerâ-i Ekrâd be Âl-i Osman
0922	İcâd-ı Koyun saati
0922	Feth-i Haleb ve Şam der-zaman-ı Sultân Selim Hân
0923	Feth-i Mısır ta-rîheş Fatih memâlik-i Al-i Arab
0923	Muhasıra-i evvel ve bânihi bi- vâsitatihi Sultan Süleyman Hân

Sinîn	HİCRET'DEN MUAHHAR
0944	Teshîr aden-i be sevâhil-i bahr-ı ahmer der-zamân Sultan Süleyman Hân [23]
0957	Macar Kırâliyyetinin Nemçe İmparatorluğuna iltihâkı
0984	Ermenice Hurufât basmasının İcâd olunduğu
0985	Ehl-i İslâmın Endülüs den çıktığı
0987	İnşâ-ı rasad Taküyiddin der Galata
0999	Reften Ferhad Paşa berâ-yı İcrâ-yı nehr-i Sekâziye bahira-i Sabanca
1012	Zuhûr-u şurbu dulhân der-Memâlik-i İslâmiyye
1050	Şuyû'u isti'mâl-i enfiye der İstanbul
1051	Avrupa'da gazetelerin İcâd olunduğu
1099	Muhasara-i Sâniye-i Viyana der-zaman-ı Sultan Mehmed-i Rabi'
1116	Vaz'-ı nizâmât-ı Rusya der-zaman büyük Petro
1135	Zuhûr-u san'at-ı tab' ez-hurûfât-ı Türkiyye
1199	İcâd-ı Balon
1260	İcâd-ı Telgraf
1214	Demirden Dökme Köprülerin İcâdı
1214	Fransaluların Mısır'ı istilâsı
1215	Litoğrafyanın ihtirâı
1216	İstihlâs-ı Mısır ez-Seddi Fransa
1222	İcâd-ı Vapur
1233	Musallahâ-i Umûmiyye-i Avrupa

Sinîn	HİCRET'DEN MUAHHAR				
1242	Vak'a-i Hayriyye ve te'sis-i Asâkir-i Nizâmiyye				
1243	Vaz'-ı Tophâne				
1253	İnşâ-i cisri Atik				
1254	Vaz'-ı nizâm-i Karentina				
1255	Tanzîmât-ı Hayriyye				
1260	İnşâ-i cisr-i cedid				
1263	Te'sis-i Mekâtib-i Rüşdiyye				
<p>[24] İbtidâi Zuhûr-u Devlet-i Âliyye'den bu zaman ma'delet-feşân şâhâniyyeden erike Piray saltanat olan Selâtîn-i izâm-ı Osmaniyye Hazerâtının esâmî-i şerîfeleri tarih-i velâdet ve culûs ve irtihallerini ve sinîn ömür ve saltanat ve medfen şerîflerini mübeyyin cedveldir.</p>					
Ömür-ü Müddet	Saltanat-ı Müddet	İrtihal	Culûs	Velâdet	Esâmî Selâtîn-i izam Hazerâtıyla medfen şerîfleri
Sene 30	Sene 27	Sene 726 fî N 21	Sene 699 fî Câ 4	Sene 656	Sultan Osman Hân Gazi. Bursa (Berûsa). Hisar içinde medfundur.
Sene 81	Sene 35	Sene 761	Sene 726 fî N 11	Sene 680	Sultan Orhan Gazi. Pederleri civârında manastır nâm kubbede medfundur.
Sene 65	Sene 70	Sene 791 fî Ş 15	Sene 761	Sene 726	Sultan Murat Hân Gazi. Bursa'da Çekirge nâm mahalde medfundur.
Sene 44	Sene 14	Sene 15 fî Ş 15	Sene 791 fî N 4	Sene 761	Sultan Yıldırım Bâyezid Hân Gazi. Bursa (Berûsa). Cami'leri kurbunda medfundur.

Ömür-ü Müddet	Saltanat-ı Müddet	İrtihal	Culûs	Velâdet	Esâmî Selâtîn-i İzâm Hazarâtıyla medfen şerifleri
Sene 49	Sene 8	Sene 824	Sene 816	Sene 881	Çelebi Sultan Mehmed Hân Bursa'da, Yeşil Câmî' civârında medfundur.
Sene 49	Sene 31	Sene 855 Fî M 5	Sene 823 fî B 6	Sene 806	Sultan Gazî Murad Hân Sâni Bursa'da Câmî'leri Kurbunda medfundur.
Sene 51	Sene 31	Sene 886 Fî Ra 4	Sene 855 fî M 16	Sene 835 fî B 21	Sultan Ebul-feth Mehmed Gazî İslambol'da Câmî' Mihrâbı cihetinde medfundur.
Sene 12	Sene 22	Sene 918 Fî Ra 9	Sene 886 Fî S 18	Sene 856	[25] Sultan Gazî Bâyezid Hân, Câmî'leri civârında medfundur.
Sene 52	Sene 8	Sene 926 Fî L 10	Sene 918 Fî Ra 30	Sene 874	Gazî Yavuz Sultan Selim Hân, Câmî'leri civârında medfundur.
Sene 74	Sene 47	Sene 974 Fî S 20	Sene 926	Sene 901 Fî Ş 1	Sultan Selim Hân Gazî Câmî' Şerifleri önünde medfundur.
Sene 33	Sene 8	Sene 982 Fî Ş 27	Sene 974 Fî R 9	Sene 929 Fî B 24	Sultan Gazî Selim Hân Ayasofya Câmî' şerifi kurbunda medfundur
Sene 50	Sene 21	Sene 1003 Fî Câ 8	Sene 988 Fî N 7	Sene 953 Fî Câ 5	Sultan Gazî Murad Hân Sâlis Ayasofya Cürmünde (haremünde) Selim Hân yanında medfundur.
Sene 38	Sene 9	Sene 1012 Fî B 22	Sene 1002 Fî Câ 7	Sene 976 Fî Zâ 7	Sultan Gazî Mehmed Hân Sâlis Ayasofya cürmünde medfundur.
Sene 28	Sene 14	Sene 1026 Fî Z 2 3	Sene 1022 Fî B 18	Sene 998 Fî C 12	Sultan Ahmed Hân Gazî, Câmî-i şerifleri cenbinde medfundur.

Ömr-ü Müddet	Saltanat-ı Müddet	İrtihal	Culûs	Velâdet	Esâmî Selâtîn-i İzâm Hazarâtıyla medfen şerifleri
Sene 2	Sene 3	Sene 1027 Fî Râ Ferağ - Gurre	Sene 1029 Fî Zâ 21	Sene 1001	Sultan Mustafa Hân İbn-i Mehmed Hân
Sene 19	Sene 4	Velâet Sene 1031 Fî B 9	Sene 1031 Fî Râ 13	Sene 1012	Sultan Osman Hân Pederleri Sultan Ahmed Hân yanında medfundur
Sene 47	Sene 16	Sene 1032 Fî Zâ 104	Sene	Sene • •	[26] Def'a-i Sâniye-i Sultan Mustafa Hân Ayasofya cürmündeki kubbede medfundur
Sene 282	Sene 17	Sene 1049	Sene 132	Sene 1021 Fî Câ 28	Sultan Gazî Murad Hân Râbi' Pederi Sultan Ahmed Hân yanında medfundur
Sene 74	Sene 9	Sene 1098 Fî B 29 Firağ Fî 17	Sene 1049 Fî L 16	Sene 1024 Fî L 13	Sultan İbrahim Hân Ayasofya'da Sultan Mustafa Hân türbesinde medfundur
Sene 53	Sene 402	Sene 1104 Fî Vefât 1108	Sene 1058 Fî Râ 17	Sene 1091 Fî Râ 29	Sultan Gazi Mehmed Hân Râbi' Bağçe kapısında vâlideleri Nezâhat Sultan türbesinde medfundur.
Sene 512	Sene 202	Sene 1102	Sene 1098 Fî M 2	Sene 1052 Fî Z 6	Sultan Süleyman Hân Sâni cedleri Sultan Süleyman türbesinde medfundur
Sene 54	Sene 402	Sene 1116 Fî C 22	Sene 1102	Sene 1052	Sultan Ahmed Hân Sâni cedleri Sultan Süleyman türbesinde medfundur
Sene 41	Sene 9	Sene 1115 Fî R 10	Sene 1106	Sene 1074	Sultan Mustafa Hân Sâni Pederleri Sultan Mehmed Râbi' civârında medfundur
Sene 66	Sene 28	Sene 1149 Ferağ 11	Sene 1115	Sene 1084	Sultan Gazî Ahmed Hân Sâlis Bağçe kapısında Vâlîde türbesinde medfundur

Ömür-ü Müddet	Saltanat-ı Müddet	İrühâl	Culûs	Velâdet	Esâmî Selâtîn-i İzâm Hazarâtıyla medfen şerifleri
Sene 60	Sene 25	Sene 1198 Fî S 25	Sene 1143 Fî Râ 15	Sene 1180	Sultan Mehmed Hân Gazî Sultan Mustafa Hân türbesinde medfundur
Sene 602	Sene 3	Sene 1171 Fî S 16	Sene 1168 Fî S 28	Sene 1110	[27] Sultan Osman Sâlis biraderleri Sultan Mahmud Hân cerbinde medfundur
Sene 582	Sene 16	Sene 1187 Fî Râ 8	Sene 1171 Fî S 16	Sene 1129	Sultan Mustafa Hân Sâlis Câmî'leri sahasında medfundur.
Sene 66	Sene 16	Sene 1203 Fî B 12	Sene 1187 Fî L 10	Sene 1137	Sultan Abdulhamid Hân Bağçe-kapısında medreselerine muttasıl türbesinde medfundur.
Sene 49	Sene 19	Sene 1227 Fî R 12	Sene 1203	Sene 1175	Sultan Gazî Selim Hân Sâlis Pederleri Sultan Mustafa Hân türbesinde medfundur.
Sene 30	Sene 1	Sene 1283 Fî Râ 19	Sene 1223 Fî Firâğ 1223	Sene 1193	Sultan Mustafa Hân Râbi' Pederleri Sultan Abdulhamid Hân türbesinde medfundur.
Sene 552	Sene 32	Sene 1255 Fî Râ 19	Sene 1223 Fî Câ 40	Sene 1199 Fî N 13	Sultan Gazî Mahmud Hân Dikili Taş kurbunda türbe-i mahsûsalarında medfundur.
Sene 39	Sene 222	Sene 1277 Fî Z 17	Sene 1255 Fî R 19	Sene 1238 Fî Ş 19	Sultan Gazî Abdulmecid Hân Sultan Selim Câmî'leri civârında türbe-i mahsûsalarında medfundur.
Sene 48	Sene 16	Sene 1293	Sene 1277	Sene 245	Sultan Abdulaziz Hân Pederleri Sultan Mahmûd Hân türbesinde medfundur.

Es-Sultân Murad Hân Hâmis Abdülmecid Hân Hazretleri Cemâzi-yel-evveli idi sene doksanüç tarihinde Erîke biray saltanat olub üç mah on altı gün taht-ı hilâfette bulunduktan sonra şer'an münhali olmağla Es-sultan İbn-i Es-sultan sultan El-Gazî Abdulhamid Hân Sâni İbn-i Es-sultan El-Gazî Abdülmecid Hân Abdullah hilâfete hü ilâ ahiri'd-devran efendimiz Hazretleri binikiyüz elli sekiz senesinde bil yemin .

Ve's-suud bir ay bahş-ı vücûd olub binikiyüz doksanüç senesi şa'ban-ı şerîfin yirmi üçüncü günü kemal-i ikbal şevketiyle serîr-i Ârâ-yı hilafet ve dirhem bir ay saltanat olmuşlardır. Cenâb-ı Rabbül-enâm Hazretleri ilâ yevm'ül-kıyam serîr-i saltanat-ı şahânelerine ber-devam eyleye âmin [28]

Büyük ve Küçük Taraflarının Bir Düzine Yazılan Elkâb-ı Resmîyye

MAKÂM-I SADÂRET-İ UZMÂYA

Ulemâ-i Cânibinden ma'ruz dâi kemîneleridir ki sâirleri cânibinden ma'rûz Çâker-i Kemîneleridir ki ibâre

Arasında isimleri zikr olundukda
Fehâmetlü Devletlü Hazretleri

Rütbe-i sadâreti ihrâz etmiş zevâta ulemâ cânibinden ma'rûzu dâiyeleridir ki

Sâirleri Cânibinden ma'rûz-u Çâkerleridir ki
İbare arasında isimleri zikr olundukda
Ebhemetlü Devletlü Hazretleri

Emîr-i Mekke-i Mükerreme ve ma'zullerine Devletlü Seyâdetlü Efendim Hazretleri Dâr-üs-saadetü'ş-şerîfe ağasına Devletlü İnâyetlü Efendim Hazretleri makâm-ı ser askeriyye ve şeref-i sıhriyyet-i seniyyeye nâil olmuş vükelâyâ

Devletlü Atû fetlü Efendim Hazretleri

Zât-ı serdâr-ı Ekremiyye Devletlü Re'fetlü Efendim Hazretleri [29] Müşirlere ve vüzerâ-i ma'zullerine Devletlü Efendim Hazretleri

Rütbe-i Bâlâ

Ser Kurenâyı Şâhînşâhı ile mâbeyn-ı hümâyun baş kitâbetine ve dâr-ı şûrâ Riyâsetine Atûv fetlü Efendim Hazretleri

Ferikan ile rütbe-i evveli sınıf veli ve Rümeli Beğlerbeğliği Payelülerine

Saadetlü Efendim Hazretleri

Mîr-livâ ve Mîr-i mirâne ve rütbe-i evveli sınıf-ı sâniyesine Saadetlü Efendim Mîr-alay ve sâniye-i mütemâyizine İzzetlü Efendim

Rütbe-i Sâniyye sınıf-ı sâniyesine ve Mîrû'l-ümerâ ve Kaim-makamlık ve istabl Âmire müdürü payelülerine

İzzetlü Efendi Başa Beg Ağa

Binbaşılara ve rütbe-i Sâlise ve kapucu başılara ve alay ümerasına

Re'fetlü Beğ Efendi Ağa

Rütbe-i Râbiaya ve kol ağalarına ve Hâceğane ve yüzbaşılara Fütüvvetlü Beğ Efendi Ağa

Rütbe-i mezkûre mâ-dûnunda bulunanlar ile sâir me'muriyyetde olanlar

Hamîyyetlü Beg Efendi Ağa

MESNED-İ MEŞİHAT-İ İSLÂLİYYEYE		[30]
Ulemâ Cânibinden sâirleri cânibinden ibâre Arasında	Ma'ruz-u dai-i dirîneleridir ki Ma'ruz-u bende-i dirîneleridir ki Devletlü Semahatlü Hazretleri	
MEŞİHAT-İ İSLÂMİYYE MA'ZULLERİNE		
<p>Ulemâ cânibinden ma'rûz-u dâileridir ki, Sâirleri cânibinden ma'rûz bendeleridir ki İbâre arasında Devletlü Faziletlü Hazretleri Sudûra Semâhatlü Efendim Hazretleri İstanbul pâyelülerine Faziletlü Efendim Hazretleri Haremeyn-i Muhteremeyn pâyelülerine Faziletlü Efendim Bilâd-ı hamse mahrec Mevâlisine Faziletlü Efendim Müderresine Mükerrermetlü Efendim Kazâ-i meveddetlü Efendim Çelebi Efendiye Reşâdetlü Efendim Hazretleri</p>		
RÛTBE-İ İLMİYYE VE SEFİR VE KALEMİYYENİN USÛL-Ü TEŞRİFÂT-İ DEVLET-İ ÂLİYYE ÖZRE YEKDİĞERE TAKDİMLERİ		
[31]		
<p>Rûtbe-i Müşiri ve vüzerât-ı Sudûr-u Rumeli Bâlâ dan olub bil-fî'l ve Anadolu Pâyesi vükalâlık hizmetinde bulunan Ricâl-ı Dâr-ı şûrâ-i askerî Reisi Rûtbe-i Bâlâdan sâir Ricâl-i İstanbul Pâyesi feriklik Rûtbe-i ûlâ sınıf-ı ûlâ Rumeli Beglerbeğiligi Haremeyn-i Şerifeyn Mîr-livâlık, Mîr-ı Mîranlık Rütbesi Rûtbe-i ûlâ sınıf-ı sânisî bilâd-ı hamse mevleviyyetini Mîr-alaylık Rûtbe-i sâniyye sınıf-ı ûlâ mütemeyyizi mahrec mevleviyyetini rûtbe-i sâniyye sınıf-ı sânisî Mîri'l-ümerâ-i Kaim-makamlık İstabl âmire müdürleri kibâr-ı müderresin bin başılık rûtbe-i sâlise kapucu başılık musula-i süleymaniyye mâ'dununda bulunan Alay emînliği Rûtbe-i Râbi'a Kolağalık Hâcelik yüzbaşılık</p>		
RÛTBE-İ İLMİYYE'NİN TA'BİRÂT TA'RİFÂTI		
[32]		
İbtidâ Pâyesini ihrâz eder sonra mensûbunu zabt ile sırasıyla Rumeli Pâyesinde nakl eyler	İbtidâ Pâyesini ve sonra sırasıyla mensûbu zabt eder ve tekrar eyler	
ANADOLU KAZASKERLİĞİ	RUMELİ KAZASKERLİĞİ	
Biz-zât mansıbını zabt eder ve yahut Haremeyn Pâyesi verilir	Kezâlık ibtidâ pâyesini ihrâz ve sonra mensubunu zabt eyler ve yahud Anadolu pâyesinde nâil olur	
HAREMEYN MEVLEVİYYETLERİ	İSTANBUL KADILIĞI	
Kudûs ve Haleb havâs-ı defîyye yani Eyyub-ü Selânîk ve Yenişehir Fener ve Galata, İzmir, Sofya, Trabzon, Girid'den ibâretidir.	Edirne Bursa Şam Kahire ve Kilisâ'dan ibâretidir.	
MAHREC MEVLEVİYYETLERİ	BİLÂD-İ HAMSE MEVLEVİYYETLERİ	
Ders-i âm Hoca Efendilerden ba'zılarının arzuları üzerine tekâüd nakilleri icrâ olunur.	Yalnız mahrec pâyesine nâil olabilir terkî kesb ve mansıb eyleyemez.	

MÜTEKÂİD YER		YÂSİR-İ MÜCERRED ESHÂBİ [33]		
Süleymâniyye Câmi-i Şerif-i civarında dört medresedir. Dâr-ül-Hadîs medresesi münhal olan mahrec mevleviyyetlerinden birine talep olmadığı halde Bursa'da ve yine mevleviyyet mes'ûl olunur.		Süleymaniyye Câmi-i Şerifin kible tarafında bir medrese olup buraya vâsıl olan mevleviyyetlerinin en mu'teberine nâil olabilir.		
SÜLEYMÂNİYYE		DÂRÜ-L HADÎS MÜDERRİSİ		
Buradan i'tibâren yukarı rütbede bulunan medreselere kibâr müderrisin ta'yin olunur.		Mâ fevkında bulunanlara tâlib olmaz ise bu rütbeden ve daha aşağı rütbelerden dahi mahrec mevleviyyetine nâil olunur.		
MÜSİLE-İ SÜLEYMANİYYE MÜDERRİSİNİ		HÂMİSE-İ SÜLEYMANİYYE MÜDERRİSİ		
40 Aded				
Sahn-ı semân Aded 8 İ'tibân	Sahn-ı Semân Fatih Cami-i Şerifi cânibinde bulunan sekiz medrese	Hareket-i Altmışlı Müderrisin Aded 32	Aded 45	İbtidâ-i Altmışlı Müderrisin Aded 28
Hareket-i Haric Müderrisin Aded 40	İbtidâyı Dâhil Müderrisin Adedi 48	Musile-i Sahn Müderrisin Aded 32		Hareket-i Dâhil Müderrisin Aded 85
Bâğdad Ayn-tab bu sene Erzurum, Maraş, Trablusgarb Beyrût Kürdistan Ruscuk Sivas Adana Kangridir.		İstanbul Müderrisliğinin müdhâlîde Rütbe-i mezkûrede bulunan müderrisinin		
DEVİRİYYE-İ MEVLEVİYYETLERİ		İBTİDA-İ MÜDERRİSİN-İ HARİC		
11		ADED 105		
Rutbe-i bâni Edirne ve Berûsa müderrisliklerinin tertibi dahî İstanbul müderrisliği gibi olup fakat mahrec-i mevleviyyeti yerine zabt edib ba'del-înfişâl sırasıyla menâsıb-ı mezkûr devâirinde devrân eder.				
Mensub ve ma'zûl vukelâyı fehhâm vüzerâyı İzâm Hazerâtının esâmileriyle tarih-i vüzerâtlarını ve (1294) senesi zilhiccesi gurrelerinden mu'teber olarak hal-ü hâzırlarını mübeyyin cedveldir [34]				
HAL-İ HAZIRLARI	SALTANAT-İ DEVR	TARİH-İ VÜZERÂTI	MENŞE-İ	ESÂMİ
Meclis-i Hassa-i Me'mur	Adli Mahmud Hân Sultan	Fî 26 Muharrem sene 1248	Askeriyyeden	Devletlü Mustafa Nuri Paşa Hazretleri
Tophâne-i Âmire Müşiri	Sultan Abdül-Mecid Hân Gazi	Fî 17 Zilkade sene 1259 Mehmet Nâmık Paşa

HÂL-I HAZIRLARI	SALTANAT-I DEVR	TÂRİH-İ VÜZERÂTI	MENŞE-Î	ESÂMÎ
Müttekâiden Memleketi olan Kütahya'da mukayyed'dir	Sultan Abdül Mecid Han-Gâzi	Fî 14 Şevval sene 1262	..	"Kütahyalı Hacı Paşa"
Meclis-i Hassa Me'mûru	Fî 16 Safer sene 1263	..	Ebbehtlü Devletlü Muhammed Rüşdü Paşa Hazretleri
Ma'zûla Limni'de	Fî 4 Rebî'ül evvel sene (1) 264	..	Devletlü Abdülkerim Nâdir Paşa
Ma'zûlâ Der-saâdetde	Fî zilkâde sene(1)262	Tibbiyyeden	Hekîm İsmâil Paşa
Sivas Valisi	Fî 17 Cemâziyel Âhir sene(1)265	Askeriyyeden	Erzincanlı Ahmed İzzet Paşa
Meclis-i A'yânda A'zâ	Fî 2 Muharrem sene 1267	Mülkiyyeden	Mısırlı Abdurrahman Sami Paşa
Ma'zûlâ Der-saâdet'de	Fî 17 Safer sene 1267	Mabeyn-i Hümây-ûndan	Devletlü Hamdi Paşa Hazretleri
Ma'zûlâ Der-saâdet'de	Fî 18 Zilhice sene 1267	Mülkiyyeden	[35] Girid'li Mustafa Paşazâde veliyyuddin Paşa
İskodra Valisi	Fî 11 Şevval sene 1280	Askeriyyeden	Rauf Paşa dâmâdı Mustafa Paşa"
Şeyhül-Harem Hazret-i Nubûviyye	Fî 4 Muharrem sene 1271	Mülkiyyeden	"Cemal Paşa"
Tuna Valisi ve Ruscuk Kumandanı	Fî 27 Rebî-ül âhir sene 1271	Bahriyyeden	"Kayseriyyeli Ahmed Paşa
Çeşme Adasında	Fî 11 Cemâziyel-âhir sene 1271	Mülkiyyeden	"Mahmud Nedim Paşa"
Ma'zûlâ Der-saâdet de	Fî 8 Receb sene(1) 272	Mâbeyn-i Hümâyundan	"Mîr-âhûr Mustafa Paşa

HÂL-I HAZIRLARI	SALTANAT-I DEVR	TÂRİH-İ VÜZERÂTI	MENŞE-İ	ESÂMÎ
Meclis-i Ayân A'zasından	Sultan Abdül Mecid Han Gâzi	Fî 24 Receb sene (1) 273	Mülkiyyeden	Mustafa Reşid Paşazâde Ahmed Celal Paşa
Mâliyye Nâzırı	Recep sene 1274	..	"Kâni Paşa"
Ma'zûla Der-saâdet'den	Fî 11 Şa'bân sene 974	Askerriyyeden	Ebhemetlü Devletlü İbrahim Edhem Paşa Hazretleri
Ma'zûla Der-saâdet'den	Fî 11 Şa'bân sene 1274	..	Feth Paşazâde Devletlü Atû fetlü Mahmud Celâleddin Paşa Hazretleri
Şûrâ-yı Devlet A'zasından	Fî 11 Şa'bân sene 1274	..	[36] Mehmed Ali Paşazâde Devletlü Atû fetlü Edhem Paşa Hazretleri
Hidiv Mısır	Fî 7 Ramazan sene(1)272	..	Fehâmetlü Devletlü İsmail Paşa Hazretleri
Meclis-i Hassa Me'mûr	Sultan Abdülmecid Hân Gâzi	Fî 7 Ramazan sene(1) 274	Mülkiyyeden	Mısır Valisi Mehmet Ali Paşazâde Devletlü Halim Paşa"
Ma'zûla Der-saâdet'de	Fî 11 Safer sene(1)275	..	"Mehmed Akif Paşa
Ma'zûla Der-saâdet'de	Fî Şa'bân sene(1) 275	Mâbeyn-i Hümayundan	Devletlü Atû fetlü Mehmed Nûri Paşa Hazretleri
Tunus Valisi	Fî 5 Cemâ-zî-yel evvel sene(1)276	..	Devletlü Mehmed Sâdık Paşa"
Ma'zûla Der-saâdet'de	Fî Gurre Şevvâl sene(1)276	Mülkiyyeden	Rauf Paşazâde Osman Paşa"
Meclis-i Hassa Me'mûr	Fî 22 Zilhicce sene(1)276	Askeriyyeden	Halim Paşa"

HÂL-I HAZIRLARI	SALTANAT-I DEVR	TÂRİH-İ VÜZERÂTI	MENŞE-İ	ESÂMÎ
Ma'zûlâ Der-saâdet'de	Sultan Abdül Mecid Han Gâzi	Fî 20 Muharrem sene (1)277	Mülkiyyeden	Osman Paşa "
Adana Vâlisi	Fî 16 Receb sene(1)277		Taşcızâde Ahmed Tevfik Paşa"
Avrupa'dadır	Fî 24 Receb sene(1)277	Mülkiyyeden	Ebhemet lü Devletlü Ahmed Midhat Paşa Hazretleri
Ma'zûlâ Der-saâdet'de	Fî 11 Şa'bân sene 1677	..	[37] Devletlü Mehmed Tevfik Paşa Hazretleri
	Sultan Abdül-Aziz Hân	Fî 14 Safer sene 678	Askeriyyeden	"Menemenli Mustafa Paşa
Memûrâ Rumelide	Fî 28 Şevval sene(1)278	..	"Abdi Paşa"
Batum Kumandanı	Fî 28 Şevval sene(1)278	..	"Localı İbrahim Derviş Paşa"
Şûrâ-yı Devlet-i Reis	Fî 26 Şa'bân sene (1)279	Mülkiyyeden	Safvet Paşa
Ankara Vâliğinden ma'zûlâ	Fî 24 Ramazan sene(1)279	..	Mustafa Süreyya Paşa"
Adliye Nâzırı	Fî 7 Ramazan sene(1)270	..	Mehmed Hürşid Paşa"
Boğaz Kumandanı	Fî 23 Şa'bân sene(1)281	Askeriyyeden	Ve Selim Paşa"
Suriye Vâlisi	Fî 20 Şa'bân sene(1)282	İlmiyyeden	Ahmed Cevdet Paşa
Ma'zûlâ Der-saâdet'de	Fî 3 Safer sene(1)284	Mülkiyyeden	Mehmed Sabri Paşa
Londra Sefiri	Fî 13 Rebî'ül-evvel sene (1)284	..	Paşa"
Şehir Emîni	Fî 21 Zil-kâde sene 1282	..	"Ahmed Râsim Paşa"
Hicaz Vâliğinden	Fî 14 Zi-l-ka'de sene (1)284	İlmiyyeden	"Mehmed Takiyyuddin Paşa
Erzurum Vâlisi ve Kumandanı	Fî 7 Muharrem sene 1285	Askeriyyeden	İsmail Hakkı Paşa

HÂL-I HAZIRLARI	SALTANAT-I DEVR	TÂRİH-İ VÜZERÂTI	MENŞE-İ	ESÂMÎ
Rumeli Ordu-yu Hümâyunun naklba-i ma'mûra der sene cihetinde bulunduğu	Sultan Abdül Aziz Han	Fî 9 Muharrem sene 1285	Mülkiyyeden	[38] Devletlü Raşid Naşid Paşa Hazretleri
	Fî 23 Rebî-ül-evvel sene 1285		Hidiv Mısır İsmail Paşa-zâde Mehmed Tevfik Paşa Hazretleri
Ma'zûlâ Der-saadet'de	Fî 3 Rebî-ül-âhir	Mülkiyyeden	Mehmet Re'fet Paşa
	Fî 26 Zi-l-hicce sene(1)285		"Mansur Paşa"
Rusûmât Emîni	Fî 17 Muharrem sene(1)286	Mülkiyyeden	"Sâdık Paşa"
Meclis-i A'yan-ı Reîs	Fî 24 Zi-l-hicce sene (1)286	..	"Âsım Paşa"
Ma'zûlâ Der-saadet'de	Fî Safer sene(1) 286	Askeriyyeden	"Safvet Paşa"
Asâkir-i Mülkiyye Kumandanı	Fî Safer sene(1)286	..	"Mustafa Paşa"
Beşinci Ordu-yu Hümâyun Müşiri	Şa'bân sene(1)286	..	"İzzet Paşa"
Meclis-i A'yan A'zâsından	Fî 8 Şevval sene(1)286	..	Devletlü Reşid Paşa Hazretleri
	Fî 16 Zi-l-hicce sene (1)287	Mülkiyyeden	[39] Kadri Paşazâde Devletlü Hâlit Paşa
Meclis-i A'yan A'zâsından	Fî 17 Cemâzi-yel evvel sene(1)287	..	"Kemal Paşa"
Ser-asker	Şa'bân sene (1)287	Askeriyyeden	Devletlü Atü fetlü Rauf Paşa
Ma'zûlâ Limni Adasında	Fî 28 Safer sene(1)288	..	Redif Paşa"

HAL-I HAZIRLARI	SALTANAT-I DEVR	TARİH-İ VÜZERÂTI	MENŞE-İ	ESÂMÎ
Aydın Valisi	Sultan Abdül Aziz Han	Gurre-i Rebî-ül-âhir sene(1)288	Mülkiyyeden	Ebhemetlü Devletlü Hamdi Paşa
Ma'zûlâ Der-saâdet'de	Fi 23 Cemâzi-yel-evvel sene(1)288	..	Halil Paşa"
Çatalca Kumandanı	Fi 23 Cemâzi-yel-âhir sene(1)288	Askeriyyeden	Gazi Ahmed Muhtar Paşa..
Hariciyye Nâzırı	Fi 24 Cemâzi-yel-âhir sene(1)288	Mülkiyyeden	Server Paşa"
Ve Evkâf ve Maârif Nâzırı	Fi 9 Receb sene (1)288	..	Sâmi Paşazâde Paşa
Ma'zûlâ Der-saâdet'de	Fi 7 Ramazan sene (1)288	Askeriyyeden	Hâmi Paşa
Mahkeme-i Temyiz-i Reis	Fi 7 Ramazan sene (1)288	Mülkiyyeden	"İrfan Paşa"
Ma'zûlâ Der-saâdet'de	Fi 12 Zi-l-ka'de sene (1)288	Askeriyyeden	"İbrahim Paşa"
Der-saaâdet'de	Fi 4 Muharrem sene (1)289	..	"Nusret Paşa"
Ma'zûlâ Der-saâdet'de	Fi 24 Rebî-ül-âhir sene 1289	Mülkiyyeden	[40] Devletlü Emîn Paşa Hazretleri
Yemen Vâlisi	Fi 11 Cemâzi-yel-âhir sene 1289	Askeriyyeden	Mustafa Âsim Paşa
Diyarbekr Vâlisi	Fi 9 Cemâzi-yel-âhir sene(1) 289	Mülkiyyeden	Abdurrahman Paşa"
Varna Kumandanı	Fi Gurre-i Şevvâl sene 1289	Askeriyyeden	Mahdum Hıdivi Hasan Paşa"
	Fi Gurre-i Şevvâl sene (1)289		Mahdum Hıdivi Hüseyin Paşa"
	Fi Gurre-i Şevvâl sene (1)289		"Dâmad Hıdivi İbrahim Paşa..
Cebel-i Lübnan Mutasarrıfı	Fi 15 Zi-l-hicce sene (1)289	Mülkiyyeden	"Rüstem Paşa..
Balkan Kumandanı	Fi 25 Rebî-ül-evvel sene (1)290	Askeriyyeden	"Ahmed Eyyüb Paşa"

HÂL-İ HAZIRLARI	SALTANAT-İ DEVR	TÂRİH-İ VÜZERÂTI	MENŞE-İ	ESÂMÎ
İskodra Kumandanı	Sultan Abdül Aziz Han	Fî 5 Cemâzi-yel-âhir sene (1)290	..	“Ali Sâib Paşa”
Mısır’da	Fî 12 Receb sene (1)291	..	Nevber Paşa”
Paris Sefîri	Gurre Rebî-ül-âhir sene(1) 291	Mülkiyyeden	Şakib Paşazâde Ârifî Paşa”
Trabzon Vâlisi	Fî 11 Receb sene 291	..	Devletlü Yusuf Paşa Hazretleri
Mısır Kapu Kethudâsı Basra Vâilîğinden Ma’zûl	Fî 8 Şa’bân sene (1)291	..	Abraham Paşa
		Cemâzi-yel-âhir sene(1) 292	..	“Nâsır Paşa”
Basra Vilâyetinden Ma’zûlâ	Fî 22 Receb sene (1)292	Askeriyyeden	[41] Devletlü Ahmed Hamdi Paşa Hazretleri
Ma’zûlâ Der-saâdet’de	Fî 9 Zi-l-hicce sene (1)292	Mülkiyyeden	İbrahim Paşa
Hudâvendigâr Vâlisi	Fî 9 Zi-l-hicce sene (1)292	..	“Ali Paşa”
Ma’zûlâ Der-saâdet’de	Fî 17 Rebî-ül-evvel sene (1)293	..	“Galib Paşa”
Ma’zûlâ Der-saâdet’de	Fî 13 Rebî-ül-âhir sene (1)293	Askeriyyeden	“Eşref Paşa”
Mısır’da	Fî 23 Rebî-ül-âhir sene (1)293	Mülkiyyeden	“Mısırlı Şerif Paşa”
Yanya Vâlisi	Hakan Sâbık Sultan Murad	Fî 52 Cemâzi-yel-evvel sene (1)293	..	“Nazif Paşa”
Mısır’da	Ilân Hâmis Hazretleri	Fî 14 Cemâzi-yel-âhir sene (1)293	..	Mustafa Fâzıl Paşazâde Osman Paşa”
Bosna Vâlisi	Fî 24 Cemâzi-yel-âhir sene (1)293	..	“Mazhar Paşa”
Emîr-i Mekke-i Mükerreme	Şâhinşâhi zât-ı Hazret	Fî 25 Şa’bân sene (1)293	Mülkiyyeden	“Şerif Hüseyin Paşa
Kosova Vâlisi	Fî 25 Şa’bân sene 293	Mülkiyyeden	“Rifat Paşa”
Vidin Kumandanı	Fî 29 Zi-l-ka’de sene (1)293	Askeriyyeden	“Gazî Osman Paşa”

HÂL-I-HAZIRLARI	SALTANAT-I-DEVİR	TÂRİH-İ-VÜZERÂTI	MENŞE-İ	ESÂMÎ
Me'mûrâ Erzurum'da	Şâhinşâhî zât-ı Hazret	Fî 29 Zi-l-ka'de sene (1)293	..	"Hüseyn Fevzi Paşa"
Van Vâlisi	" "	Fî 6 Zi-l-hicce sene (1)293	Mülkiyyeden	"Hasan Paşa"
Umûm-u Rumeli Kumandanı	" "	Fî 10 Zi-l-hicce sene (1)293	Askeriyyeden	"Süleyman Paşa"
Altıncı Ordu-yu Hümâyun Müşiri	Fî 15 Zi-l-hicce sene (1)293	..	"Hüseyn Fevzi Paşa"
Konya Vâlisi	Fî 16 Zi-l-hicce sene (1)293	Mülkiyyeden	[42] Devletlü Ziyâ Paşa Hazretleri
Haleb Vâlisi	Fî 17 Muharrem sene (1)294	..	"Kemal Paşa"
Cezâyir Bahr-ı Sefîd Vâlisi	Fî 17 Muharrem sene (1)294	..	"Sevâ Paşa"
Bağdad Vâlisi	Fî 21 Muharrem sene (1)294	..	"Kadri Paşa"
Hazîne-i Hassa Nâzırı ve Meclis-i A'yân A'zâsından	Fî 20 Safer sene (1)294	..	Saîd Paşa"
Baş Vekîl ve Dâhiliyye Nâzırı	Fî 2 Rebi-ül evvel sene (1)294	..	Fehâmetlü Devletlü Ahmed Vefik Paşa Hazretleri
Der-saâdet'de	Gurre-i Rebi-ül- âhir sene (1)294	..	Hâil Paşazâde Mahmud Paşa"
Girid Kumandanı	Fî 21 Cemâzi- yel evvel sene (1)294	Askeriyyeden	Mehmed Ali Paşa"
Basra Vâlisi	Fî 26 Ramazan sene (1)294	Mülkiyyeden	Devletlü Abdullah Paşa Hazretleri
Zabtiyye Nâzırı	Sene(1)295	Mülkiyyeden	Muhammed Paşa
Girid Vâlisi	Sene (1)295	Mülkiyyeden	Kostakî Paşa

Mecîdî Birinci	Nişân Osman Birinci	Rütbe Müşîr	VÂLÎ-İ VİLÂYET-İ YUSUF ZİYÂ PAŞA [43]	
ERKÂN-I VİLÂYET				
Rütbe	Nişân-ı Mecîdi	Esâmî	Me'mûriyyet	
Mahrec		Ahmed Hamdi Efendi	Nâib-i Merkez	
Mevâlisinden				
Mütemâyiz		Emîn Vehbi Efendi	Defterdâr-ı Vilâyet	
Mütemâyiz		Ahmed Ziver Bey	Mektûbi-i Vilâyet	
Mahrec Mevâlisinden	Dördüncü	Hacı Rıza Efendi	Meclis-i temyiz-i Reis	
İzmir Pâye-i Mücerredî	Dördüncü	Süleyman Zihdi Efendi	Müftî-i Vilâyet	
İDÂRE-İ VİLÂYET [44]				
Reis VÂLÎ-İ VİLÂYET				
A'zâyı Müntehâberesi		Rütbe	A'zâyı Tabiiyyesi	
Eyyübzâde Ali Efendi		Sâniye	Defterdâr-ı Vilâyet	
Cizmecizâde Hacı Ömer Efendi			Mektûbi-i Vilâyet	
Boluroğlu Banîka Efendi Rütbe-i Sâlise			Ser-Kâtib Hacı Hasan Efendi	
Fetfâciyân Simyon Efendi			Kâtib-i Sâni Ârif Efendi	
MECLİS-İ TEMYİZ-İ HUKUK			DÎVÂN-İ TEMYİZ-İ VİLÂYET	
Rütbe-i Nişân Haric Mecîdi Dört	Reis Hacı Rıza Efendi	Rütbe Mevâli- sinden	Reis ve Nâib-i Merkez Ahmed Hamdi Efendi	
İbrahim Efendi	MÜMEYYİZAN	Muderns	Hamamezâde Mehmed Efendi	MÜMEYYİZAN
Hâfız Şâkir Efendi			Vehbi Efendi	
Hacı İsâ Ağa			Osman Efendi	
Ohânnes Efendi			Vulyar Ağa	
			Türkiyânîyân-ı İstifâd Efendi	
			Hacı Agob Ağa	

Baş Kâtib Ahmed Hamdi Efendi		Baş Kâtib Ahmed Hamdi Bey
Deâvî-i Hukuk ser-Kâtibi Sâlih Safvet Efendi		Kâtib-i Sâni Ali Zühdi Efendi
Müstantik-ı evvel Halil Rıfat Efendi		Kâtib Sâlis Hasan Fevzi Efendi
Müstantik-ı Sâni Mehmed Efendi		Mükayyid Osman Remzi Efendi
Mübeyyiz Ali Galib Efendi		Refîki Mahmud Efendi
Mukayyid Ömer Efendi		İki nefer dahî mülâzımı olduğu
Mukayyid Refîki Yusuf Efendi		
Mübeyyiz Refik Fâik Efendi		
MUHÂSİB-İ VİLÂYET		[46]
MÜMEYYİZ MUHAMMED EFENDİ		
Lazistan Sanağı Kâtibi Hilmi Efendi Muâyini Mes'ud Efendi	Nişan Mecidi	Merkez Kâtibi Hüseyin Efendi Refîki Hasan Efendi Vâridât-ı Yevmiyye Mukayyidi Râsim Efendi
Gümüşhâne Sanağı Kâtibi Şükrü Efendi Muâyini İbrahim Efendi	Beşinci Fârisi İftihar nişanı dahi vardır	Refîki Hâfız Safvet Efendi Diğeri Ahmed Eyyüb Efendi
Evrak Mukayyidi Hasan Efendi Refîki Hâfız Muhlis Efendi Diğeri Mehmed Derviş Efendi Defterci Emîni Mehmed Efendi		Cedvel Kâtibi Mehmed Rıza Efendi Refîki Hacı Sâlih Efendi Diğeri Temel Efendi
		Sandık Emîni Kara Gözyan Tomas Efendi
MEKTÜBİ VİLÂYET KALEMİ		[47]
MÜMEYYİZ ŞEVKET EFENDİ		
Izzet Efendi Sâlih Efendi Rızâ Beg Muhammed Şevki Efendi Zebur Efendi Üç Neferde Mülâzım vardır	Mübeyyizân	Mahmud Nedim Efendi Ahmed Nasib Efendi İlyas Sâmi Efendi Mahmud Hamdi Beğ Sâlih Zeki Efendi Mehmed Âsım Efendi Hacı İsmail Bey
EVRÂK ODASI		
EVRAK MÜDÜRÜ İBRAHİM HÜSNÜ EFENDİ		
Muavin-i Evrak Şükrü Efendi Refik-i evvel Hacı Muhammed Ali Efendi Refik-i sâni Şevki Efendi Mevzû' Mustafa Efendi Arzuhâl Mukayyidi Abdullah Efendi Refik Rüstem Efendi		

Nişân-ı Mecîdi	Rütbe	[48]
		DEFTİRE-İ HÂKÂNİ KALEMİ
Dördüncü	Mirü'l-ümerâ	Me'mûrî Osman Paşa Ser-Kâtib İbrahim Edhem Efendi İkinci Kâtib Ömer Efendi
Bizzât idâre olunan Kaza ve Nevâhîde bulunan Tabu Ketebesi		
Rize Kazası		Hurşid Efendi
Of Kazası		Hacı Abdul-Hâlim Efendi
Ordu Kazası		Mustafa Efendi
Tirebolu Kazası		Ahmed Efendi
Görece Kazası		İsmâil Efendi
Me'a Tonya		Mûsa Efendi
Vakf-ı Kebîr Kazası		
Sürmene Kazası		Osman Affân Efendi
Yomra Nâhiyesi		Murtazâ Efendi
Maçka Nâhiyesi		Ömer Efendi
AkçaÂbâd Nâhiyesi		Hasan Efendi
Şarlı Nâhiyesi		Hasan Beğ
TRABZON MAHKEME-İ ŞER'İYYE KETEBESİ		[49]
Baş Kâtibi Hâfız Muhammed Rüşdi Efendi		
		İkinci Kâtib Hasan Evliyâ Efendi Üçüncü Kâtib Mehmed Lütî Efendi Mukayyid Seyyid Ömer Celâleddin Efendi Mukayid Sâni Seyyid Muhammed Bahaaddin Efendi Dördüncü Kâtib Hâfız Hasbî Efendi Beşinci Kâtib Ömer Efendi

TAHRİR DAİRESİ ME'MURLARI		[50]
Müderris	VİLÂYET-İ TAHRİR MÜMEYYİZİ SÜLEYMAN RÜŞDİ EFENDİ	
MERKEZ-İ VİLÂYET-İ KOMİSYON A'ZASI	TRABZON SANCAĞI TAHRİR KALEMİ	
Hacı Hüseyin zâde Hâfız Hasan Lütî Efendi	Baş Kâtib Hâfız Hüseyin Efendi	
Veli Kapudân zâde İbrahim Râgıb Efendi	Vukuât Kâtibi Osman Ârif Efendi	
Hacı Hüseyin zâde Mehmed Hâfız Evliya Efendi	Yevmiye tahsilât Kâtibi Hâfız İbrahim Efendi.	
Kavramođulu Yorika Efendi	Mizân-ı Umûmî ve Milhâkât Kâtibi Osman Remzi Efendi	
Karabođuzođlu Melkun Ağa	Senedât ve İ'lâmât Kâtibi Mehmed Gâlib Efendi	
Mikâilođlu Mikâil Ağa	Defterci İbrahim Rahmi Efendi	
LİVA-I MEZKÜR DAHİLİNDE TAHRİR-İ HITAM BULAN MAHALLELER VUKUÂT KÂTİBLERİ [51]		
Rize Kazası Vukuât Kâtibi Ahmed Remzi Efendi		
Kazâ-ı Mezkûr da tâbi' Mepaveri Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Abdulhamid Efendi		
Kazâ-ı Mezkûr da tâbi' Karadere Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Mustafa Efendi		
Kazâ-ı Mezkûr da tâbi' Kura-yı Seb'a Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Memiş Efendi		
Tirebolu Kazası Vukuât Kâtibi Sâlih Fehmi Efendi		
Akça-Âbâd Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Mehmed Ziyâ Efendi Refîki Mehmed Rıfat Efendi		
Görece Kazası Vukuât Kâtibi Hüseyin Rüşdi Efendi		
Ordu Kazası Vukuât Kâtibi Halil Efendi Refîki Abdul-Vehhab Efendi		
Kazâ-ı Mezkûr'a tâbi' Perşembe Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Ârif Efendi		
Kazâ-ı Mezkûr'a tâbi' Ulu Beğ Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Mustafa Efendi		
Kazâ-ı Mezkûr'a tâbi' Bolaman Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Necmeddin Efendi [52]		
Kazâ-ı Mezkûr'a tâbi' Habismâne Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Mahmud Efendi		
Yomra Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Ömer Efendi		
Maçka Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Ahmed Rıfki Efendi Refîki Osman Nuri Efendi		
Sürmene Kazası Vukuât Kâtibi Hüseyin Ketmi Efendi Refîki Mahmud Zikri Efendi		
Vakf-ı Kebîr Kazası Vukuât Kâtibi İzzet Efendi		
Of Kazası Vukuât Kâtibi Mehmed Surûr Efendi		
Aybasdı Kazası Vukuât Kâtibi Mehmed Ali Efendi		
Şarlı Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Süleyman Zühdi Efendi		

LAZİSTAN SANCAĞI TAHRİR KALEMİ	[53]
Baş Kâtib Sâlim Efendi Vukuât Kâtibi Seyyid Ali Efendi Yevmiye Tahsîlât Kâtibi Sâbit Efendi Senedât Kâtibi Hâfız Osman Efendi Defterci Revnak Efendi	
LİVÂ-İ MEZKÛR DÂHİLİNDE TAHRİR-İ HİTÂM BULAN MAHALLELER VUKUÂT KÂTİBİ	
Livana Kazâsı Vukuât Kâtibi Şerif Efendi Kazâ-i Mezkûr'da tâbi' Hoba Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Tâhir Efendi Arhova Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Hacı Mehmet Efendi Atina Kazâsı Vukuât Kâtibi Nüzhet Efendi Kazâ-i Mezkûr'da tâbi' Hemşîn Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Mehmed Efendi Hopa Kazâsı Vukuât Kâtibi Ali Rızâ Efendi [54] Kazâ-i Mezkûr'da tâbi' Gönve Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Hasan Necib Efendi Çörekso Kazâsı Vukuât Kâtibi Ali Rızâ Efendi İerâ-ı Süflâ Kazâsı Vukuât Kâtibi Hasan Şükrü Efendi Kazâ-i Mezkûr'da tâbi' İcâre-i Ulyâ Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Mahmud Efendi Mâcahy Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Hasan Necib Efendi	
GÜMÜŞHANE SANCAĞI TAHRİR KALEMİ	
Baş Kâtib Hakkı Efendi Vukuât Kâtibi Ataullah Efendi Tahsîlât Kâtibi Şerif Efendi Senedât Kâtibi Cemâl Efendi Defterci Mevlüd Efendi	
LİVÂ-İ MEZKÛR DÂHİLİNDE TAHRİR-İ HİTÂM BULAN MAHALLELER VUKUÂT KÂTİBİ [55]	
Kelkit Kazâsı Vukuât Kâtibi Mahmud Efendi Şirân Kazâsı Vukuât Kâtibi Ahmed Efendi Kavkasî Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Tevfik Efendi Yağmurdere Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Nuri Efendi Torul Kazâsı Vukuât Kâtibi Mehmed Halit Efendi Kazâ-i Mezkûr'a tâbi' Kürtün Nâhiyesi Vukuât Kâtibi Hasan Efendi	

MATBAA-İ VİLÂYET		[56]	
Mezbûrî Kethudâzâde Hacı İsmail Beğ	Müteharrir Mektûbî Kalemi Müştavdavli Mahmud Nedîm Efendi		
Litoğraf Me'mûru Hüseyin Avni Efendi	Ser-Mürettib Mehmed Nûri Efendi		
Defîki Hurşid Ağa Diğer Edhem Efendi	Destgâh Ustası Berâbut Efendi Mevzû' İsmâil Ağa		
ME'MÜREYN-İ MÜTEFERRİKA			
TERCÜMÂN-I İRFAN EFENDİ			
Ma'den Mühendisi Osman Efendi Tulumbacı Başî Mehmed Efendi			
DAİRE-İ BELEDİYYE		[57]	
Sâniye Mecîdî Dördüncü	REİS ALİ RIZÂ EFENDİ		
Tüccâr-ı Hayriyyeden	Kalaycızâde Osman Efendi Kırzâde Hacı İsmail Efendi Hacı Süleymanzâde Hacı İbrahim Efendi Fakuloğlu Yorgi Efendi Türkoğlu Tomas Ağa Mıgırdie Efendi Tabîb ve Aş Me'mûru Yorgi Efendi	Sâlis A'zâ-yı Mümtehibesi	Meclis Kâtibi İbrahim Efendi Konturat Kâtibi Sâlih Efendi Muâvin Mustafa Efendi Tefûş Süleyman Efendi Tefûş Sâlih Efendi Tefûş Saâdullah Ağa Tefûş Me'mûru Hurşid Ağa Su Me'mûru Hasan Efendi Beytü'l-mâl Me'mûru Mustafa Ağa
			A'zâ-yı Tabiiyesi

TRABZON TİCÂRET MAHKEMESİ [58]			
Rütbe-i Sâniyye	REİS-İ İSMÂİL EFENDİ		
Hacı Hüseyin Efendi Kayserli Hacı İbrahim Efendi Gülbenkzâde Karâbet Efendi (Sâlise) Barkend Kaptanzâde Gevrek Ağa	A'zâ-yı Muntehibesi	Şükrü Efendi Yorika Efendi Kâtib-i evvel Mustafa Rikâbî Efendi Kâtib-i Sâni ve Zabt-ı İbrahim Edhem Efendi Mukayyid Şâkir Efendi Mübeyyiz Murad Yan Karâbet Efendi Zabt Kâtibi Refîki Emin Efendi Mukayyid Refîki Mustafa Efendi	A'za-yı Tabiiye ve Ketebesi
LAZİSTAN TİCÂRET MAHKEMESİ		GÜMÜŞHÂNE TİCÂRET MAHKEMESİ	
Şahbaz-zâde Muhammed Efendi Ahmed Ağa Mustafa Efendi Ali Efendi	Reis A'zâ A'zâ Kâtib	Kâmil Efendi Tayyâr Ağa Hacı Ateştâş Ağa Hasan Efendi	Reis A'zâ A'zâ Kâtib
MERKEZ-İ VİLAYETDEN İDARE OLUNAN NEVÂHİ [59]			
AKÇAABAD NAHİYESİ MERKEZİ BOLADHÂNE KASABASI			
MEMLEKET SANDIĞI			
Hacı Ömer-zâde Hasan Efendi Taraflı Banika Ağa Bağd-ı İsar Ağa Kâtibi Hacı Abdurrahman Efendi	VEKİLLERİ	Müdürü Mehmet Cemil Bey Kâtibi Rahmi Efendi	

ME`A YOMRA VAKF-I SAGİR NAHİYESİ MERKEZİ TURANA KASABASI	
MEMLEKET SANDIĞI	
Alemdaroğlu Ali Ağa Uzun Ahmed Oğlu Hüseyin Ağa Çivelekoğlu Simyon Ağa İbrahimoğlu Karbet Ağa Sandık Emîni Hasan Basri Efendi Nüfus-u Mukayyidi Hasan Efendi	VEKİLLERİ Müdürü Mahmud Kâmil Efendi Nâib Ahmed Hamdi Efendi Kâtibi Mehmed Derviş Efendi
MAÇKA NAHİYESİ MERKEZİ CEVİZLİK KARYESİ	
MÜDİRİ İSKENDER BEĞ	
MEMLEKET SANDIĞI	
Henüz tertib ve Teşkil Olunamadığı	

ORDU KAZASI MERKEZİ ORDU KASABASI [60]					
Nâibi Osman Nuri Efendi Mal Müdürü Tûfan Efendi Refik Sâmî Efendi Sandık Emîni Mâ Yedurrus Ağa		Rütbe-i Sâlise	Kaim – Makam Dâver Efendi Müftüsü Hasan Hilmi Efendi Tahrîrat Kâtibi Şâkir Efendi		
MECLİS-İ DAİRE-İ BELEDİYYE		MECLİS-İ DEÂVİ		MECLİS-İ İDÂRE	
Kahraman Ağa Sıhhiyye Me'mûru Hacı Salih Ağa Şükrü Efendi Mehmed Ağa Mustafa Ağa Kostantîn Ağa Pavlî Ağa Hacı Gazzâr Ağa Osman Efendi	Reis Sandık Emini Ve Kâtibi	Nâib Efendi Ömer Efendi Abdi Efendi Yor Ağa Girgor Efendi Kasbar Ağa Âsım Efendi	Reis Kâtib	Kaim-Makam Osman Efendi Süleyman Efendi Bânî Ağa Erten Ağa	Reis A'zâ
NEVAHI MÜLHAKASI			MEMLEKET SANDIĞI		
Perşembe Nâhiyesi Merkez-i Bâbâli Karyesi Müdürü Halil Ağa Katibi Hacı Hasan Efendi			Abdi Baba Osman Yazıcı Kazmaoğlu Yatak Abdü'l-Hâlim Efendi		
Ulu Beğ Nâhiyesi Merkezi Bahaaddîn Karyesi Müdürü Abdülaziz Ağa Kâtibi Abdurrahman Efendi			Me'a- Cemaş Bul(a)man Nâhiyesi Merkezi Zâvi Müdürü Kâtibi Ali Rıza Efendi		
Hapismâne Nâhiyesi Merkezi Göl Köyü Müdürü Mahmud Ağa Kâtibi Hacı Mustafa Efendi					
RİZE KAZASI MERKEZİ RİZE KASABASI [61]					
Nâibi Ahmed Haberâh Efendi Mal Müdürü Hacı Ahmed Hâmi Efendi Mindafa Mebnî Hacı Hüseyin Efendi			Kaim-makamı Resmî Efendi Müftüsü Hacı Hasan Habse-i Efendi Tahrîrat Kâtibi Tayyâr Efendi		
MECLİS-İ BELEDİ		MECLİS-İ DEÂVİ		MECLİS-İ İDARI	
Hacı Hüseyin Sırrı Efendi	Reis	Nâib Efendi	Reis	Kaim-makam	Reis
Sıhhiyye Me'mûru Mustafa Ağa Hacı Mustafa Kapudâr Diğer Şâkir Efendi Babu Ağa	A'zâ	Hacı İsmâil Efendi Hacı Osman Efendi Bânî Ağa	A'zâ	Mahmud Efendi Hacı Ahmed Efendi Hârû'l-mâbud Ağa Bânî Ağa	A'zâ
Muhammed Şevki Efendi	Kâtib	Sâlih Necâti Efendi	Kâtib	Hacı Ali Efendi	Kâtib

NEVAHI MÜLHAKASI		MEMLEKET SANDIĞI		Reis	
Kura-yı Seb'a Nâhiyesi Merkez-i Kafkama Karyesi		Hacı Ahmed Efendi Hacı İsmail Efendi Hacı Tâhir Efendi Firenfil Ağa Hüseyin Sabri Efendi		Vekilleri	
Müdiri İbrahim Necâti Efendi Katib Kâsım Efendi					
Karadere Nâhiyesi Merkezi Tevhilî Karyesi					
Müdiri Mehmed Âsım Efendi Kâtibi Hâfız Mes'ûd Efendi					
Mepâveri Nâhiyesi Merkezi Morçava Karyesi					
Müdiri Ali Behçet Efendi Kâtibi Ali Rıza Efendi					
Kâtib					
OF KAZASI MERKEZİ SOLAKLI KASABASI [62]					
Nâibi Abdurrahman Efendi Mal Müdiri Hacı Ali Efendi Refiki Abdullah Efendi Sandık Emîni Ahmed Efendi		Müderris	Rütbe-i Sâniye Nişan-ı Mecidi Dördüncü	Kaim – makam Pertu Efendi Müftüsü Mahmud Efendi Tahrîrât Kâtibi Mustafa Efendi	
MECLİS-İ BELEDİ		MECLİS-İ DEAVİ		MECLİS-İ İDARE	
Hacı Kâsım Efendi Tursun Ağa Temel Ağa Mehmed Kâmil Efendi Vâridâtı	Reis A'zâ	Nâib Efendi Ali Ağa Yusuf Ağa Hacı Dimitri Ağa Hâfız Ahmed Ağa Memleket Sandığı	Reis Mümevîzân Kâtib	Kaim-makam Hasan Efendi Tursun Ağa Lâzâr Ağa.	Reis A'zâ
		Halim Efendi Hacı Kâsım Efendi Abdurrahman Ağa Yorika Ağa Kâtib Abdul Halim		VEKİLLERİ	
TİREBOLU KAZASI MERKEZİ TİREBOLU KASABASI [63]					
Nâibi Ahmed Muhtar Efendi Mal Müdiri İbrahim Efendi Sandık Emîni Ahmed Efendi		Sâlise Müderris	Kaim – makam Süleyman Beğ Müftü Hacı Mehmed Şâkir Efendi Tahrîbât Kâtibi Ahmed Efendi		
MECLİS-İ BELEDİ		MECLİS-İ DEAVİ		MECLİS-İ İDARE	
Süleyman Ağa Hâfız Efendi Mehmed Kapudân Mehmed Efendi Girkor Ağa Haçı Kalî Ağa Sâlih Efendi	Reis A'zâ Kâtib	Nâib Efendi Sâdık Efendi Panayud Ağa Ertin Ağa Süleyman Nûri Efendi	Reis A'zâ Kâtib	Kaim-makam Osman Efendi Hacı Bilâl Ağa Haçı Yor Ağa Markar Ağa	Reis A'zâ
		MEMLEKET SANDIĞI			
		Der-dest İntihâb olduğu		Vekilleri Kâtib	

BUĞRA KAİM-MAKAM'LIK TEŞKİL-İ MUKTEZÂ-YI İDÂRE-İ SENİYYE'DEN BULUNAN MAHALLELER [64]			
SÜRMENE KAZASI MERKEZİ ERKALİ KASABASI			
Nâib Eyyüb Sabri Efendi Mal Müdürü Nûri Efendi Sandık Emîni Ali Osman Efendi		Kaim – makam Ali Rıza Efendi Kâtibi Nûri Efendi	
MECLİS-İ DEÂVİ		MECLİS-İ İDÂRE	
Nâib Efendi Hasan Efendi İsmail Efendi (Müderris) Endon Efendi Karebet Efendi	Reis Mümeyyizân	Kaim-makam Hacı Muhammed Efendi Hacı Osman Efendi Banika Ağa Yorika Ağa	Reis A'zâ
MECLİS-İ İDARE-İ BELEDİ			
Diğerleri Genç Müsa Ağa Vâsıl Ağa	Mehmed Temel Efendi Mahmud Efendi Musa Efendi Baba Efendi Abdu'l-Celil Efendi Mahmud Efendi	Reis Muâvin A'zâ	
GÖRELE KAZASI MERKEZİ İLGÖ KASABASI [65]			
Nâib İbrahim Edhem Efendi Mal Müdürü Hâfız Efendi Sandık Emîni Ali Rıza Efendi		Kaim – makam Hacı Mehmed Efendi Mal Kâtibi Hâfız Efendi	
MECLİS-İ DEÂVİ		MECLİS-İ İDÂRE	
Nâib Efendi Bekir Efendi Hasan Efendi Erâkil Efendi Kâtibi Rüstem Ağa	Reis Mümeyyizân	Kaim-Makam Mehmed Ağa Mehmed Efendi Tuduri Ağa Vartan Ağa	Reis A'zâ
MEMLEKET SANDIĞI	MECLİS-İ BELEDİ	REDİF ZABITANI	
Osman Ağa Yusuf Ağa Ali Osman Ağa Manuk Ağa Kâtib İbrahim Efendi	Reis Hacı Mehmed Ağa Abdü'l-Halim Efendi Osman Ağa Hüseyin Ağa Kostantin Ağa Hâfız Osman Efendi	Reis A'zâ	Dördüncü Bölük Yüzbaşı Mehmet Efendi Altıncı Bölük Yüzbaşı Muhammed Ağa Altıncı Bölük Mülâzımı Evveli Ahmed Ağa

AYBASDI KAZASI ESNİLİ KARYESİ [66]			
Kaim-Makam-ı Osman Ağa Nâibi Halil Efendi Kâtib Ahmed Hamdi Efendi Sandık Emîni Ahmed Hilmi Efendi			
MECLİS-İ DEAVİ		MECLİS-İ İDARE	
Nâib Efendi Mehmed Efendi Emîn Efendi Yor Ağa Diğer Yor Ağa	Reis Mümeyyizân	Kaim-Makam Mahmud Ağa Mustafa Ağa Nikol Ağa	Reis A'zâ
Kâtib Mehmed Hilmi Efendi			
VAKF-I KEBİR KAZASI FOL KASABASI [67]			
Nâib Hacı Halil Efendi Sandık Emîni Ali Efendi		Kaim – makam Vâhid Beğ Mal ve Tahrirat Kâtibi Hasan Hüsnü Efendi	
MECLİS-İ BELEDİ		MECLİS-İ DEAVİ	MECLİS-İ İDARE
Behâzâde Yusuf Ağa Muâvin Nuh Ağazâde Yusuf Ağa İlmioglu Temel Ağa	Reis A'zâ	Hacı Ahmedzâde Temel Ağa Kürt Alizâde Yunus Ağa	Şerifzâde Temel Efendi
Ömer Reis Tayyib Efendi Temel Ağa Sofizâde Mehmed Ağa Fikri Efendi	Kâtib	Makor Ağa Kâtib Hâşim Efendi	Yusuf Efendi Orhan Ağa
MEMLEKET SANDIĞI		MECLİS-İ TİCÂRET VÜZERÂAT	
Hacı Ahmedzâde Temel Ağa Yunus Ağa Kâtib Yusuf Efendi Me'a-kez Şitâ Sermayesi	Vekilleri	Behâzâde Derviş Ağa Sokazâde Mehmed Ağa Sofizâde Mehmed Ağa Rizzâde Ahmed Ağa	Reis A'zâ
ŞARLI NAHİYESİ MERKEZİ ŞARLI KARYESİ [68]			
Müdûri Şâkir Ağa Kâtib Hâfız Mehmed Necib Efendi			
MEMLEKET SANDIĞI			
Ömer Efendi Mehmed Ali Efendi Hüseyin Efendi		VEKİLLERİ	

LAZİSTAN SANCAĞI MERKEZİ BATUM KASABASI [69]				
N MİR-i MİR		OSMAN PAŞA		F Mutasarrıf
Müftisi Hasan Rifat Efendi Tahrirat Müdürü Hasan Hayri Efendi	Sâniye	Nâib Abdurreşid Efendi Muhâsebeci İbrahim Efendi		
TEMYİZ-İ LİVÂ		MECLİS-İ İDARE-İ LİVÂ		
Nâib Efendi Hacı Hüseyin Efendi Naimân Efendi Akob Ağa Baheu Ağa Ali Haydar Beğ Refik Ulâ Tâhir Efendi Refik Sâni Osman Efendi Mukayyid Ali Efendi Refiki Ali Efendi	Reis Baş Kâtib	Münsarıf Nâib Efendi Müftü Efendi Muhâsebeci Efendi Tahrirat Müdürü Hacı Emin Efendi Ali Efendi Karabet Ağa Nebkulu Ağa Ser-Kâtib Hüseyin Efendi Refiki Hüseyin Efendi Makayyid İbrahim Efendi	Reis	A'zâ-yı Muntehbesi, Tabiiyyesi A'zâ
LİVÂ-İ TAHİRİRAT KALEMİ		LİVÂ-İ MAL KALEMİ [70]		
Refik evvel-i Receb Ferdi Efendi Refik Sâni Osman Efendi Refik Sâlis Ahmed Zarif Efendi Evrak Mukayyidi Sâlih Sabri Efendi Mülâziminden Hasan ve Hüseyin ve Hurşid Efendiler		Mal Baş Kâtibi Akif Efendi Refik evvel-i Mustafa Şahin Efendi Refik Sâni Hüseyin Efendi Refik Sâlis Hasan Efendi Sandık Emîni Hasan Tahsin Efendi		
MECLİS-İ DAİRE-İ BELEDİYYE				
Sandık Emâneti Kâtib Edhem Akdi Hâve-i Ma'mûriyyet Olunmuştur.	Mercan Ağa Tursun Efendi Mûti Ağa Hacı Osman Ağa Kara Kış Ağa Ohannes Ağa Hâfiz Edhem Efendi	Reis A'zâ Kâtib	Muâvin	
ÇÖREKSU KAZASI MERKEZİ ÇÖREKSU KASABASI [71]				
Nâib Müdürü Mevlüd Efendi Sandık Emîni Ahmed Efendi		Kaim – makam Hacı Hüseyin Beğ Müftisi Osman Efendi Tahrirat Kâtibi Şa'bân Sabri Efendi		
MECLİS-İ DEAVİ		MECLİS-İ İDARE		
Der-dest-i Teşkil bulunmuştur.	Reis	Kaim-Makam Kanber Ağa Mehmed Ağa Receb Ağa	Reis	

İCARETEYN KAZASI MERKEZİ GEDE KARYESİ			
Nâibi Ahmed Efendi Mal Müdürü Abdah Beğ Sandık Emîni Abdü'l-Kadir Efendi	Sâlise	Kaim-Makamı Hasan Behçet Efendi Müftisi Mehmed Efendi Tahrîrât Kâtibi Süleyman Efendi	
MECLİS-İ DEAVİ		MECLİS-İ İDARE [72]	
Nâib Efendi Hasan Ağa Memi Ağa Hüseyin Ağa Hacı İsmail Efendi	Reis Müme yyızân Kâtib	Kaim-makam Mehmed Beğ Hacı Arslan Beğ İrfan Beğ Hacı Süleyman Beğ	Reis A'zâ Kâtib
NEVAHİ MÛLHEKASI			
İCARE-İ ULYA NAHİYESİ MERKEZİ HİLÂ KARYESİ			
Müdürü Mehmed Ali Efendi Kâtibi Abdü'l-Kadir Efendi			
MACHAYL NAHİYESİ MERKEZİ DEBÂN KARYESİ			
Müdürü Mehmed Beğ Kâtib Ahmed Efendi			
LİVANE KAZASI MERKEZİ LİVANE KASABASI [73]			
Nâibi Mustafa Efendi Mal Müdürü Hüseyin Efendi Sandık Emîni Ahmed Efendi		Kaim – makam Hüseyin Beğ Müftüsü Ahmed Efendi Tahrîrât Kâtibi Şerif Efendi	
MECLİS-İ DEAVİ		MECLİS-İ İDARE	
Nâib Efendi Rıfat Ağa Necib Ağa Karabet Ağa Hacı Ahmed Efendi	Reis Kâtib	Kaim-Makam Mehmed Ali Beğ Ahmed Tevfik Beğ Ağob Ağa Şerif Efendi	Reis A'zâ Kâtib
NEVAHİ MÛLHEKASI			
MECLİS-İ DAİRE-İ BELEDİ		HAYBE NAHİYESİ MERKEZİ HOPA KARYESİ	
Derviş Ağa Mahmud Ağa Süleyman Ağa Ârif Ağa İstifân Ağa Ertin Ağa Mustafa Efendi	Reis A'zâ Kâtib	Müdürü Mehmed Efendi Kâtib-i Mustafa Efendi	
HOPA KAZASI MERKEZİ ORTA HOPA KARYESİ [74]			
Nâib Hüseyin Vehbi Efendi Mal Müdürü Şevki Efendi Sandık Emîni Ömer Efendi		Kaim – makam Hüseyin Beğ Müftüsü Sâdık Efendi Tahrîrât Kâtibi Mehmed Efendi	

MECLİS-İ DEAVİ		MECLİS-İ İDARE	
Nâib Efendi Mehmed Efendi Hüseyin Sabri Ağa Ali Efendi Osman Efendi	Reis Müme yyızân Kâtib	Kaim-Makam İbrahim Ağa Hacı Abdü'l-Aziz Ağa Abdü'r-Rahman Ağa Mehmed Efendi	Reis A'zâ Kâtib
NEVÂHİ MÜLHAKASI		MECLİS-İ İDARE BELEDİSİ	
ARHOVA NAHİYESİ MERKEZİ ARHOVA KARYESİ		Mehmed Ağa Mehmed Ağa Hacı Ömer Ağa Ömer Ağa	Reis A'zâ
Müdürü Ahmed Fahri Efendi Kâtibi Yusuf Efendi		Ebû Setul Ağa Ahmed Efendi	Kâtib
GÖNYE NAHİYESİ MERKEZİ MURÂDİYE KARYESİ			
Müdür Hacı Abdü'l-Aziz Ağa Kâtibi Yusuf Efendi			
ATİNA KAZASI MERKEZİ ATİNA KASABASI [75]			
Nâibi Hasan Remzi Efendi Mal Müdürü Mustafa Vehbi Efendi Sandık Emni Mehmed Şevki Efendi		Kaim – makam Abdi Efendi Müftüsü Abdü'l-Hamîd Efendi Tahrîrât Kâtibi Hâlid Efendi	
MECLİS-İ DEAVİ		MECLİS-İ İDARE	
Nâib Efendi Eyyub Azmi Efendi Abdü'l-Hamîd Efendi Ali Zihni Efendi Mahmud Rûhi Efendi	Reis Müme yyızân Kâtib	Kaim-Makam İsmail Ağa Ali Haydar Efendi Osman Ağa Hâlid Efendi	Reis A'zâ Kâtib
NEVÂHİ MÜLHAKASI		MECLİS-İ İDARE BELEDİSİ	
HEMŞİN NAHİYESİ MERKEZİ BÂDİRE KARYESİ		Ali Ağa	Reis
Müdürü Hüseyin Hüsnü Efendi Kâtibi Hâlid Efendi		Ali Ağa Kirakos Ağa Elrem Ağa Hâlid Ağa aim-Makam	A'zâ Kâtib
DEFTER-İ HAKANİ MEMURİ KETEBESİ [76]			
Me'mûri Pir Efendi Baş Kâtib Hurşid Efendi Kâtib-i Sâni Mustafa Efendi			
GÜMÜŞHANE SANCAĞI GÜMÜŞHANE KASABASI			
N Mecidi Mîr-i Miran Nişân Beşinci	ALİ RIZÂ PAŞA		F Mutasarrıf
İzmir Mevâlisinden Nişân Mecidi Beşinci	Müftüsü Hacı Hasan Hilmi Efendi Tahrîrât Müdürü Sâlih İsmet Efendi	Müderriş Râbia	âib Mehmed Benili Efendi Muhasebeci Ali Münir Efendi

MECLİS-İ TEMYİZ-İ LİVÂ		MECLİS-İ İDARE-İ LİVÂ	
Müderriş	Nâib Efendi Hakkı Efendi Emîn Efendi [77] İstabakoz Ağa Karbet Ağa Marderûs Ağa	Reîs Mümeyyizân	Mutasarrıf Nâib Efendi Müftü Efendi Muhasebeci Efendi Tahrîrât Müdiri Efendi Yusuf Efendi Ali Ağa Panyakos Ağa Mukarredic Ağa Reîs A'zâ ve Tayyibesi A'zâ ve Müntehibesi
Baş Kâtib Mehmed Râşid Efendi Kâtib-i Sâni Râşid Efendi		Baş Kâtib Mehmed Ali Efendi Kâtib-i Sâni Ali Rızâ Efendi	
LİVÂ-I TAHRİRAT KALEMİ		LİVÂ-I MAL KALEMİ	
Mes'ûd Sa'dullah Efendi Mübeyyiz Agâh Efendi Mukayyid Mehmed Tevfik Efendi		Reîs	Mal Baş Kâtibi Ali Efendi Refîki Osman Efendi Diğeri Ali Efendi
MECLİS-İ DAİRE-İ BELEDÎ		Mukayyid Şevki Efendi Diğeri Râif Efendi Sandık Emîni Latifullah Efendi	
Hacı Burhâneddin Efendi Abdü'l-Hamid Ağa Şükrü Efendi Tador Ağa Kâtibi Hafız Âkif Efendi		A'zâ	[78]
Bİ-Z-ZÂT MUTASARRIFLIK DAN İDARE OLUNAN NEVAHİ			
KAVKAS NAHİYESİ MERKEZİ KÖPRÜ-BAŞ KARYESİ			
Müdürü Efendi Kâtibi Ömer Efendi			
YAĞMUR DERE NAHİYESİ MERKEZİ ÇORAK KARYESİ			
Müdürü Yusuf Efendi Kâtibi Osman Efendi			
TORUL KAZASI MERKEZİ ARTIŞ KARYESİ			
Nâibi Mehmed Ârif Efendi Mal Müdürü Ahmed Efendi Sandık Emîni Mehmed Şevki Efendi	Nişân Mecidi Dördüncü	Kaim - makam Vekili Hacı Ahmed Beğ Müftüsü Hasan Rüşdü Efendi Tahrîrât Kâtibi İzzet Efendi	
MECLİS-İ DEAVİ		MECLİS-İ İDARE	
Nâib Efendi Memiş Beğ Banika Ağa Hıralmeb Ağa	Reis	Kaim-makam Nâib Efendi Müftü Efendi Abdü'l-Hamid Beğ Hasan Efendi Kostantin Ağa İzzet Efendi	Reis
Süleyman Beğ	Kâtib		Kâtib

ME'MÜRİN-İ ECNEBİYYE [81]	
Tercümâni Ali Beğ Tercümâni Mösyö Kasûkî	İran Kâr-ı perdâzı Mirzâ Mehmed Hân Nemçe Konsolosu Yako ve Bato Feskî
İngiltere Konsolosu Mösyö Bilyöti Tercümâni Mösyö Morniko	
Fransa Konsolosu Mösyö Geri Tercümâni Mösyö Mısrayan (Kasinleri Mösyö Kasdonya)	
İtalya Konsolosu Mösyö Rivâ Tercümâni Mösyö El-Fânus	
Felemenk Konsolosu Mösyö İspataro Tercümâni Mösyö Kantarciri	
İspanya Konsolosu Mösyö Barinko	
Yunan Konsolosu Mösyö Betro	
Tercümâni Mösyö Ohannes Nurcehaniyân	
DAHİL VİLÂYET'DE BULUNAN RÜHÂNİ [82]	
REİS-İ RÜHÂNİ-İ ERMENİ	REİS-İ RÜHÂNİ-İ RUM
Nefs-i Trabzon'da Murahhas Matover Efendi	Nefs-i Trabzon'da Metro Bolid Kostantinin Efendi
Ordu'da Çalçıyan Kikork Efendi Murahhos Vekili	Gümüşhâne'de Metro Bolid Ravasos Efendi
Giresun'da Vanduoğlu Haçî Asador Efendi	Giresun'da Metro Bolid Vekili Hristü Efendi
Tirebolu'da Haliçoğlu Haçî Markor Efendi	Tirebolu'da Metro Bolid Vekili Papakir Efendi
Batum'da Fülöracıoğlu Haçî Ohannes Efendi	Batum'da Metro Bolid Vekili Papakir Efendi
Livâne'de Korkiyân İbrahim Efendi	Akça Âbâd Papa Lefter Efendi
Gümüşhâne Melkunoğlu Haçî Simyon Efendi	
LİMAN ME'MURLARI	KARANTİNA ME'MURLARI [83]
Nişân-ı Mecidi Dördüncü Rikâb Kapucu Başı	NEFS-İ TRABZON MÜDÜRÜ HACI HALİL EFENDİ
Trabzon Süleyman Reis Hacı Hasan Efendi (Kalyon Kâtibi) Sürmene Liman Reisi Vekili İsmâil Ağa Rize Liman Reisi Mustafa Ağa Batum Limanı Reisi Osman Ağa (Yüzbaşı) Bolathâne Liman Reisi Efendi Vakf-ı Kebîr Liman Reisi Yahya Reis Tirebolu Liman Reisi Ömer Kapudân Giresun Liman Reisi Hamid Kapudân Ordu Liman Reisi (Yüzbaşı)	Tabîbi Mösyö Kâmbo Efendi Kâtibi Kâmil Efendi Fransız Kâtibi Melik Efendi Ser-Gardiyân Hacı Memiş Ağa Rize Müdürü Vekili Mustafa Ağa Sürmene Müdürü Mehmed Nuri Efendi Bolathâne Müdürü Vekili Ömer Ağa Giresun Müdürü Vekili Mehmed Efendi Ordu Müdürü Vekili Hacı Sâlih Ağa Nefs-i Batum Karantina Tabîbi Mösyö Kâtibi Osman Efendi

DÂHİL VİLÂYET'DE BULUNAN ZÂBİTÂN-I ASKERÎ [84]	
Dördüncü Ordu-yu Hümâyun'un Trabzon'da Bulunan Sevk Me'muru Binbaşı Şâkir Efendi	
BATUM KAL'A TOPÇU ZÂBİTÂNİ	TRABZON TOBÇU ZÂBİTÂNİ
Binbaşı Ahmed Efendi	Kaim- makam Mustafa Beğ
Kol Ağası Şükrü Efendi	Binbaşı Ahmed Ağa
Tabur Kâtibi Emîn Efendi	Tabur Kâtibi Ali Efendi
Cerrâh Süleyman Efendi	İmâm Yusuf Efendi
Yüzbaşı Ahmed Ağa	Yüzbaşı Kahraman Ağa
Yüzbaşı Tahsîn Efendi	Tabib Kaim-makam Hacı Mehmed Sıdkı Beğ
Mülâzım Dervîş Ağa	Eczâcı Şemse'd-dîn Efendi
Mülâzım-ı Sâni Mahmud Ağa	Cerrâh Edhem Efendi
Mülâzım-ı Evvel	Mülâzım-ı Sâni Abdü'-Latîf Ağa
Mülâzım-ı Sâni	Mülâzım-ı Sâlis Mahmud Ağa
	Mülâzım-ı Sâlis Coşhun Ağa
NİŞAN-I SÂLİSE MECİDİ DÖRDÜNCÜ	TRABZON VE KASTAMONU VİLÂYET-İ CELİLESİ TELGRAF VE POSTA BAŞ MÜDÜRÜ ALİ RIZA EFENDİ [85]
VİLÂYETEYN-İ MEZKÜRETEYN BAŞ MÜDÜRİYYET KÂTİBİ ALİ GALİB EFENDİ	
TRABZON MERKEZİ	
Merkez-i Mezkûr Lisân-ı Ecebî Baş ve İttihat Posta Me'muru Morsin Efendi Muhâbere Me'muru Saateciyân Karabenne Efendi	Trabzon Vilâyeti Telgraf ve Posta Seyyâr Hat Müfettişi Jolpan Efendi Trabzon Telgraf ve Posta Merkezi Müdürü Ali Efendi
SAMSUN MERKEZİ	Ser-Muhabere Me'muru Ali Rızâ Efendi
Telgraf ve Posta Muvakkat Seyyâr Hat Müfettişi Şâkir Efendi	Diğeri Râif Efendi (Nişân-ı Mecidi Beşinci) Muhabere Me'muru Nazmi Efendi
Muhâbere Me'muru Şükrü Efendi	Diğeri Şâkir Efendi
Diğeri Hüsnü Efendi	Diğeri Sâmi Efendi
Diğeri Hulûsi Efendi	Muvakkat Muhâbere Me'muru Hacı Kâzım Efendi
[86]	Diğeri Hulûsi Efendi
Diğeri Rıza Efendi	Diğeri Osman Nûri Efendi
Lisân-ı Ecebî Baş ve İttihad Posta Me'muru Armâsi Efendi	Diğeri Şevket Efendi
Muhâbere Me'muru Kaberil Efendi	Diğeri Rızâ Efendi
	Diğeri Şükrü Efendi
	Posta Kâtibi Osman Efendi

<p>ÜNVE MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Saîd Beğ NİKSAR MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru İsmâil Efendi ÇARŞAMBA MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Hasan Efendi BAFRA MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Behâ Efendi ALAÇAM MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Endon Efendi</p>	<p>BATUM MERKEZİ Telgraf ve Posta Müdürü Latîf Efendi Muhâbere Me'mûru Hâzım Efendi Muvakkat Muhâbere Me'mûru Hâfız Efendi Lisân-ı Ecnebî Muhâbere ve İttihâd Posta Me'mûru Fulûfelis Efendi İCÂRE-İ SUFLÂ MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru İzzet Efendi Muhâbere Me'mûru Fâzıl Efendi</p>
<p>SÜR- HIZIR MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Recâi Efendi (Nişân-ı Mecîd Beşinci)</p>	<p>İCÂRE-İ ULYÂ MERKEZİ [87] Telgraf ve Posta Me'mûru Ömer Efendi (Nişân-ı Mecîd Beşinci)</p>
<p>Çöreksu Telgraf ve Posta Me'mûru Recâi Efendi (Nişân-ı Mecîd Beşinci) Muvakkat Muhâbere Me'mûru İbrahim Efendi LİVÂNE ME'MÛRU Telgraf ve Posta Me'mûru Hacı Mahmud Nedim Efendi RİZE MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Şevki Efendi GİRESUN MERKEZİ Telgraf ve Posta Müdürü Ahmed Efendi Muhâbere Me'mûru Şâkir Efendi ORDU MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Cemâl Efendi</p>	<p>Muhâbere Me'mûru Edhem Efendi HOBA MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Hurşid Efendi ATINA MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Osman Efendi GÜMÜŞHÂNE MERKEZİ Telgraf ve Posta Müdürü Yunus Efendi Muvakkat Muhâbere Me'mûru Veli Efendi TİREBOLU MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Nâil Efendi</p>
<p>GÖRELE MERKEZİ [88] Telgraf ve Posta Me'mûru İsmâil Efendi</p>	
<p>KASTAMONU VİLÂYETİ DAHİL-İ İDÂRESİ KASTAMONU MERKEZİ</p>	
<p>Lisân-ı Ecnebî Baş ve İttihâd Posta Me'mûru Martın Efendi TAŞKÖBRÜ MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Refik Efendi TOSYA MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Hamid Efendi İSKİLİP MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru İzzet Efendi ERAC MERKEZİ Telgraf ve Posta Müdürü Kâmil Efendi ZAFERÂNBOLU (SAFRANBOLU) MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Cemâl Efendi</p>	<p>Kastamonu Vilâyeti Telgraf ve Posta Seyyar Müfettişi Bahri Efendi Kastamonu Telgraf ve Posta Müdürü Rüşdü Efendi Ser-Muhâbere Me'mûru Vahhâb Efendi Diğeri Şükrü Efendi Diğeri FâtiH Efendi Diğeri Nevres Efendi Diğeri Ahmed Efendi Diğeri Hüseyin Remzi Efendi Muvakkat Muhâbere Me'mûru Şâkir Efendi [89] Efendi Diğeri Ali Efendi</p>
<p>BOLU MERKEZİ Telgraf ve Posta Müdürü Sâlih Muhâbere Me'mûru Sâlim Efendi</p>	<p>İNEBOLU MERKEZİ Telgraf ve Posta Ser-Me'mûru Hilmi Efendi Muhâbere Me'mûru Hamdi Efendi</p>

GEREDE MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Hasan Efendi DÜZCE MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Ahmed Efendi EREĞLİ MERKEZİ Telgraf ve Posta Mü'diri Cemâl Efendi Ser-Muhâbere Me'mûru Mustafa Efendi Muhâbere Me'mûru Saîd Efendi	Lisân-ı Ecnebî Muhabere ve İttihad ve Posta Me'mûru Nikolaki Efendi AKÇAŞEHİR MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Ziyâ Efendi MUDURNU MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Ahmed Efendi ÇERKEŞ (ÇERKEZ) MERKEZİ Telgraf ve Posta Me'mûru Abdü'l-Kâdir Efendi	
BARTIN MERKEZİ	DEVREK MERKEZİ [90]	
Telgraf ve Posta Me'mûru Fuâd Efendi	Telgraf ve Posta Me'mûru Murad Efendi	
İNCİLİ MERKEZİ	GÖYNÜK MERKEZİ	
Telgraf ve Posta Me'mûru Râif Efendi	Telgraf ve Posta Me'mûru Ohannes Efendi	
KAL'ACIK MERKEZİ	KENGERİ MERKEZİ	
Telgraf ve Posta Me'mûru Mustafa Efendi	Telgraf ve Posta Me'mûru İshak Efendi Muhâbere Me'mûru Hasan Efendi	
BOY-ABAD MERKEZİ	SİNOB MERKEZİ	
Telgraf ve Posta Me'mûru Ali Efendi	Telgraf ve Posta Me'mûru Recâi Efendi	
GERZE MERKEZİ	Muhâbere Me'mûru Hilmi Efendi	
Telgraf ve Posta Me'mûru Ali Efendi		
MECLİS-İ MAARİF [91]		
Mahrec Mevâlisinden	AHMED HAMDİ EFENDİ	Reis
Nakibü'l-eşraf Hüseyin Zeyne'l-Abidin Efendi Mekteb-i Rüşdiyye Muallim-i ülâ Abbas Efendi Müderrisinden Hacı Ahmed Efendi Müderrisinden Osman Derviş Efendi Eyyub zâde Ali Gâlib Efendi Hayriyye Tüccârından Sâdık Efendizâde Vehbi Efendi Kâtib Arif Hikmet Efendi		12
DÂHİL-İ VİLÂYET'DE BULUNAN MEKÂTİB-İ RÜŞDİYYE MUALLİMLERİ [92]		
MUALLİM-İ EVVEL ABBAS EFENDİ		
Muallim-i Sâlis Ali Rızâ Efendi Bevvâb Mustafa Efendi	Muallim-i Sâni Mehmed Efendi Muallim-i Rık'a Hacı Pîr Efendi	
Aded-i Şâkirdân 130		
RÜŞDİYYE İDADİYYESİNDE BULUNAN MUALLİMLER		
Muallim-i Sâlis Osman Efendi Muallim-i Râbi Osman Efendi	Muallim-i Evvel Hâfız Hüseyin Efendi Muallim-i Sâlis Hâfız Muhammed Efendi	
Mubassır Mahmud Ağa Aded-i Şâkirdân 290		

NEFS-İ GÜMÜŞHANE RÜŞDİYYESİ		NEFS-İ BATUM RÜŞDİYYESİ [93]	
Muallim-i Evvel İsmâil Hakkı Efendi		Muallim-i Evvel Râgıb Efendi	
Muallim-i Sâni Mehmed Râşid Efendi		Muallim-i Sâni Emîn Efendi	
Muallim-i Sâlis Hacı Edhem Efendi		Rık'a Hocası Receb Efendi	
Rık'a Hocası Âgâh Efendi		Bevvâb Ahmed Efendi	
Şâkirdân 75		Aded-i Şâkirdân 30	
RİZE.KAZASI MEKTEB-İ RÜŞDİYYESİ			
Muallim-i Evvel Hasan Efendi			
Aded-i Şâkirdân 75			
Sancak ve Kasabalarda Mekâtib-i Rüşdiyyeler İnşâ olunmakta bulunduğu			
ME'A-MÜLHAKAT TRABZON RUSUMAT MÜDÜRİYYETİNDE MÜSTAHEM ME'MÜRİN VE KETEBENİN ESÂMİSİ [94]			
TRABZON MÜDÜRÜ			
MÜDÜR RAHMİ EFENDİ			
Sandık Emîni Rüstem Efendi		Baş Kâtib Sabri Efendi	
İkinci Muayeneci Temel Efendi		Birinci Muayeneci Selîm Efendi	
Üçüncü Kâtib Ahmed Efendi		İkinci Kâtib Tâhir Efendi	
Müskirât ve Tuz Kâtibi Zuhdi		Mukayyid Hâfız Mahmud Efendi	
Manifesto ve Aktarma Kâtibi Hamza Efendi		Emtia Tezkire Kâtibi İsmâil Efendi	
Duhân Mukayyidi Nazif Efendi		Duhân Kâtibi Hamdi Efendi	
Tuz Anbâr Me'mûru İsmâil Ağa		Tercümân Mehram Efendi	
Kâbus nâm Tütün Fabrika Me'mûru Agob Efendi (Sâniye) Dârü'l-nef nâm Tütün Fabrika Me'mûru İsmâil Nusret Efendi			
Galata nâm Tütün Fabrika Me'mûru Ahmed Atâullahi Efendi			
Zer-rişte nâm Tütün Fabrikası Me'mûru İbrahim Edhem Hakkı Efendi [95]			
Pesendide nâm Tütün Fabrikası Me'mûru Ali Rızâ Efendi			
Mümtâz nâm Tütün Fabrikası Me'mûru Hâşim Efendi			
İkbâl nâm Tütün Fabrikası Me'mûru Sâlih Efendi			
Sefâiyye nâm Tütün Fabrikası Me'mûru Süleyman Efendi			
Fevâid nâm Tütün Fabrikası Me'mûru Na'im Efendi			
Selâmet nâm Tütün Fabrikası Me'mûru Mehmed Efendi			
Erbeze nâm Tütün Fabrikası Me'mûru Mahmud Efendi			
Tütün Müfettişi Pir Ağa			
Trabzon Me'mûrluğu			
Me'mûr Mehmed Efendi			
Kâtib Hârun Efendi			

<p>BATUM'A MÜLHÂK ÇÖREKSU ME'MÛRLUĞU Me'mûr Nûman Efendi BATUM'A MÜLHÂK HOBA ME'MÛRLUĞU Me'mûr Hasan Efendi BATUM'A MÜLHÂK ARHOVA ME'MÛRLUĞU Me'mûr Hacı Mehmed Efendi BATUM'A MÜLHÂK LİVÂNE ME'MÛRLUĞU Me'mûr Abdullah Efendi Tütün Fabrikası Me'mûru Hâfız Hâlid Efendi BATUM'A MÜLHÂK İCÂRE ME'MÛRLUĞU Me'mûr Osman Efendi</p>	<p>BATUM ME'MÛRLUĞU [96] Me'mûr İzzet Efendi Baş Kâtib Ali Fâik Efendi Kâtib Mehmed Fikri Efendi Tütün Fabrika Me'mûru Ali Efendi Tuz Anbarcısı Ali Efendi RİZE ME'MÛRLUĞU Me'mûr Abdü'l-Kerim Efendi Kâtib İlyâs Efendi Tuz Anbarcısı Reşid Efendi RİZE'YE MÜLHÂK ATINA ME'MÛRLUĞU Me'mûr Mustafa Efendi Kâtib Şevki Efendi Tuz Anbarcısı İdris Efendi</p>
<p>RİZE'YE MÜLHAK YALIBOY ME'MÛRLUĞU Me'mûr Abdü'l-Halim Efendi SÛRMENE ME'MÛRLUĞU</p>	<p>RİZE'YE MÜLHAK MEPAVERİ ME'MÛRLUĞU [97] Me'mûr İbrâhim Efendi OF ME'MÛRLUĞU</p>
<p>Me'mûr İdris Efendi Kâtib Reşid Efendi Tuz Anbarcısı Mehmet Efendi</p>	<p>Me'mûr Süleyman Efendi Kâtib Mehmed Hilmi Efendi Tuz Anbarcısı Cafer Efendi</p>
<p>POLİTİHÂNE GILMAN ME'MÛRLUĞU</p>	<p>POLİTİHÂNE ME'MÛRLUĞU</p>
<p>Me'mûr Abdü'l-Halim Efendi Kâtib Fehmi Efendi İLGÜ ME'MÛRLUĞU Me'mûr Hâfız Şâkir Efendi Kâtib Sâlih Efendi Tuz Anbarcısı Halil Efendi</p>	<p>Me'mûr Ali Kemâli Efendi Baş Kâtib Hasan Efendi Kâtib Mustafa Efendi Duhân Mukayyid Tayyib Efendi Fabrika Me'mûru Kâmil Efendi Tuz Anbarcısı Hasan Efendi Tütün Müfettişi Derviş Ağa</p>
<p>GÜMÜŞHANE ME'MÛRLUĞU Me'mûr Hüseyin Efendi Kâtib Ahmed Remzi Efendi</p>	<p>MAÇKA ME'MÛRLUĞU [98] Me'mûr Emin Hilmi Efendi Kâtib Ömer Efendi Tütün Müfettişi Pir Ağa</p>
<p>GÜMÜŞHANE TORUL ME'MÛRLUĞU Me'mûr Şevki Efendi</p>	
<p>Der-Saâdet'den Hareketle Trabzon Vilâyeti Mevâhilinin Nihâyet-i Hudûdu Olan Batum'a Kadar Gelib Giden Kumpanya Vapurlarının Yevm-ü Mahsûsası</p>	

İDARE-İ MAHSÛSA VAPURLARI		
Bahr Çarşamba günleri Der-Saâdet'den hareketle Ereğli ve Amasra ve İnebolu ve Sinob ve Samsun ve Ünye ve Giresun'a uğrayarak Pazar günleri Trabzon'a gelib ahşamiyesi hareketle Rize'ye [99] uğrayarak Batum'a kadar gider ve Salı günü hareketle Trabzon'a gelerek Bahr Çarşamba günleri mezkûr iskelelere uğrayarak Der-Saâdet'e gider		
AVUSTURYA VAPURLARI		
Bahr-ı Cum'a günleri Der-saâdet'den hareketle İnebolu ve Sinob ve Samsun ve Ordu ve Giresun İskelelerine uğrayarak Pazartesi Trabzon'a gelib Bahr-ı Perşembe günleri hareketle mezkûr iskelelere uğrayarak Der-Saâdet'e gider		
FRANSA VAPURLARI		
Bahr-ı Pazartesi Der-Saâdet'den hareketle İnebolu ve Sinob ve Samsun ve Ordu ve Giresun İskelelerine uğrayarak Perşembe günleri Trabzon'a gelib Cumartesi günleri hareketle mezkûr iskelelere uğrayarak Der-Saâdet'e gider		
DAHİL-İ VİLÂYET'DE BULUNAN EVKÂF MUHASEBECİSİ VE VEKİLLERİ [100]		
Trabzon Vilâyeti Evkâf Muhâsebecisi Ömer Hamal Efendi Kâtibi Hacı Abdü'l-Hamîd Efendi Gümüşhâne Sancağı Evkâf Muhâsebecisi Vekili Hacı Derviş Ağa Batum Sancağı Evkâf Muhâsebecisi Vekili Mustafa Kâni Efendi Ordu Kazâsında Vekili Osman Nûri Efendi Tirebolu Kazâsında Ahmed Efendi Vakf-ı Kebîr Kazâsında İzzet Efendi Of Kazâsında Hacı Abdü'l-Azîz Efendi Rize Kazâsında Osman Azmi Efendi Livâne Kazâsında Tevfik Efendi Görece Kazâsında Mehmed Efendi		
TRABZON ZABTİYYE ALAYI [101]		
Merkez Vilâyet de Bu dahî	Mecidi Dördüncü	Alay Beği Abdü'l-Kerim Beğ İdare Emîni Hacı Yusuf Efendi
BİRİNCİ TABURU		
Merkez Vilâyet de Bu dahî Gümüşhâne'de (Maçka'da) Merkez Vilâyet de		Tabur Ağası Süleyman Ağa Hesâb Emîni Abdü'l-Hamîd Efendi Piyâde Birinci Bölük Ağası Ali Ağa Muâvini Şerif Ağa Jurnal Emîni Ahmed Ağa
Rize'de Akça-Âbâd'da Of'da		İkinci Bölük Ağası İsmâil Efendi Muâvini Efendi Jurnal Emîni Mehmet Ağa Piyâde Üçüncü Bölük Ağası Abdu'r-Rahman Ağa Muâvini Kadir Ağa Jurnal Emîni Hüseyin Ağa
Merkez de Ordu'da Gümüşhâne'de Merkez Vilâyet de Budahî Bu dahî		Piyâde Dördüncü Bölük Ağası Mustafa Efendi [102] Muâvini Abdi Efendi Jurnal Emîni İbrahim Ağa Beşinci Suvâri Bölük Ağası Hüseyin Efendi Muâvini İbrahim Ağa Jurnal Emîni Ali Ağa

		İKİNCİ TABURU
Lazistan Sancağı Bu dahî Batum'da Trabzon'da Batum'da	Nişân Mecîdi Dördüncü	Tabur Ağası Hacı Hüseyin Efendi Hesab Emîni Vehbi Efendi
		Piyâde Birinci Bölük Ağası Ahmed Ağa Muâvini El-Vehhâb Efendi Jurnal Emîni Mehmed Efendi
Merkez de Yani Trabzon'da Batum'da Livâne Kazâsında		Piyâde İkinci Bölük Ağası Hüseyin Ağa [103] Muâvini İbrahim Ağa Jurnal Emîni Bahri Efendi
	Batum'da Bu dahî Bu dahî	Piyâde Üçüncü Bölük Ağası Hasan Ağa Muâvini Süleyman Ağa Jurnal Emîni Ahmed Efendi
Livâne Kazâsında Gümüşhâne'de İcâre Kazâsında Gümüşhâne'de Tonya'da Gümüşhâne'de		Piyâde Dördüncü Bölük Ağası Ahmed Ağa Muâvini Ali Rızâ Efendi Jurnal Emîni Yusuf Ağa Süvârî Beşinci Bölük Ağası İdhem Ağa Muâvini İdhem Ağa Jurnal Emîni İbrahim Ağa

SÜVÂRÎ

ESAMI-İ ELVİYE	Neferât	Muâvini	Kol Vekili	Jurnal Emîni	Muâvin	Bölük Ağası	Hâre Emîni	Tabur Ağası	Alay Beyi	İcmâl
Trabzon Sancağı	32	10	5	1	1	1	1	1	1	53
Lazistan Sancağı	05	1	1	0	0	0	0	1	0	08
Gümüşhâne Sancağı	37	5	2	1	1	1	0	0	0	37
	64	16	8	2	2	2	1	2	1	98

PİYÂDE

[104]

ESAMI-İ ELVİYE	Neferât	Muâvini	Kol Vekili	Jurnal Emîni	Muâvini	Bölük Ağası	Hesab Emîni	İcmâl
Trabzon Sancağı	301	42	18	3	6	4	1	277
Lazistan Sancağı	208	22	14	4	2	3	1	254
Gümüşhâne Sancağı	08	08	04	1	0	1	0	092
	591	72	36	8	8	8	2	723
Süvârî Piyâde			098					
			725					
			823					

VİLÂYET MATBAALARIN DA NEŞR OLUNAN GAZETELERİN YEVM-Ü HURÛCLARINI MÛBEYYİN CEDVELİDİR [105]			
Ücret-i Senevî	Esâmi-i Gazete	Eyyâm-ı Mahsûsa	Esâmi-i Vilâyet
RESMÎ			
85	Ruznâme-i Vekâyı'-ı Mısıriyye	Salı	Mısır
48	Trabzon	Perşembe	Trabzon
40	Ankara	Çarşamba	Ankara
50	Kâstamonu	Kezâ	Kastamonu
50	Trablusgarb	Perşembe	Trablusgarb
60	Edirne	Salı	Edirne
60	Rumeli	Çarşamba	Manastır
60	Yanya	Kezâ	Yanya
60	Girid	Perşembe	Girid
60	Selânik	Kezâ	Selânik
60	Bosna	Pazartesi	Bosna
65	Envâr-ı Şarkıyye	Perşembe	Erzurum
70	Diyarbakır	Kezâ	Diyarbakır
70	Tuna	Çarşamba ve Pazar	Ruscuk
75	Suriye	Çarşamba	Şam
80	Fırat	Cumartesi	Haleb [106]
60	Konya	Perşembe	Konya
100	Aydın	Çarşamba ve Cumartesi	İzmir
100	Hüdâvendigâr	Çarşamba ve Cumartesi	Bursa
100	Hadikatü'l-Ahbâr	Perşembe	Cebel-i Lübnan
100	Sincan	Cumartesi	Adana
100	Zevra'	Cumartesi ve Salı	Bağdad
GAYR-I RESMÎ			
100	El-Cenean	Onbeş günde bir def'a	Beyrut'da
100	İntibah	Çarşamba ve Cumartesi	İzmir'de
60	Zaman	Pazartesi	Selânik'de
70	El-Cenne	Salı ve Cum'a	Beyrut'da
40	Kara Sinan	Perşembe	İzmir'de
40	Âyine	Pazar	Selânik'de
50	Semerâtü'l-funun	Perşembe	Beyrut'da
İşbu gazetelere abone olmak için Der-Saâdet'ce Merkez-i Mahsûsa Olan okucuları (okuyucular) başında Vakı' Karantinahâne-i Osmâni Müdürü Sorakim Efendiye Mürâcaat olunur.			
Sâlise	VİLÂYET-I ORMAN MÛFETTİŞİ KADRİ BEĞ		[107]
	MÛFETTİŞ-I -SÂNİ SÛLEYMAN EFENDİ		
	Merkez Kâtibi Mehmed Tevfik Efendi		
	Merkez Vilâyet Orman Me'mûru Mustafa Efendi		
Tirebolu ve Giresun Kazâları Sûvârî Kuryecisi Hacı Latif Efendi	Ordu Kazâsı Sûvârîcisi Hüseyin Efendi		
Of Kazâsı Piyâde Kuryecisi Ya'kûb Efendi	Akça-Âbâd Nahiyesi Piyâde Kuryecisi Şükrü Efendi		
Batum Sûvârî Kuryecisi Ahmed Ağa	Rize Kazâsı Piyâde Kuryecisi Mahal		
Livâne Piyâde Kuryecisi Emin Ağa	Çöreksu Piyâde Ahmed Çavuş		
Atina Piyâde Kuryecisi Ali Rızâ Efendi	Hopa Sûvârî Kuryecisi Ali Rızâ Efendi		

Şirân Piyâde Kuryecisi Cafer Çavuş		Kelkit Sûvârî Kuryecisi Yusuf Efendi
Torul Piyâde Kuryecisi Hasan Beğ		Kelkit Piyâde Kuryecisi Kâmil Ağa
Alucra Mevkii Piyâde Kuryecisi Ahmed Ağa		
Hor ve Kavvas Piyâde Kuryecisi Mehmed Efendi		
Nişân-ı	Rütbe	NÜFUS NÂZIRI MEHMED BEĞ [108]
Mecîdi	İstabl	
Dördüncü	Âmir	
		Kâtib Sâlim Efendi
		Diğeri Neş'et Efendi
		Rize Mukâyıdi Abdü'r-Râuf Efendi
		Of Kazâsı Mukayyidi Hacı Abdü'l-Azîz Efendi
		Ordu Kazâsı Mukayyidi Hilmi Efendi
		Tirebolu Kazâsı Mukayyidi Temel Efendi
		Görece Kazâsı Mukayyidi Mustafa Hilmi Efendi
		Vakf-ı Kebîr Kazâsı Mukayyidi Mehmed Celâle'd-dîn Efendi
		Akça-Âbâd Nâhiyesi Mukayyidi Hâfız Hüseyin Efendi
		Yomra Nâhiyesi Mukayyidi Hâfız Hüseyin Efendi
		Tonya Nâhiyesi Nüfus Mukayyidi Şâkir Efendi
		Maçka Nâhiyesi Mukayyidi Ömer Şâkir Efendi
		Şarlı Nâhiyesi Mukayyidi Mehmet Ali Efendi
		Sürmene Nâhiyesi Mukayyidi Ali Osman Remzi Efendi
		Kura-yı Seb'a Nâhiyesi Mukayyidi Hasan Tahsin Efendi
		Hopa Nâhiyesi Mukayyidi Ahmed Remzi Efendi
		Hemşin Nâhiyesi Mukayyidi Halil Rızâ Efendi
TRABZON SANCAGI DAHİLİNDE BULUNAN PAZAR MAHALLERİ [109]		
ŞEHİR VE KASABA VE KURA ESAMİSİ		EYYAM-I MAHSUSA
Görece Kazâsı		Pazartesi
Eynesil Nâhiyesi		Pazar
Rize Kazâsı		} Cumartesi
Perşembe Nâhiyesi'nde Eski Pazar		
Tirebolu Nâhiyesine Mülhak Esbiye Karyesi		Pazar
Vakf-ı Kebîr Kazâsı		Pazartesi
Akça-Âbâd Kasabası		Salı ve Çarşamba
Yomra Nâhiyesi		} Çarşamba
Of Kazâsı		
Ordu Kazâsı		
Tirebolu Kazâsı		} Perşembe
Perşembe Kasabası		
Sürmene Kazâsı		Cum'a
Sürmene Kazâsı'nda Çarşı-yı Kebîr		Çarşamba
Cevizlik Aşağı		Cum'a
Aybasdı Kazâsında		[110]

LAZİSTAN SANCAĞINDA BULUNAN PAZAR MAHALLERİ [110]

Nefs-i Batum Kasabası Livâne Kasabası Hopa Kaim-makamlık Merkezi olan Kuledibi Karyesi İcare Süflâ Kaim-makamlık Merkezi Olan Kedi Karyesi İcâre-i Ulyâ Müdürlük Merkezi olan Hola Karyesi Arhova Nâhiyesi Kasabası Atina Kazâsı Kasabası	EYYAM-I MAHSUSA Cum'a
---	--------------------------

GÜMÜŞHÂNE SANCAĞI DÂHİLİN DE BULUNAN PAZAR MAHALLER

Kelkit Kazâsı Şirân Kaim-Makamlık Merkezi Bulunan Kırca Kasabası	Pazartesi ve Salı Cumartesi
---	--------------------------------

Merkez-i Vilâyet olan Nefs-i Trabzon ve dâhil-i Vilâyet'de bulunan Telgrafhâneler ile sair vilâyet merkezlerine keşide olunan Telgraflar yirmi kelimedenden fazla olduğu halde on kelime i'tibâr olarak bunun için yirmi kelimenin nisf ücreti ve bu i'tibar ile kelimeleri tezâyüd eyledikçe her on kelime için ber-vechi muharrer yirmi kelime ücretinin nısfı zam ve ahz olunur. [111]

İLÂ	An	Guruş	İLÂ	An	Guruş
Yanya	Trabzon	60	Der-Saadet	Trabzon	35
Bosna	Kezâ	60	Erzurum	Kezâ	15
Ruscuk	Kezâ	50	Sivas	Kezâ	15
Üsküb	Kezâ	50	Bağdad	Kezâ	30
Rize	Kezâ	10	Kastamonu	Kezâ	15
Hopa	Kezâ	10	Haleb	Kezâ	30
Batum	Kezâ	10	Diyarbekr	Kezâ	30
Gümüşhâne	Kezâ	10	Hüdâverdigar	Kezâ	30
Tirebolu	Kezâ	10	İzmir	Kezâ	40
Ordu	Kezâ	10	Ankara	Kezâ	30
Livâne	Kezâ	10	Cezâir Bahr-ı Sefid	Kezâ	30
Görele	Kezâ	10	Edirne	Kezâ	40

Trabzon Vilâyeti dâhilinde kâin elviye-i mülhakâ'da bulunan Nâhiyelerin tâbi oldukları kazâların merkez Livâ ve vilâyete olan mesâfe-i beriyye ve bahriyyelerini mübeyyin cedveldir

TRABZON SANCAĞI [112]						
Esâmi-i Kaza ve Nâhiye	Merkez Kaza'ya olan Ba'di		Merkez Vilâyete Olan Badi			
	Bahriyyesi Mil	Beriyyesi Saat	Bahriyyesi Mil	Beriyyesi Saat		
Akça-Âbâd Nâhiyesi	00	00	13	03		
Me'a Yomra Vakf-ı Sağır Nâhiyesi	00	00	10	03		
Maçka Nâhiyesi	00	00	00	06		
Sürmene Kazâsı	00	00	16	08		
Me'a Tonya Vakf-ı Kebir Kazâsı	00	00	34	12		
Şarlı Nâhiyesi	00	00	36	13		
Ordu Kazâsı	00	00	85	15		
Ulubeğ Nâhiyesi	00	05	00	03		
Cismâne Nâhiyesi	00	12	00	60		
Aybasdı Kazâsı	00	18	00	63		
Perşembe Nâhiyesi	00	04	90	49		
Rize Kazâsı	00	00	38	20		
Kurâ-yı Seb'a Nâhiyesi	00	18	00	38		
Mepâverî Nâhiyesi	05	00	22	00		
Karadere Nâhiyesi	05	00	33	00		
Tirebolu Kazâsı	00	00	44	24		
Görece Kazâsı	12	06	32	18		
Of Kazâsı	00	00	22	14		
LAZİSTAN SANCAĞI [113]						
Esâmi-i Kazâ ve Nâhiyesi	Merkez Kazâya		Merkez Livâya		Merkez Vilâyete	
	Olan	Ba'di	Olan	Ba'di	Olan	Ba'di
	Bahriyyesi	Beriyyesi	Bahriyyesi	Beriyyesi	Bahriyyesi	Beriyyesi
	Mil	Saat	Mil	Saat	Mil	Saat
Nefs-i Batum	00	00	00	00	96	50
Çöreksü Kazâsı	00	00	13	06	109	06
İcâreteyn Kazâsı	00	00	00	10	00	60
İcâre-i Ulyâ Nâhiyesi	00	09	00	68	00	68
Mâchayl Nâhiyesi	10	00	00	06	00	66
Livâne Kazâsı	00	00	00	18	00	68
Hopa Kazâsı	00	00	17	09	79	41
Arhova Nâhiyesi	05	02	22	12	74	28
Gönye Nâhiyesi	09	08	10	06	86	66
Atina Kazâsı	28	08	45	22	51	29
Hemşin Nâhiyesi	00	08	00	28	00	46
GÜMÜŞHANE SANCAĞI [114]						
Esâmi-i Kazâ ve Nâhiyesi	Merkez Kazâya		Merkez Livâya		Merkez Vilâyete	
	Olan	Ba'di	Olan	Ba'di	Olan	Ba'di
	Saat	Beriyyesi	Saat	Beriyyesi	Saat	Beriyyesi
Nefs-i Gümüşhâne	00		00		24	
Yağmurdere Nâhiyesi	00		12		16	
Kavkas Nâhiyesi	00		05		29	
Torul Kazâsı	00		06		18	
Kürtün Kazâsı	00		08		22	
Kelkit Kazâsı	00		12		36	
Şirân Kazâsı	00		16		40	

Trabzon Vilâyeti Dâhilinde Bulunan Kaim-makam'lık ve Müdirliklerin Maâşât-ı Şehriyyesini Mübeyyin Cedveldir [115]				
ESÂMÎ-İ NEVÂHİ		Maâşât-ı Şehriyye	ESÂMÎ-İ KAZA	Maâşât-ı Şehriyye
Trabzon Sancağı	Perşembe	650	Ordu	2350
	Ulubeg	450	Aybasdı	0450
	Habesmâne	450	Tirebolu	1550
	Bolaman	600	Of	1550
	Kurâ-yı Seb'a	600	Rize	2100
	Karadere	360	Vakf-ı Kebir	0800
	Mepâverî	390	Görelle	1000
	Yomra	800	Sürmene	1000
	Maçka	800		
	Şarlı	600		
	Tonya	450		
	Akça-Âbâd	800		
		6950		
Lazistan Sancağı	İcâre-i Ulyâ	900		10800
	Machayl	540	Livâne	1500
	Arhova	600	İcâre-i Eslaf	1500
	Gönye	600	Çöreksu	1500
	Hemşin	600	Hopa	1300
	Habbe	360		
		3600		5800
Gümüşhâne Sancağı	Yağmurdere	450	Torul	1500
	Kavkas	600	Kelkit	1500
	Kürtün	600	Şirân	1200
		1650		4200

TRABZON VİLAYETİNİN DOKSAN ÜÇ SENESİ CAMİ' OLDUĞU KAFFE-İ
VÂRDÂT VE MESÂRİFÂTINI MÜBEYYİN MÜVÂZENE DEFTERİDİR

NEV'-İ VARİDAT	MEVAD	GURUŞ	PARA
Birinci Kısım Doğrudan Doğruya Alınan Tekâlif			
Vergi	1	10233190	30
Bedel-i Askerî	2	1302540	22
Yekûn		11535731	12
İkinci Kısım Mektûa İhâle Olunan Rusûmât			
Rusûmât	3	335787	20
Yekûn		335787	20
Üçüncü Kısım Emânete İdâre Olunan A'şâr ve Rusûmât			
İvrak-ı Süccâha Esmânî	4	255400	
Tezâkir-i Mütenevvia-i Esmânî	5	164300	
Ağnâm-ı Rusûmu	6	3179959	6
Rusûmât	7	65796	
Orman Rusûmu	8	132060	
Konturâtu	9	2350	
Hâric-i Vesâik	10	32200	
Hâric-i Mezâbit	11	19200	
Rusûm-u Tahsiliye	12	5250	
Cezâ-yı Nakdî	13	5350	
Zâyi'ından Verilen Emlak Tezâkiri Esmânî	14	350	
Meavaraka behâ Tabu ve Sarf-ı Emlâk Rusûmatları	15	185831	26
Öşr-ü Hubûbât	16	8374533	26
Öşr-ü Duhan	17	535146	
Öşr-ü Zeytun	18	19270	
Öşr-ü Muhâcirîn	19	64732	
Yekûn		13001828	18
Dördüncü Kısım Hâsılât-ı Müstevvia			

NEV'-İ VARİDAT	MEVAD	GURUŞ	PARA
Beytü'l-mâl	20	21118	
Bavvah	21	500	
Emlâk-ı Mîriyye İcârı	22	8700	
Fürûbât Olunan Barut-u Esmânı	23	51460	
Mekteb-i Rüşdiyye de bey' Olunan Risâil-i Esmânı	24	600	
Öşr-ü Meaşı	25	6586	
Gümrük İdâresinden Ahz Olunan	26	8053671	
Güzeşte ve Akçe Farkı	27	617293	
Bil-cümle eshâb-ı Meaş ve Vezâifden Dört mâh Zarfında Müktezâ Ahz-ı İcâb Eden	28	603441	
Çapar Esmânından	29	200	
İptal-maaşları Karşılığı olup Nüvvâb Maaşlarından Tevkîf olunan	30	2669	30
Yekûn		9366234	30
Doksan Üç Sene İmvâli Yekûnu		34239582	
Sinîn-i Sâbika İmvâlinden Bulunan Bekâya Yekûnu		26984882	19
Cümle-i Yekûn		65624464	19

MESARIFAT	GURUŞ	PAR- A
Birinci Kısımın Yekûnu	3393882	
İkinci " "	1932086	4
Uçüncü " "	544419	
Dördüncü " "	110142	
Beşinci " "	5240	
Altıncı " "	505993	10
Cem'an Yekûn	6491762	14
Akşam Sene ve Havâlât Hâricinde Olarak Emvâl Sandıklarından Verilib Vâridât Cedveli Medfûat Cihetiyle İdhâl Edilmekte Olan Maaş ve Mesârîfât		
Maâşât		
Eytam Sandığından Mahsus Eytam ve Aramal Askeri	16566	
Müftühâne Nâzırı	1500	
Su Yolcusu	498	
Yekûn Maâşât	18564	
Mesârîfât		
Sevk olunan Kur'a ve Sâir Efrâd-ı Askeriyyenin Nân-ı Aziz ve Katık Bahasıyle Me'murları Hareirâhı	3650000	
Yekûn Mesârîfât	3650000	
Cümle-i Yekûn	3668564	
Mecmu' Yekûn	10160326	14

Trabzon Vilâyeti Dâhilinde Kâin Trabzon ve Lazistan ve Gümüşhâne Sancaklarının
Doksan üç sene-i Mâliyesi Bedel-i Askerî ve Resm-i Ağnâm ve sair [116]

Nüfus-u Zükûr	RÛSÛMÂT				Ber Mûcib-i tahrîri cedîd Vergi Bedel-ı Askerî				YEKÛN	
	Yekûn	Rûsûm-ü Mütenevvia		Rûsûm-u Ağnâm	Bedel-i Askerî		Vergi			
10383	124451	25	5748	109250	7	403708	35	643158	27	
22923	14050		67106	7250	7	289772	6	378178	13	
3585	..		25290	..		51042	12	76332	12	
4792	..		21486	..		51929		73415		
5590	440		32034	..		57612	4	90086	4	
18139	15785		257701	87417	6	263878	16	624781	22	
12552	11690		110966	1205522		193320	9	328031	31	
18347	9280		116769	107750	33	256135	31	479935	24	
13728	38330		147351	128242	18	308963		622873	18	
7071	3010		96836	13194	17	145199	8	258229	25	
4668	1900		77138	13972	9	106722	16	199732	29	
5736	1724		96292	26472	9	107094	20	231582	29	
5019	1300		59464	30361	13	75495	20	166620	33	
5035	2410		51896	18277	31	116940	8	189523	39	
6619	2775		45908	..		93543	16	142226	16	
12766	30200		106780	134694	18	226569	20	498243	38	
12306	1800		83470	183555	32	163121	16	431947	8	
18398	44750		105979	52361	5	327652	20	531742	25	
7699	4000		55396	472	9	97274	10	157142	19	
3978	..		13292	..		26196		44186		
26377	3225		131668	12000	1	339536	36	486429	37	
225711	311120	25	1708557	937327	37	3703427	23	6660433	5	

Hâvî olduğu Kazâ ve Nâhiyelerin Esâmisini ve Mahallât ve Kurâ ve Nüfus-ı Zükûruyla Rüsûmât-ı Mütenevviyasının mikdarını mübeyyin cedveldir.

ESÂM-İ KÂZA VE NEVÂHÎ	Aded-i Mahallât ve Kurâ	Ber-Mücib-i Tahriri Cedid Mevcud Bulunan Hâne	Nüfus-ı Zükûr [117]					
				Protes tan	Katolik	Ermeni	Rum	İslâm
Nefs-i Trabzon Kazâsı	36	5000	..	38	487	1609	1799	6450
Nefs-i Rize Kazâsı	125	6178	261	22662
Karadere Nâhiyesi	20	1108	3585
Mepâverî Nâhiyesi	24	1482	4792
Kurâ-yı Seb'â Nâhiyesi	29	1792	5590
Tirebolu Kazâsı	114	6913	213	2934	14992
Görece Kazâsı	52	3917	59	375	12118
Akça-Âbâd Nâhiyesi	99	6750	1334	2506	14507
Ordu Kazâsı	62	4869	1991	2626	9111
Perşembe Nâhiyesi	37	2665	261	214	6596
Bolaman Nâhiyesi	37	1831	176	327	4165
Habesmâne Nâhiyesi	46	1745	27	926	4783
Ulûbeğ Nâhiyesi	35	1582	875	218	3926
Aybasdı Nâhiyesi	36	1487	658	4377
Şarlı Nâhiyesi	51	2734	6619
Yomra Nâhiyesi	51	4605	2006	2743	7917
Maçka Nâhiyesi	64	5170	202	6406	5698
Sürmene Kazâsı	74	7301	117	1768	16513
Vakf-ı Kebîr Kazâsı	57	2429	17	..	7682
Tonya Nâhiyesi	19	1508	3978
Of Kazâsı	122	9171	432	25945
Yekûn	1190	80236	..	38	487	8887	24293	192006

Nüfus-u Zükür	Ber-mûcib-i Tahrîr-i cedîd ve Bedel-i Askerî Rusûmât [118]							
	YEKÛN	Rûsûm-u Askeriyye	Resm-i Ağnâm	Bedel-i Askerî	Vergi	Yekûn		
3038	18200	45008	2805 23	75735 8	14174 831	31		
3973	..	23372	..	1377932	307151	32		
7625	4450	38998	..	90428 2	133876	2		
18371	13315	176103	58000 3	204548 6	151966	9		
2529	2529	29235	20		
5734	1620	35866	..	70843 38	108329	31		
4187	710	40757	61329			
8982	8442 20	81658	..	114735 36	204836	16		
6473	6731 10	20278	611 11	67871 20	95492	1		
5046	856	16072	16928			
4858	..	5301 15	..	21119 28	26421	3		
7007	2000	21640	..	33961 16	57601	2		
77823	56364 30	468086 15	61416 37	779088 6	1364956	1		
8184	14500	131548	87694 28	105246 4	338988	2		
1671	580	41212	1494 417	36056 20	92782	3		
2288	330	37922	9944 24	37535 4	85731	20		
9239	10410	265198	16138 38	174144 4	465891	2		
5240	4210	141576	20611 5	82133 16	248530	21		
11317	2562 20	249732	216805 32	143416 16	59251	28		
5447	3750	101902	21138 34	90190 8	216981	2		
29173	36342 20	949080	387278 18	668721 32	2041422	3		
346920	40382735	31253315	1386023 12	5151237 21	10066812	3		

I. AZİSTAN SANCAGI

GÜNÜŞLİNE SANCAGI

ESÂM-İ KÂZA VE NEVÂHÎ	Aded-i Mahallât ve Kurâ	Ber-Mûcib-i Tahrîri Cedid Mevcûd Bulunan Hâne	Nüfus-ı Zükûr [119]					
				Protes tan	Katolik	Ermeni	Rum	İslâm
Nefs-i Batum Kazâsı	32	1587	7	17	77	2937
Machayl Nâhiyesi	26	1700	3973
Arhova Nâhiyesi	41	2986	7625
Livâne Kazâsı	79	6133	1643	445	..	16283
Hopa Nâhiyesi	11	862	2529
Hoba Kazâsı	27	1900	5734
Gönye Nâhiyesi	29	1495	4187
Atina Kazâsı	67	3263	8982
Hemşin Nâhiyesi	43	1939	22	..	6451
Çöreksu Kazâsı	22	2002	5046
İcâre-i Sullâ Kazâsı	40	2484	4858
İcâre-i Ulyâ Nâhiyesi	22	2580	7007
YEKÛN	439	28933	1650	484	77	75612
Nefs-i Gümüşhâne Kazâsı	65	6751	18	079	2561	5026
Yağmurdere Nâhiyesi	25	678	538	1133
Kavkas Nâhiyesi	28	1497	369	1919
Kelkit Kazâsı	93	5615	71	510	8658
Şirân Kazâsı	75	4326	82	660	4498
Torul Kazâsı	50	16220	259	7805	3253
Kürtün Nâhiyesi	51	4037	761	4686
YEKÛN	387	39124	277	732	13204	29173
Cümle-i Yekûn	2016	148293	277	38	2137	10103	37574	296791

LAZİSTAN SANCAĞI

GÜMÜŞİAHİ SANCAĞI

Trabzon ve Lazistan ve Gümüşhâne Sancaklarında Bulunan Ağnâm ve Keçinin Mikdâr-ı Sahihiyle Hayevânât-ı Sâirenin Mikdâr-ı Takrîbiyyesini Mübeyyin Cedveldir [120]

Esâm-i Kazâ ve Nevâhî	Merkeb	Ester	Esb	Öküz	Manda	İnek	Keçi	Ağnâm	Yekûn
Nefs-i Trabzon Kazâsı	86	"	"	"	"	452	"	958	1496
Tirebolu Kazâsı	85	"	1705	1298	412	3175	8760	35631	51066
Sürmene Kazâsı	12	"	380	394	126	7124	6665	11909	26610
Of Kazâsı	2	"	835	81	46	2331	7391	14987	25673
Vakf-ı Kebîr Kazâsı	1	"	148	148	2	1184	3342	6324	11190
Tonya Nâhiyesi	0	"	66	16	"	550	1585	717	2934
Görece Kazâsı							4246	15115	19361
Akça-Abâd Nâhiyesi	460	0	614	1235	"	3586	5193	17604	27692
Maçka Nâhiyesi	194	0	293	2432	"	8160	2862	11786	25727
Yomra Nâhiyesi	103	43	625	2202	41	15842	4768	13357	36981
Aybasdı Nâhiyesi	38	0	257	815	215	1324	709	8157	11515
Şarlı Nâhiyesi	0	57	292	135	6	3450	467	3471	11878
Nefs-i Rize Kazâsı	1	0	124	1415	6	5808	3294	8182	18830
Kurâ-yı Seb'â Nâhiyesi	60	4	299	1834	0	6622	724	4790	13933
Karadere Nâhiyesi	"	9	96	375	0	1523	935	3280	6218
Mepâveri Nâhiyesi	"	"	"	501	0	1548	992	2579	5630
Nefs-i Ordu Kazâsı							2083	22800	24876
Ulû Beğ Nâhiyesi							997	9072	10069
Habesmâne Nâhiyesi							1846	14311	16207
Perşembe Nâhiyesi							2126	14330	16456
Bolaman Nâhiyesi							1595	11578	13173
Yekûn	1042	113	5775	12881	854	62679	60570	234998	378912

	Esâm-i Kazâ ve Nevâhî	Merkekb	Ester	Esb	Öküz	Manda	İnek	Keçi	Ağnâm	[121] Yekûn	
I. AZİSTAN SANCAĞI	Nefs-i Batum Kazâsı	0	0	22	151	9	206	2648	5170	8208	
	Machayl Nâhiyesi	21	0	44	135	7	383	2627	1435	4652	
	Gönye Nâhiyesi	3	0	78	143	2	432	1338	2139	4135	
	Çöreksu Kazâsı	1	0	89	106	6	269	471	
	İcâre-i Sullâ Kazâsı	0	0	140	197	0	697	738	245	2017	
	İcâre-i Ulyâ Nâhiyesi	0	0	345	1981	67	1455	780	3160	7788	
	Hopa Kazâsı	0	0	167	198	0	313	3866	2445	9806	
	Arhova Nâhiyesi	0	0	87	165	0	9538	4246	2587	16623	
	Atina Nâhiyesi	0	0	39	703	30	4816	6749	7194	19531	
	Hemşin Nâhiyesi	0	0	257	434	0	4335	1770	1893	8689	
	Livâne Kazâsı	339	0	977	4812	0	0188	21901	8819	42036	
	Hoba Nâhiyesi	..	0	..	50	0	45	95	
	YEKÛN	364	0	2245	9077	121	30494	46663	35087	124051	
	GÜMÜŞHANE SANCAĞI	Nefs-i Gümüştâne Nâhiyesi							12099	9859	22858
		Yağmurdere Nâhiyesi	46	0	423	448	00	777	1073	6324	9091
Kavkas Nâhiyesi		218	0	496	995	78	819	4391	2401	9398	
Torul Kazâsı		691	184	234	1266	00	1918	23974	13974	43430	
Kürtün Kazâsı								6799	10728	17527	
Kelkit Kazâsı		447	0	2509	10809	2981	6359	21360	23783	68248	
Şirân Nâhiyesi		0	16	559	..	1267	7425	16740	7481	33488	
YEKÛN		1402	200	4221	13518	4326	17298	88625	74450	204040	
Cümle-i Yekûn	2808	313	12241	35472	5301	110471	195858	344535	707003		

ERZURUM VİLİYET-İ DAHİLİNDE VAKİ' TAHRİRİ HİTAM BULAN KASABALARDA KAIN [122]

DÄRİS	MEKÂTİB-İ İSLÂM	MEKTEB-İ RÜŞDİYYE	FETVÂ HÂNE	MESÂC ID	CEVÂMİ'	ODA	HAMAM	FİRİN	HAN	MAĞARA	DUKKAN	HUKÜMET KONAĞI	HÂNE
8	18	1	1	17	27	66	12	89	33	441	1232	1	4148
11	19	1	0	4	7	31	2	16	2	53	353	1	1670
1	2	0	0	0	5	47	4	5	4	127	134	1	465
4	7	1	0	0	11	0	1	14	0	44	197	1	072
3	2	0	0	0	2	35	1	6	1	115	162	1	235
1	5	1	0	0	3	28	1	17	0	158	273	1	844
1	1	1	0	1	8	65	9	17	10	84	224	1	968
4	1	1	0	0	3	98	2	15	0	35	350	1	246
1	20	0	0	0	17	3	0	1	1	1	6	0	1057
1	3	0	0	5	5	7	1	8	0	1	309	0	1032
1	0	0	0	0	1	0	2	3	0	2	145	0	0075
1	0	0	0	0	0	0	0	4	0	3	74	0	105
3	3	0	0	0	2	5	0	1	0	1	111	0	229
1	0	0	0	0	1	3	0	3	0	0	174	0	027
1	2	0	0	0	2	13	0	5	0	1	78	0	173
1	7	0	0	0	10	57	3	19	11	18	292	1	1184
2	10	0	0	0	17	209	0	1	3	0	2	0	1158
3	3	0	0	0	9	82	0	16	11	0	16	0	777
38	106	6	1	25	129	653	28	251	79	979	4027	9	64345

[123]

EVÂMÎ'İ ŞERÎFE İLE MEKÂTİB VE DEKÂKİN VE EBNİYE VE SÂİRE MÜBEYYİN CEDVELDİR

	GÜMRÜK	FENÂR	KARAN- TINA	MUVAK- KİTHANE	TELEGRAF HÂNE	KARAKOL HÂNE	CİBBELÂNE	TABYA	İNÂRİETİ	ÇEŞME	ŞADIRVAN	NAMAZ- GÂH	TÜRBE	TEKKE	POSTANE
İs-i abzon	3	1	1	1	1	2	1	4	1	26	8	1	5	3	1
ze Kazâsı	1	0	0	0	1	0	0	1	0	26	4	1	0	2	1
ça-Âbâd zâsı	1	0	0	0	0	0	0	0	0	29	0	0	0	0	0
rebolu zâsı	1	0	0	0	1	0	0	0	0	32	0	0	0	0	0
rele zâsı	1	0	0	0	1	0	0	0	0	8	2	0	0	0	0
du Kazâsı	1	1	1	0	1	0	0	0	0	15	2	0	0	0	0
tum sabası	1	1	0	0	1	2	0	0	0	3	1	0	0	0	1
Kurâları	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
vâne sabası	0	0	0	0	1	0	0	0	0	12	0	0	0	0	0
reksu sabası	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
ba sabası	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
hova sabası	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ina sabası	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nye sabası	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0
İs-i müşhâne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	29	0	0	0	0	0
Kurası	0	0	0	0	0	0	0	0	0	33	0	0	0	0	0
ğmurdere sabası	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20	0	0	0	0	0
İKÜN	9	3	2	1	8	4	2	5	1	434	18	2	6	5	3

[124]

Menzül Hâne	Kal Hâne	Ve Bağlı Hâne	Boya Hâne	Yemeni Basma Hâne	Selâ Hâne	Kayık Hâne	Meşgüle	Çömlekçi Hâne	Arrak Fabrikası	Gazino	Kal'a Kapısı	Köprü	Ahur	Köprü	Mağazası	Arsa	Değirmân
1	3	17	3	9	1	2	01	9	3	10	5	5	21	5	5	133	21
0	10	0	1	0	3	10	4	0	0	0	0	3	16	0	2	23	62
0	0	1	0	0	1	0	10	2	0	0	0	1	12	0	1	13	7
0	0	0	1	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	2	66	17
0	0	0	1	1	1	0	8	0	1	0	0	0	3	0	0	58	1
0	0	0	3	0	0	0	2	0	0	0	0	0	5	0	0	6	1
0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	205	4
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	50
0	0	6	0	0	0	0	0	6	0	0	0	2	24	0	0	63	31
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	9	0	0	5	1
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	29	17
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	24
1	0	1	1	0	3	0	5	0	1	0	0	7	122	0	0	8	7
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1110	0	0	9	44
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	6124	0	0	102	35
2	13	25	10	10	9	24	75	17	5	1	5	12	2288	12	10	64	322

Ermeni Kabristanı Aded Katolik Kabristanı Aded	Ermeni Kilisâ'sı	Rum Mektehi	Rum Mezarlığı	Rum Kilisâ'sı	İslâm Kabristanı	Kuyu	Yer Malhizeni	Bağçe	Köşk	Kahvehâne	Bezesten Men-Dolâb	Samanlıık
Nefs-i Trabzon	3	3	1	26	18	15	2	70	3	15	44	5
Rize Kasabası	0	1	0	2	19	3	0	43	0	39	0	0
Akça-Abâd Kasabası	0	2	0	5	2	1	1	14	0	17	0	2
Tirebolu Kasabası	0	0	5	4	5	7	0	68	0	25	0	0
Ordu Kasabası	0	2	0	4	4	2	1	60	0	21	0	0
Görece Kazâsı	1	0	0	1	1	0	0	50	0	12	0	0
Nefs-i Batum	0	0	0	0	1	20	0	1	0	30	0	0
Ve Kazâ Ve Kurâsı	0	0	0	0	37	2	0	1	0	1	0	0
Livâne Kasabası	4	0	0	0	17	0	0	624	0	8	0	23
Çöregsu Kasabası	0	0	0	0	1	4	0	19	0	3	0	0
Hoba Kasabası	0	0	0	0	0	1	0	1	0	5	0	0
Arhova Kasabası	0	0	0	0	3	0	0	0	0	1	0	0
Atina Kasabası	0	0	0	0	1	0	0	2	0	3	0	0
Gönye Kasabası	0	0	0	0	6	1	0	1	0	3	0	55
Nefs-i Gümüşhâne	1	1	1	9	6	0	0	486	0	25	0	15
Gümüşhâne Kazâ ve Kurâsı	0	1	3	3	36	0	0	33	0	1	0	301
Yağmurdere Kasabası	0	1	22	24	30	0	0	14	0	0	0	513
YEKÛN	10	11	32	77	819	36	4	1487	3	227	44	644

[126]

Tarla	Hali	Otlak	Çamlık	Çalık	Orman Koru	İaş Ocağı	Meydan	Kızlar Manastırı	Protestan Mezarlığı	Eceñbî Mezarlığı	Fransız Mektebi	Fransız Kilisâ'sı	Katolik Mektebi	Katolik Kilisâ'sı	Ermeni Mektebi
347	10	16	6	5	12 5	5	0	1	1	1	1	1	3	2	1
1865	0	197	0	815	78 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
641	0	28	0	7	12 14	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
75	4	40	0	0	0 11	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
309	2	0	0	2	12 43	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0 0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	4
4065	0	0	0	484	0 0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1200	23	64	0	144	0 0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
34	0	0	0	0	0 0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
217	0	0	0	59	0 0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
412	0	0	0	11	0 0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
51	0	0	0	19	0 0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
708	0	0	0	174	0 0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
229	0	0	0	1	0 0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
079	30	0	4	4	0 0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8380	0	80	0	19	0 14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3414	603	122	0	0	2 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
810011	692	497	6	1452	85166	68	6	1	1	1	1	1	3	2	5

	Kırathâne	Marbahâ	GıŖla	SalâŖ	Kireclhâne	Zeytinlik	Fındıklık	Mer'â	Sebzelik
Nefs-i Trabzon	3	1	0	0	0	0	0	8	15
Rize Kazâsı	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Akça-Abâd Kazâsı	0	0	0	35	16	86	3	4	0
Tirebolu Kasabası	0	0	0	30	0	0	179	10	0
Görece	0	0	0	0	2	0	0	0	0
Ordu Kasabası	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Nefs-i Batum	0	0	0	0	0	0	0	14	0
Batum Kazâ ve Nevâhî	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Livâne Kazâsı	0	0	0	0	0	16	0	27	0
Çörekli Kasabası	0	0	3	0	0	0	0	1	0
Hopa Kasabası	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Arhova Kasabası	0	0	0	0	0	0	14	3	0
Atina Kasabası	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Gönye Kasabası	0	0	0	0	0	0	0	5	0
Nefs-i Gümüşhâne	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kurâsı	0	0	0	0	0	0	0	67	
Yağmurdere Kasabası	0	0	0	0	0	0	0	20	0
YEKÜN	4	1	3	65	18	102	198	155	15

Bâb-ı Âli Cânib-i Samiyeyle Makâmâtı Âliyye Ve Mülhakâtdan Bir Sene Tarafında Tevârüd Eden Evâmir-i Nâmiye-i Sâmiye Ve Muharrerât Ve Telgrafnâmelerin Adedini Mübeyyin Cedveldir [128]		
Bâb ve Alay-ı ser-Askerîden Telgrafnâme 235	Meşihat-ı İslâmiyeden Telgrafnâme 2	Bâb-ı Âli'den Husûs ve Umûn Emirnâme-i Sami Telgrafnâme 322
sene 165	sene 61	sene 95
Bahriyye Nezâret-i Celile- elilesinden Telgrafnâme 47	Mâliye Nezâreti Celilesinden Telgrafnâme 165	Adliye ve Dâhiliye Nezâret-i Celilesinden Telgrafnâme 183
sene 70	sene 345	sene 307
Hâriciyye Nezâret-i Celilesinden Telgrafnâme 3	Nâfia Nezâret-i Celilesinden Telgrafnâme 3	Ticâret ve Sıhhiyyet Nezâret- i Celilesinden Telgrafnâme 1
sene 40	sene 4	sene 27
Zabtiyye Nezâret-i Celilesinden Telgrafnâme 25	Maârif Nezâret-i Celilesinden Telgrafnâme 5	Evkâf-Nezâret-i Celilesinden Telgraf 5
sene 105	sene 25	sene 15
Tophâne Ferikliği Telgraf 10	Defter-i Hakânî Nezâret-i Celilesinden Telgrafnâme 7	Rusûmât-ı Emânet Celilesinden Telgrafnâme 12
sene 15	sene 25	sene 10
Konsolatolardan 235	Kapı Kethüdâlığından Telgraf 1	Muhacirîn ve Telgraf ve sâire idârelerinden 6
sene 235	sene 55	sene 131
Meclis-i Idâre-i Vilâyet Kararı 185	Samsun Rusûmât Nezâreti Telgraf 10	Rusûmât Müdürlüğünden 122
sene 185	sene 21	sene 122
Mahkeme Ticâret Mezkûresi 805	Meclis-i Temyiz-i Hukûk Takrîrleri ve mezâbata Hükmiyyesi 2995	Divân-ı Temyiz Kararı 637
sene 805	sene 2995	sene 637
[129]		
Orman Idâresi 173	Zabtiyye jurnalı 1377	Belediye Mezkûresi 328
sene 173	sene 1377	Sene 328
Lazistan Mutasarrıflığından Telgraf 27	Vilâyet'den Telgraf 285	Devâr-i Sâire 373
sene 395	sene 256	sene 373

Vilâyet-i bit-tefrîk Karahisar-ı Şarkî mutasarrıflığından mülhâk bulunan Giresun Kaim- makamlığından Telgraf sene 15 35	Müstekillen idâre olunan Canik Mutasarrıflığı Cânibinden telgraf sene 92 60	Gümüşhâne Mutasarrıflığından Telgraf sene 503 625
Of Kaim-makamlığından Telgraf sene 195 363	Ordu Kaim-makamlığından Telgraf sene 335 295	Rize Kaim-makamlığından Telgraf sene 235 297
Sürmene Kaim- makamlığından Telgraf sene 11 419	Görece Kaim- makamlığından Telgraf sene 125 237	Tirebolu Kaim- makamlığından Telgraf sene 172 337
Maçka Müdürlüğünden Telgraf sene 00 275	Akça-Âbâd Müdürlüğünden Telgraf sene 00 687	Vakf-ı Kebir Kaim- makamlığından Telgraf sene 70 225
Tonya Müdürlüğünden Telgraf sene 95	Şarlı Müdürlüğünden Telgraf sene 35 253	Yomra Müdürlüğünden Telgraf sene 00 297
Aybasdı Kaim- makamlığından Telgraf sene 43 185	Şarlı Müdürlüğünden Telgraf sene 35 253	Yomra Müdürlüğünden Telgraf sene 00 297
Arzu-haller Sene 13704	Ba'zı Mahallerden Telgraf sene 974 2377	Dördüncü Ordu-yu Hümâyûndan Telgraf sene 177 129
Muhâsebe-i Vilâyet-i Tahrir Emlâk Mezkûresi sene 601 27	Memâlik-i Rusya'da Bulunan Şehbendârlardan Telgraf sene 5 29	Murahhaslardan Sene 25
Bâb-ı Âli Cânib-i Sâmisîyle Makâmât-ı Âliyye'ye Bir Sene Tarafında Takdim ve Mülhâkâta İrsâl Kılınan Ma'rûzât ve Muharrerât Ve Telgrafnâmelerin Aded ve Mikdârını Mübeyyin Cedveldir [130]		
Hassa Müşürîyyet Fehîmesine Arıza Telgraf sene 5	Meşihat-ı İslâmiyeden Arıza Telgraf sene 1 15	Bâb-ı Âli'den Arıza ve Mazbata Telgraf Sene 29 50
Mâlîye Nezâret Celîlesine Telgraf sene 130 225	Adliye Nezâret-i Celîlesine Telgraf sene 5 115	Bab ve Âlay-ı Ser Askerî Telgraf Sene 220 80

Nâfia Nezâret Celîlesine Telgraf sene 4 1	Ticâret ve Sıhhiyye Nezâret Celîlesine Telgraf sene 7 35	Bahriye Nezâret-i Celîlesine Telgraf Sene 38 65
Maârif-i Umûmiye Nezâret-i Celîlesine Telgraf sene 4 22	Evkâf-ı Hümâyûn Nezâret-i Celîlesine Telgraf sene 7 15	Hâriciyye Nezâret-i Celîlesine Telgraf Sene 5 30
Defter-i Hâkânî Nezâret-i Celîlesine Telgraf sene 3 15	Rusûmât-ı Emânet Celîlesine Telgraf sene 4 15	Zabtiye Nezâret-i Celîlesine Telgraf Sene 24 122
Bank Nezâretine sene 12	Muhâcirîn ve Telgraf ve Tıbbiyye ve limân ve mahsûsa idarelerine sene 285	Tophâne-i Âmire Nezâret-i Celîlesine Telgraf Sene 3 10
Vilâyete Tahrirât Telgraf 280	Rusûmât Müdürlüğüne sene 75	Kapu Kethüdâlığı Cânibine Telgraf Sene 3 80
Gümüşhâne Mutasarrıflığına Telgraf sene 660 770	Lazistan Mutasarrıflığına Telgraf sene 450 850	[131] Samsun Rusûmât Nezâretine Telgraf Sene 4 6
Karahisar'a Mülhak bulunan Giresun Kaim-makamlığına Telgraf sene 95 87	Rize Kazâsı Kaim- makamlığına Telgraf sene 420 63	Müstekillen idare olunan Canik Mutasarrıflığına Telgraf sene 13 187
Tirebolu Kazâsı Kaim- makamlığına Telgraf sene 373 580	Of Kazâsı Kaim- makamlığına Telgraf sene 330 570	Ordu Kazâsı Kaim- makamlığına Telgraf sene 480 611
Vakf-ı Kebir Kaim- makamlığına Telgraf sene 270 540	Sürmene Kazâsı Kaim- makamlığına Telgraf sene 10 950	Görece Kazâsı Kaim- makamlığına Telgraf sene 310 540
Yomra Nâhiyesi Müdürlüğüne Telgraf sene 945	Maçka Nâhiyesi Müdürlüğüne Telgraf sene 00 760	Akça-Abâd Nâhiyesi Müdürlüğüne Telgraf sene 00 1101

Buyruldu sene 18	Aybasdı Kaim-Makamlığına Telgraf 195	sene 360	Şarlı Müdürlüğüne Telgraf sene 240	498
Konsoloslara sene 473	Umum Telgraf 280	Tahrîrâs 271	Ba'zı Mahallere Telgraf sene 677	1872
Memâlik-i Rusya'da olan Şebenderlere Telgraf sene 9	Dördüncü Ordu'ya Telgraf sene 157	sene 77	Murahhaslara sene 47	

TRABZON VİLÂYETİ'NİN İCMALİ

[132]

Merbutiyyet-i Sâbıkası geçende îade olunan Cânibin Sancağı Hâric Olduğu

Nüfus-u Zükür 346920	KURÂ VE MAHALLAT 2016	NEVÂHİ 21	KAZÂ 19	SANCAK 3
-------------------------	-----------------------------	--------------	------------	-------------

Trabzon şehri kırkbir derece bir dakika arz-ı şimâli'de ve şarken kırkyedi derece otuzbeş dakika Tûlun'da olub Karadeniz sâhilindedir ve İstanbul'a bahren altıyüz kırk mildir. Şehr-i mezkûr'da gümüş üzerine Sâvât işlenür ve kettân bezi nese ve i'mâl edilerek Malatya ve Erzurum ve Bitlis ve Diyârbekr taraflarına nakl ve fûrûhat olunur.

Şehr-i Mezkûr'da Âsâr-ı Atika'dan bir sûr-ı Kebîr var ise de ba'zı mahalleri harâb olmuşdur.

TRABZON SANCAĞINDA BULUNAN MA'ÂDİN VE ORMANLAR

[133]

Nefs-i Rize Civârında Pabek ve Yeniköy Mahallerinde ve Karadere Nâhiyesinde Batır ve Besâlet Karyeler'inde bağı taş ta'bir olunur. Bir nev' maden çıkıp ma'den mezkûr Kokoroz ya'ni mısır ve fasulye tarlalarına ferş olunduğu halde tarlanın ziyâde mahsul vermesine sebep olur. Ve bazı karyelerinde dahî bir nev' beyaz taş çıktığından bu taş ihrâk olunursa kirec yerine kullanılır. Mihance ve Havz karyelerinde çıkan bir nev' topraktan dahî kiremid i'mâl olunur. [134]

Kazâ-i Mezkûr'a mülhak Kura-yı Seb'a Nâhiyesinde beheri 'a rıza yarım ve tûlan bir sâat ve sâatında altı kıt'a Orman olub bu ormanlar'da olan eşcâr'ın ekseriyesi çam ve pelîd ve kızıl ağaçdan ve gürgenden ibâretdir.

Trabzon'a mülhak Akça-Abâd Nâhiyesi'nde Taşlıoba denilen mahal'den Sedekse havâlisine kadar tûlen üç ve arzen beru tarakçılar mevki'inden ve Arabaşına kadar tûlen bir ve arzen yarım ve Korina başından Hızır Nebî nâm mahâle kadar tûlen iki ve arzen bir saat mesâfelü üç aded orman olub iş bu ormanlarda[135] olan ağaçların ba'zısından tahta ve su kofası ve sâir şeyler i'mâl olunarak Trabzon'a nakl ve furûhat olunur.

Of Kazâsına tâbi' yedi karyede dahî yağlı taş ta'bir olan bir nev' ma'den çıkıp bu dahî mevrâlara ferş olunur.

Kazâ-i Mezkûr'da sâhil-i bahre oniki ve onaltı sâat ve tûlen ve arzen ikişer sâat mesâfe de halduzdan ve büyük harman ve yarım nâmlarında üç aded ormân olub bunlarda Karaağaç ve Köknâr ağaçları mevcûd olub civarlarında bulunan kurâ ahâlisinin intifa'ına mahsusdur.

Sürmene Kazâsında Birgi karyesinde Tûli bir zirâ'a'şârından fazla ve arazi bir zirâ'a'şârıyye karib Malta taşına müşebbe bir nev'i beyaz taş ihrac ve i'mâl olunur. [136]

Kazâ-i mezkûrda tûlen dört ve arzen üç sâat mesâfelü çamur ayağı nâmında iki aded orman olub bu ormanlarda Gürgen ve Çam ve Kızıl ağaç mevcuddur.

Tirebolu Kazâsında ağalık ve İsrâil nâm Nühâs ma'denlerinden bir nev' ma'den suyu olub bu su için min-el-kadim taraf-ı mîriden yapıdırılmış olan havuzlar içerisine eski ve çürük teymur ve cevân ta'bir [137] olunur. Teymur haşarası konularak onbeş günden sonra mezkûr haşara eriyip kum olur bağde evvel kısım kâl furûnunda izâbe edilerek ondan hâlis bakır hâsıl olur.

Kazâ-i mezkûra tâbi' oniki sâat mesâfede Harşid Irmağı kenarından tûlen beş ve arzen dört sâat mesâfelü ağaç başı nâmında çam ve köknâr eşcârından ibâret bir cesim orman olub bunlardan kat' olunan keraste sefînelere kullanılır iş bu ormanda tersâne-i âmirenin işine gelir birçok keraste bulunur ise de leb-i deryaya tenzil olunması hayli mesârif ihtiyârıyla ırmağın tesviyesine mütevakkıfdir. [138]

Görece Kazâsına tâbi' cemide Karyesinde Eyselî ve Karaburun ve Kirlak nâmlarında olan ve iltizâma tâliblerine ihâle kılınan üç aded nühhas ma'deninden külliyyetlü cevâhir ihrâc olunub Avrupa'ya nakl olunduğu misüllü birazı mahallinde kal edilerek Derûn-u nâhiyede sarf ve birazı dahî Trabzon ve Karahisar taraflarına nakl ile furuht olunur.

Ve yine kazâ-i mezkûrda Akköy ve Kozanlı Ran nâmlarında iki aded nühhâs ve Koca Karyesinde şâdî ve Kara Burun Karyesinde cevcan nâmlarında ve iki aded sim ma'denleri var ise de işlendirilmesi mesârif-i külliyyeye muhtaç idüğünden metruktur.

[139]

Görcle Nâhiyesinde tûlen bir arzen üç sâat mesâfelü Kızıl Ali nâmında iki aded orman olub bu ormanlarda Köknar ve Çam ve sâire eşcâr var ise de sâhile nakl olunamayub

Yomra Nâhiyesinde Trabzon'a dört sâat mesâfede metruk bir Kurşun ma'deni vardır.

Ordu Kazâsında Çağnas ve Sağırlı karyeleri vasatında kasabaya beş sâat mesâfede birisi bakır ve diğeri gümüş ve kurşun olarak iki aded ma'den vardır.

[140]

Nefs-i Ordu Kasabasında Bülbül deresi nâm mahalde mermer tayârı gibi serce ve beyaz bir taşhâne olub i'mâl olunan taşlar hânelere sarf olunur ve iki aded ma'den dahî vardır.

Kazâ-i Mezkûra tâbî Hapismâne Nâhiyesinde tûlen ve arzen dört sâat mesâfelü uzun kiriş demekle ma'ruf bir orman olub bu ormanda olan Gürgen ve Kızıl ağaçlarından ahâlisi kürek ve kavâte i'mâl ederek fûrûht ederler

Nâhiye-i mezbûre de tûlen dört ve arzen beş sâat mesâfelü Kara Evmece ormanı olub bu ormanda dahî hâsıl olan ağaçları ahâlisi hânelerine sarf ederler.

[141]

Me'a Hapismâne Ulubeg Nâhiyesinde tûlen üç ve arzen dört sâat mesâfelü Kıraslı nâmında bir orman olub Gürgen ve Kızıl ağaç eşcârı var ise de sa'bû'l-mürur olduğundan kerâste nakl edilemiyor.

Aybasdı Nâhiyesinde tûl ve arzı bir buçuk sâat mesâfelü beş altı ormanlar olub bu ormanlar da yalnız Gürgen ağaçları vardır. Hâsıl olan kerâste Derûn-u Nâhiyede ebniyelere sarf olunarak gâyet sa'bû'l-mürur olduğundan âhar mahalle nakl edilememektedir.

LAZİSTAN SANCAĞINDA OLAN MA'ADİN VE ORMANLAR

[142]

Livâne Kasabasına onbeş sâat mesâfede vâkî Tekzevân Karyesinde Ercivan ve Loncur Dağlarında taş içinde teymur ma'denleri var isede cûz'î olduğundan i'mâl hâlinde hâsılâtı mesârifine mukâbil olamamasıyla metrûk bulunmuşdur.

Batum Kazâsında Câgü ve nâm-ı diğeri Terbal ve Batum nâmında iki aded orman olub bu ormanların iki sâatden beş sâate kadar tûl ve arzları vardır ve bu ormanlarda Kestâne ve Kızıl ağaç ve Gürgen gibi ağaçlar çıkıb ihtiyâcât- mahalliyyeden hatab ve Keraste bunlardan kat' ve sarf olunur.

Zirk olunan Livâne de tûlen ve arzen iki sâatden ibâret Etniko nâmında bir orman var ise de mevki'i gâyet sa'bü'l-mürûr olub araba ve hayvân işlememesiyle oradan keraset ve hatab nakl edilemez. [143]

Livâne Kasabasında onbeş sâat mesâfede vâkı' tûlen ve arzen ikişer sâat mesâfede Hattala nâmında Berûniye Kasaba-i mezbûreye ta'bi' Millü Karyesi civârında tûlen ve arzen bir buçuk sâat mesâfelü Berke Cem'ân iki aded orman olub bu ormanlarda dahî Çam ve Gürgen ağaçları olduğundan bunlardan Perde ve Hartuma ve tomrak [144] i'mâl olunub furuht olunur.

Nefs-i icâre-i Suflâ Kazâsına üç sâat mesâfede Çâgü Dağına muttasıl tûl ve arzı üç sâat mesâfede Gilasgôr veyine sekiz sâat mesâfede ve tûl ve arzı on sâat cesâmetinde Şavşat ve Mersî ve icâre-i Süflâ-Nâhiyesinde tûlen ve arzen dört sâat mesâfelü çeyrek ve tûlen üç arzen dört sâat mesâfelü Güvercin ve Macahyl Nâhiyesinde tûlen üç sâat ve arzen iki sâat mesâfelü İfrad Dağı ta'bir olunur beş aded orman olub bu ormanlarda Gürgen ve Çam ve İsteric ve Kızıl ağaç ve Köknâr ve Karayemiş ve Pelid ve bunlara mümâsil eşcâr var ise de ve ormanların ba'zısından [145] mevki'i iktizâsı bir şey istifâde edilemez ve ba'zısından keraste i'mâl olunub ve ba'zısı dahî ahâli-i mahalliyyenin intifa'ına mahsusdur.

Hopa Kazâsına sekiz sâat mesâfede tûlen ve arzen on altı sâat vusatinde Ağbası ta'bir olunur bir orman olub bu ormanda Kımar ve Gürgen ve İsteric ve Kızıl ağaç eşcârı mevcûd ise de mevki'i sa'bü'l-mürûr olduğundan hâsilâtı alınamaz.

Çöreksu Nâhiyesinde tûlen üç ve arzen bir çaryek vüsatın'de Öorthannâl nâmında bir orman olub derûnunda Kestâne ve Pelid ve Ardiç ve Gürgen ve Kızıl ağaçları mevcûd isede re's-i hududda olduğundan [146] derununda eşcâr kat'ı bâ irade-i seniyye memnu'dur ve Nâhiyye-i mezbûra Çâgü ve icâreteyn beynlerinde tûlen on iki ve arzen dört sâat vüsatında birbirine muttasıl Franka ve Baleve ve Kureve ve Kestâne ve Kara ağaç ve Ihlamur ve Adıç ağaçları var ise de mevki'i sa'bü'l-mürûr olduğundan hâsılat alınamaz ve mezkûr orman derûnunda bir aded Kargir ebniye olub içerisine girmek emel olunsa ol halde bir rüzgâr peydâ olarak girilmesine muvaffak olunamadığı rivâyâtındadır.

GÜMÜŞHÂNE SANCAĞINDA BULUNAN MA'ADİN VE ORMANLAR

Nefs-i Gümüşhâne'de pek çok meâdin var ise de Kâffesi metruk olub su ile Memlû olduklarından tûlû ve arzı [147] kaç sâat olduğu bilinemeyüb bunların cümlesi sîm ma'deni olub isimleri dahî hazîne mağazası ve kırk bavlı ve His'ad Ağa Mağazası ve Tek Oğlan Mağazası ve Yeşilli Mağaza ve Büyük Mağaza ve Nerdibanlı Mağaza ve Abdal Dağı Mağazası ve Kuş Dağı ve Kazgancı Mağazalarıdır.

Gümüşhâne'ye tâbi' Kavkas Nâhiyesinde mülhak Hor Sûfla Karyesinden tûlen ve arzen yarım sâat mesâfelü Çamlık ve Meşelikden ibâret bir orman olub bundan kat' olunan keraste Gümüşhâne'ye nakl ve fûruht olunur.

Torul Kazâsında Karfûr Dağı ve Tebe Başı ve Zigana ma'denleri olub bunlar hayli zamandan beru metruk [148] olarak başka Guruköse ma'deninde cevher mevcûd ise de kûşadına irâde-i seniyye taalluk etmediğinden bu dahî metruktur. Ve bu ma'denlerin tûl ve arzlari tahmînen dört beş sâatden ibâretdir. Torul Kazâsına tâbi' Kürtün Nâhiyesinde Kandil öte mâdeni işlemekte isede Dere ve Ağrı gaz ve Oberce nâmlarında olan üç aded ma'den metruktur.

Kelkit Kazâsı'na üç sâat mesâfede Zingar Karyesinde tûl ve arzı yüz elli arşundan ya'ni yüzonüç zira' a'şarı ve yedi aşır zira' yâhud yüz oniki metro ve yedi metrodan ibâret olarak bir kurşun ma'deni olub bundan senevi husûle gelen [149] Binsekizyüz kıyye mikdârı kurşun Bayburd ve Erzurum taraflarına nakl ile fûruht olunur.

Kelkit Kazâsın'da tûlî üç ve arzı bir buçuk sâat mesâfelü Köse Durağı ve tûlî ve arzı bir sâat mesâfelü Kara meyşe ve tûlî iki ve arzı bir buçuk saat vüsatında İrnebeğ nâmlarında üç aded orman olub bunlardan kat' olunan keraste Erzincân ve Bayburd taraflarına nakl olunur.

Kelkît Kazâsın'da tûlî üç ve arzı bir buçuk sâat mesâfelü Köse Durağı ve tûlî ve arzı bir sâat mesâfelü Kara meyşe ve tûlî iki ve arzı bir buçuk saat vüsatında İrnebeğ nâmlarında üç aded orman olub bunlardan kat' olunan keraste Erzincân ve Bayburd taraflarına nakl olunur.

Şiran Kazâsında arzen sekizer ve tûlen ikişer sâat mesâfeli Cemş ve Gavur Dağlarıyla tûlen üç ve arzen bir saat mesâfeyi muhtevî yekdiğerinden fâsılalu çend kı'ta orman vardır. [150] Bunlardan kat' olunan keraste ahâlinin ebniye ve ihrakiyyesine sarf olunduktan sonra ba'zen arabalar ile Erzincan ve Bayburd'a sevk ile fûruht olunur.

Kelkît Kazâsına iki buçuk saat mesâfede vâkı'dere tûlî karyesinde Buzhâne ta'bir olunur bir mağara olmağla eyyâm-ı sayfiyyede bunun derûnunda direk kalınlığında buzlar peyda olub eyyâm-ı şifâda eriyib mahu olur ve yaz günlerinde ahz ve sarf olunur.

Nefs-i Gümüştâne'de büyük orman olmayub ahâlinin ihtiyacât-ı ihrakkiyyesi için ancak ba'zı ufak ormanlar olub bu ormanlarda Köknar ve Çam ve meyşe ağaçları vardır.

TRABZON SANCAGIN'DA BULUNAN KAZA VE NAHIYELERİN

MA'MÛLÂT VE MENSÛCÂTI

[151]

Of Kazâsında kaba kettân bezi neşe ve i'mâl olunub Malatya ve Erzurum ve Bitlis taraflarına nakl ve fûruht olunur. Ve siyah şal ta'bir olunur bir nev' yünden kumaş nese olunarak derun Kazâda sarf ve Bayburd taraflarına nakl ve fûruht olunur. Kaza-i mezkûr Dağlarında sarmışık ta'bir olunur bir nev' ot çıkub iskemli i'mâli için Trabzon'a ve Sürmene ve Rize taraflarına gönderilir.

Kaza-i Mezkûrda Çimşir (şimşir) ağacından saat i'mâl olunarak yüz guruşa kadar derûn-u kazâ da fûruht olunur ve işbu saatler gâyet doğru gitmektedir.

Kazâ-i Mezkûr da tekne ve çanak -kefçe (kepçe) i'mâl olunub yine derûn-u kazâda sarf olunur.

[152] Akça-Abâd Nâhiyesinde Kara ta'bir olunur bir nev' bez nese ve i'mâl ve derûn nâhiyede sarf olunur.

Me'a nevâhî Rize Kazâsında senede kırkbin top mikdârı gömleklik ince ve kaba gâyet beyâz kettân bezi nesc ve i'mâl olunub Erzurum ve Bağdad ve Arabistan ve Der-saâdet'e nakl ve fûrûht olunur ve mezkûr kettân ipliğinden gâyet nefîs ve mesnu' olarak Yemen havâlisine müşabbe el peşkiri dahî nesc ve i'mâl ve senevî bir tab kadar yünden şal ve nesc olunub ekserî mahalde ve birazı Trabzon da sarf ve fûrûht edilir ve Kazâyı mezkûrda makaracılık san'atı mer' î olub kayıkçılar için i'mâl etdikleri makaralar derûn-u kazâ'da Kazâ-i mezkûra tâbî Mepâverî nâhiyesinde iplikden [153] ma'mûl Kaneviç ta'bir olunur kaba bez nesc ve i'mâl olunub derûn-u nâhiyede ve ba'zen Rize'de sarf olunur.

Kurâ-yı Seb'a Nâhiyesinin ba'zı Karyelerinde senevî tahmînen beşyüz tob kadar kaba kettân bezi ve yünden siyâh şal ve çorab nesc ve i'mâl ve nâhiyelere nakl ile fûrûht olunur.

Sürmene Kazâsında Bakirecilik san'atı olub i'mâl etdikleri eşyâ derûn-u nâhiyede sarf olunur.

Kazâ-i mezkûrda keraste Âhir Kazâdan celb olunub beşyüz kileliğe kadar sefayîn inşâ ve sandal kürekleri dahî i'mâl olunur ve Çimşir (Şimşir) ağacından kaşuk ve Gürgen ve Kestâne ve Kızıl Ağacından çanak i'mâl olunub. Trabzon ve Erzincan ve Erzurum taraflarına götürülerek satılır.

[154] Kazâ-i mezkûrda Tüfenkçi esnâfı olub i'mâl etdikleri tabanca ve çakmaklar derûn-u kazâda ve ba'zen dahî Trabzon ve Der-Saâdet ve Rumeli'nin ekserî mahallerine nakl ile fûrûht olunur. Kazâ-i mezkûrda senevî tahmînen beşyüz tob mikdârı şal ve aba i'mâl ve derûn-u nâhiye ile civâr kazâlarda sarf olunur ve balık saydı için ağ i'mâl olunarak Der-Saâdet ve Rumeli'nin ba'zı taraflarına nakl ile fûrûht olunur ve Kendir dahî i'mâl olunub bunlardan hâsil olan kettân mahalinde sarf olunur.

Tirebolu Kasabasında Kağıd mikrazi ve tüfenk çakmağı i'mâl olunur derûn-u kasaba da ve ba'zen Canik taraflarına gönderilüb satılır ve Kasaba-i Mezkûre de yünden bir nev' kilim ve seccâde dahî i'mâl olunur.

[155] Görele Nâhiyesinde tüfenk çakmağı ve Kara Kulak denilen Pıçak ve mikrâz yapılab ve yünden siyah aba i'mâl olunub derûn-u nâhiye de sarf olunduğu misüllü kaba ve ince kettân bezi nesc ve i'mâl olunub Kara Hisâr taraflarına nakl ile fûrûht olunur.

Nefs-i Ordu'da Bakırcı ve Kuyumcu ve Kantarcı ve Tabancacı ve Tüfenkci ve Çakmakçı ve Mikrazcı esnafları olup bunların ma'mûlâtı derûn-u Kazâ da sarf ve ba'zen dahî civâr kazâlara nakl olunur.

Ordu Kazâsı Karyelerinde Gürgenden Kürek ile Kavata ve Haşr süpürgesi i'mâl olunub sefinelere tahmîlen Rusya tarafına nakl ile fûrûht olunur.

Kazâ-i mezkûre tâbî' Perşembe Nâhiyesinde Vevne Limanı İskeleye olan Kozagzında kayık ve sandal i'mâl olunmaktadır.

[156] Kazâ-i mezkûre tâbî' Ulubeg Nâhiyesinde yünden şal ve kilim ve Kendir den kettân nese ve i'mâl olunub derûn nâhiye'de Ordu ve Fatsa taraflarına nakl ile fûrûht olunur.

Aybasdı Kazâsında tüfenk ve tabanca ve çakmak i'mâl olunub mahallinde fûrûht olunur.

LAZİSTAN SANCAGI KAZALARI'NIN MA'MULAT VE MENSUCATI

Nefs-i Batum ile Mülhâk bulunan karyelerde bir nev' siyâh aba i'mâl olunarak ahâlisi isti'mâl ederler. Ve Bakırcılık ve Kuyumculuk San'atları dahî Nefs-i Batum'da icrâ olunarak ma'mûlât vâkiaları oralarda sarf olunur.

[157] Atina Kazâsıyla mülhâk bulunan Hemşin Nâhiyesi'nin ba'zı karyelerinde balık ve Hamsi ağları i'mâl olunmak üzere sağ ve sola eğrilür iplik ve Rize bezine müşâbih kettân ve yünden çorab ve şalvarlık şal nese ve i'mâl olunarak Der-Saâdet'e nakl ile fûrûht olunduğu gibi ba'zı karyelerinde dahî Ceviz ve Kızıl ağaçlarından tahta i'mâl ile tüccarı tarafından bil-mübâyaa Der-Saâdet'e nakl edilür.

Livâne Kazâsı'na tâbî' Hâlita Karyesi Ormanında Çemşir ve Gürgen Ağacı olup. Mezkûr ağaçlardan kaşık ve kefee (kepçe) ve tekne çanak i'mâl ile derûn kasaba da fûrûht ederler. Ve Livâne Kasabasıyla Karâsında Şile ta'bir olunur. Kırmızı bez vesvese ta'bir olunur. Siyahlı alaca bez ve corab ve şal ve meşin ve sahtiyân [158] ve gön i'mâl ederler ve tüfenk ve tabanca ve kama dahî bil-i'mâl fûrûht ederler.

Hopa Kazâsı Karyelerin de kendirden tura ta`bir olunur iplik i`mâl olunub Der-Saâdet'e gider.

Kazâ-i mezbûre tâbi` Gönve Nâhiyesi Karyelerinde çanak ve çömlek ve tuğla yapılub Batum Livâne taraflarına nakl ile satılır ve Balık saydı için ağ i`mâl olunarak Der-Saâdet'e nakl ile fûrûht olunur.

İcâre-i Süflâ Kazâsıyla İcâre-i Ulyâ ve Machayl Nâhiyelerinde tüfenk ve kama i`mâl ve derûn-u sancakda i`ti`mâl olunur.

Çöreksu Nâhiyesinde Harîr den bir mikdâr Derayî ta`bir olunur bez ve siyâh aba ta`bir olunur bir nev`i şal nese ve i`mâliyle fûrûht olunur. Ve sazdan iskemle dahî i`mâl ederler ve Teymureculuk ma`mûlâtı dahî vardır.

[159] Gümüşhâne Kazâlarının ma`mûlât ve mensucâtı Nefs-i Gümüşhâne'de tüfenk ve çorab ve ayak yemenisi ve meşin ve sahtiyân gibi şeyler i`mâl olunarak memleket derûnunda sarf olunur.

Kelkit Kazâsına tâbi` Balahor ve sadak ve ilac Karyeleri tartların da kilim ve seccâde ve çorab ve heğbe ve tuzluk ta`bir olunur ve bir nev`i kalçın i`mâl olunarak Gümüşhâne ve Trabzon taraflarına nakl ile fûrûht olunur.

Yağmurdere Nâhiyesi'nde revgan ve penîr ve yün ve kaba çorab husûle gelir ise de mezkûr çorab ahâlinin isti`mâ. kifâyet edecek mertebe de olduğundan diğere mahâle nakline olunmayub yağ ve Penîr ve yün ba`zen Gümüşhâne'ye nakl ile fûrûht olunur.

TRABZON SANCAGIN'DA OLAN ENHÂR [160]

Trabzon'a mülhak Akça-Âbâd nâhiyesinde yedi aded nehir olup Kazâ'ya beş ve altı ve sekiz saat mesâfelü olan Rize Kazâsı'nda bulunan enhârdan birisi Rize ile Of Kazâsı meyânında re`s-i Hudûd dan ceryân eden Kalabud Âmuz nâmında meşhûr nehr-i Kebir olup Kurâ-yı Seb'a dan neb'an ederek Rize Kasabası'na beş saat mesâfede Derya'ya mansıb olur.

Nefs-i Trabzon da yirmi dakika mesâfe de Derya'ya mansıb olan Değirmen Deresi suyu nâmında bir Nehr-i Kebir vardır. Ve bundan Hazîne-dâr zâde Osmân Paşa Vâlililği zamânında mikdâr-ı Kâfi su Trabzon şehrine akıdub El-hâletü hazihi şehri mezkûrun ekser ahâlisi bu sudan def`-i ihtiyâc etmektedir.

[161] Sürmene Kazâsında Yanbolu ve Küçük ve Karadere ve Menâhor ve Kaşdil ve Ebûyün nâmlarında altı aded enhâr olub bunların ba'zısı Gümüshâne ve Bayburd ve Of Kurularında neb'an ve cümlesi Kazâ-i Mezbûr derûnundan ceryan ederek derya'ya mansib olur.

Tirebolu Kazâsı'nda Nefs-i Tirebolu Kasabası'nın cânib-i şarkisinde Harşid nâmında bir nehr-i Kebîr olub bu nehr Torul Kazâsı'nın Ertasa ve civârı bulunan arâzînin mahal-i muhtelifesinin ubuz ta'bir olunur ba'zı ufak ırmakların birleşmesinden hâsıl olarak ceryân edüb kasaba-i Mezkûreye yarım saat mesâfede görünmeyen ve kân nâm mahallerden derya'ya mansib olduğu gibi kezâlik kasaba-i Mezkûrenin cânib-i garbisinde ve üç ve üç buçuk saat mesâfede Gelevâre ve diğerine Yağlıdere ta'bir olunan iki ırmak ile [162] diğer bir ırmak Kasaba-i Mezkûrenin cânib-i şarkî ve garbîsinden ceryân ederler ise de bunların hiç birisine kayık ve sandâl gidemediği

Rize Kazâsı'nda bulunan enhârdan birisi Rize ile Of Kazâsı meyânında re's-i hudûddan ceryân eden Kalabud Âmuz nâmında meşhûr Nehr-i Kebîr olub Kurâ-yı Seb'a dan neb'an ederek Rize Kasabası'na beş saat mesâfede deryâ'ya mansib olur ve bir çaryek mesâfesine kadar kayıkla gidilebilir daha ilerisine gidilemez. Ve Mâlbet deresi ta'bir olunur bir nehir Rize Kasabası'na iki saat mesâfe de vâki' Erîk Limanı iskelesinde Varguluz deresi ta'bir olunur nehr kasabaya bir saat mesâfe de ve deresi nâmıyla ma'rûf olan nehr Kazâ-i mezbûr dâhilinde kâin Kura taraflarından neb'an ederek kasabaya on dakika mesâfede vâki' mezkûr Rûşî mahallesiyle [163] Eminü'd-dîn Mahallesi meyânında deryâ'ya mansib olur ve medrese deresi ta'bir olunur. Nehir dahi Rize kurasından neb'an ederek derûn-u kasabada kâin medrese-i atik ve cedîd meyânından ceryân ederek deryâ'ya mansib olur. Ve Kabashâne Deresi nâmıyla ma'rûf olan dere kezâlik Rize Kazâsından neb'an edüb hamam-ı Cedîd kurbunda ceryân ile kasabadan deryâ'ya mansib olur. Vazkurus nâmıyla meşhur nehr-i Kebîr Hemşin semtlerinden neb'an ederek Kasabaya bir saat bir çaryek mahalde Katkuz Deresi ta'bir olunur. Nehir Rize Kurâsından neb'an ederek Kasabaya üç saat mesâfe bir mahalde ve mepâverî nâhiyesinde kâin Büyük Dere nâmıyla meşhur nehr-i Kebîr Hemşin'den neb'an ederek Rize Kazâsı'na beş saat mesâfede ve Nâhiye-i mezbûra Pazar Deresi demekle ma'rûf nehir-i nâhiye-i mezkûra kurasından [164] neb'an ederek nâhiye-i mezbûrenin çarşısına beş dakika mesâfe de deryâ'ya mansib olur. Vazkurus Deresi denilen nehr Asr-kavs nâhiyesi semtinden neb'an ederek mezkûr Mepâverî çarşısına bir çaryek mesâfede ve Kanlı deresi nâmıyla ma'rûf nehr Rize ile Lazistan Hududu meyânında ceryân ve Mepâverî Nâhiyesine bir saat mesâfede Mamul iskelesinde deryâ'ya mansib olur ve Karadere Nâhiyesin de vâki' Taşık Deresi nâmıyla ma'rûf olan nehr Ayancına Dağından neb'an ederek Tohli nâm Karye altından Karadere suyuna iltihâk ile ceryân ederek ve Kurâ-yı Seb'a Nâhiyesinde vâki' Endoz Karyesi tarafından neb'an eden nehr-i sağır ile Kühser ve Cemil Karyeleri tarafından kezâlik neb'an eden nehr-i Kalayatamoz nâm nehr-i Kebîre iltihâk eder.

[165] Görele Nâhiyesine altı saat mesâfede Kızıl Dağlarından neb'an edüb Goncalu Karyesinde deryâ'ya mansib olan Çömlekeci ve altı ve sekiz saat mesâfede vâki Kızıl ve Ilıcâ Dağlarından Neb'an edüb Danya Karyesinden deryâya mansib olan ilgü ve altı saat mesâfede bulunan Sîs Dağından neb'an edüb çavuşlu namlarında üç ve bir iki saat mesâfede olan dağlardan neb'an edüb cümlesi mansib olan Güdac ve Küçük İlgü ve Kaya ve Gümüştaş ve Mayınca ve Köslü ve Zerki namlarında dahî yedi aded enhâr var ise de bunların hiçbirisinde kayıkla gidilmez.

Ordu Kazâsında Kara-Hisâr-ı Şarkî'de Sîs orta nâm mahalden neb'an ile Nefs-i Ordu Kasabası'na bir saat mahalde deryâ'ya mansıb olan milası nâmında ve cam mahalde neb'an edüb Kezâ Ordu Kasabası'nda [166] deryâ'ya mansıb olan Turna isminde iki ve Çivil nâmında Berke cem'ân üç aded nehir olup bir çaryek kadar mesâfesine kayıkla gidilür ilerisine gidilemez

Perşembe Nâhiyesinde Ovrâh ve eski Perşembe O'câl dimekle ma'rûf üç aded enhâr olup bunların sevâhile yedi sekiz saat mesâfede neb'an ederek cümlesi Karadeniz'e mansıb olur

Me'a Habismâne Ulubeğ Nâhiyesinde Gölköy Pazarı öründen ceryân eden Göl Köyü nehri dahî Fatsa Kasabası'nda yarım saat mesâfede deryâ'ya mansıb olur yine nâhiye-i mezbûrede Bağce Köyü nâm mahalde birleşerek Ordu Kasabası'na bir saat mesâfe de deryâ'ya mansıb olan Sarb Deresi nehirleri olup bunlarda dahî kayıkla gidilemez

GÜMÜŞHANE SANCAĞINDA OLAN ENHAR

[167]

Nefs-i Gümüşhâne'de Harşid nâmında bir ırmak vardır. İşbu ırmak Vâvuk Dağından neb'an ile Tirebolu Kazâsından Deryâ'ya mansıb olur. Ve bu nehr gâyet taşlık olduğundan derûnunda hiçbir vakit kayık işleyemez.

Of Dağından neb'an ile Torul Kazâsından büyük bir nehr ceryân edüb ba'zı küçük nehirler dahî bununla birleşerek Tirebolu Kazâsında Deryaya Mansıbdur nehr-i mezkûr Gümüşhâne derûnunda da ceryân eden Harşid Irmağı olmak anlaşılır.

Tandırılık ve Aşikkülâhı nâm Dağlarından neb'an ile Kavkas nâhiyesinden ceryân eden su berrak nâmında bir nehr Harşid Irmağına karışarak Tirebolu'da Deryâ'ya mansıb olur.

Kelkit Kazâsına tâbi' Balahor Karyesinden neb'an eden nehr Sadâlık ve Kuşumşâd nehirleriyle Kelkit Kazâsından birleşerek Şirân Kazâsı ve Kara Hisâr-ı Şarkî ve Koyla [168] Hisar ve Niksâr taraflarından ceryân ile Taşova nâm mahalde Amasya Irmağına mansıb olur.

Gavur Dağında Turşun ve Kersut ve Tarsun Irmakları neb'an eden Şirân Kazâsının nihâyeti hudûdunda birleşib Kara Hisâr-ı Şarkî Sancağına tâbi' Mintaval Karyesi derûnunda ceryân edüb Kara Hisâr Irmağına karışarak Taş-Ova nâm mahalde Amasya Irmağına mansıb olur.

TRABZON SANCAĞINDA OLAN KABLICALAR

Maçka nâhiyesine tâbi' Hamsi Köyü civârında Yer Köprü nâm mahal de kaynar bir acı su olup şurb ve isti'malının yel ve kaşınma illetine devâ olmağla menfiâti meşhûrdur.

[169] Yomra Nâhiyesine tâbi' Samarka-i Sağır Karyesinde Ayazma suyu ta'bir olunur Taşdan bir acı su çıkıp ba'zı illete menfiâti söylenmekde ve hattâ mezkûr sudan Der-Saadet'e ve Avrupa'ya götürülmekdedir.

Perşembe Nâhiyesinde Koz Ağız nâm mahalde iki saat mesâfede Eynac Karyesinde ceryân soğuk ve tatlı suyun sızı ve vucûda olan yel ve sıtma ve sair illete devâ olduğu mücerreddir

Kurâ-yı Seb'a Nâhiyesine tâbi' Van Karyesinde bir orman içinde neb'an eder bir sıcak su olarak bu suyun ceryân ettiği yerde bir beyaz taş hâsıl olup bu taşdan kirec çıkar ve kendüsünde nühhas râyihası olduğu misüllü o uyuz illetine ve sair emrûza dahî menfiâtı vardır.

[170] Rize Kazâsına iki buçuk saat mesâfede vâkı' Kalundoz nâm meşhûr Dağ eteğinde beher sene mayısın yedisinde bir soğuk su ceryân edüb bu sudan çiban ve kaşındı ve sair illete devâ edilür.

LAZİSTAN SANCAGIN'DA OLAN KABLICALAR

Livâne Kazâsına iki saat mesâfede Otengü ta'bir olunur suyu tatlı ve sıcak ve yine kasaba-i Mezkûre'ye yarım saat mesâfede acı su ta'bir olunur iki aded kablıca olub sızı ve kaşınma illetlerine menfaati olduğu tahkik kılınmıştır.

Hemşin Nâhiyesinde Halârası civârında Ordu nâm mahalde gâyet sıcak bir kablıca olub yel illetlerine devâsı meşhûr lezzeti hiçbir ma'den suyuna benzemez.

Bolaman Nâhiyesinde Çarmık Karyesi civârında Kükürt ma'denine müşâbih bir kablıca olub her bir illete menfaati tecrübe edildiğinden Samsun ve Sinob ve İnebolu ve Trabzon ve Batum tarafına gider.

TRABZON SANCAGIN'DA KAIN KAZA VE NAHIYELER DE OLAN
ASÂR-I ATİKA [171]

Akça-Abâd Nâhiyesinde Nefs-i Bultahâneye iki buçuk saat mesâfe de Akça-Kal'a nâmında bir aded Kal'a olduğu Maç ka Nâhiyesinde dağ ve taşlar tebelerinde küçük küçük atik ve Harab Kal'a binâları bulunduğu gibi Nefs-i Tirebolu'nun Kasabası vasatında sâhil-i bahr'da vâkı' taş üzerinde bulunan Kal'a derûnunda Meryem Ana nâmında Harab bir kilise olduğu

Vakf-ı Kebir Nâhiyesinde Nefs-i Fol Kasabasında bir saat mesâfede Gayleta nâm mahalde sâhil-i bahr da bir aded Kal'a olduğu Tirebolu Kasabasına bir buçuk saat Görele Kasabasında Görele nâmıyla bir aded Harâb Kal'a mevcûd olduğu

Of Kazâsında Kal'aicik Nâmlarında iki aded sur olduğu

[172] Sürmene nâhiyesi Hükümet Konağına yarım saat mesâfede iki ve Çınar ve Gölense karyelerinde iki adedki cem'ân dört aded kal'a mahalleri var ise de murûr zaman ile bütün bütün harâb olduğu

Nefs-i Rize Kasabasında münhadim cesim bir kal'a pek atik olduğundan Tarih-i binâsı ma'lûm olamadığı misillü Kasaba-i Mezbûrenin Fâtihî olduğu rivâyet olunan Ca'fer Paşa Merhûmun Hamza Beğ Mahallesinde Me'a minâre Kargir Kubbeli binâ ve inşâkerdesi bulunan câmi-i şerifin kurbunda kendisiyle hademesine mahsûs taşdan mesnu' asâr-ı atikadan kabirleri mevcûd ise de bunların dahî târihleri ma'lûm olmadığı

LAZİSTAN SANCAGIN DA OLAN ASAR-I ATİKA

Hopa Kasabasına mülhak Arhova Nâhiyesine Afyon Baba tepesinde taşdan ma'mûl ufak bir hisâr mevcûd idüğü

Kazâ-yı mezbûra tâbi' Gönve Nâhiyesinde sâhi-i bahr da asâr-ı atikadan bir kal'a bulunduğu

[173] Livâne Kazâsına tâbi' Barhâl ve Bata ve Dulhâne nâm karyelerde asâr-ı atîkadan kiliseler muahharan câmi-i şerîfe tahvîl olduğu gibi ba'zı dağlar da dahî harâb olmuş kal'alar olduğu

Atina Kazâsına tâbi' Hemşîn Nâhiyesi'nden Kal'a-i Bilâvezîr nâmlarında iki harâb kal'a bulunduğu

Gümüşhâne Sancağında olan asâr-ı atîka Torul Kazâsına tâbi' Artasa ve Canca ve Culûsâne ve Akça-Kal'a Karyelerinin civarlarında asâr-ı Atîka dan küçük ve büyük Kal'aları mevcûd idüğü

TRABZON SANCAĞINDA DEFN-I HAK OLAN MEŞÂYİH

Ahî Evran Dede nâm şeyhin cesedleri Nefs-i Trabzon'un cihet-i şarkıyyesinde yüz depe nâm Trabzon mer'âsında [174] medfûn olduğu misüllü tarîkât-ı Halidiye Meşâyihinde Narmâni Hacı Mes'ûd Efendi Hazretleri imâret câmi'-i şerîfinin hâricde olan kabristanın şadırvana muttasıl musallâ kuddâmında medfundur Hâtûniye Medresesi müderrisi Mahmudü'l-Hisâl âlimi mutebahhîr Mes'ûd zâde Süleyman Efendi Hazretleri dahî imâret-i câmi'-i şerîfinin şark cânibinde havlu cihetinde olan zâviyesi kurbunda vâki' kabristan bucagında makberinde medfundur vilâyeti Kerrat ve merrât mücerreb ve meşâhide olan meşâyih zül-cenâhînden Hacı İbrahim Efendi Hazretleri Kavak meydanında tarîk-i Kadri Tekyesine muttasıl Kabristanın kible-i cânibi vasat-ı bilâsı cihetinde medfundur velâtına mahsûs hayâtında buyurduğu tarih-i velâti senk-i mezârında mestürdür.

Nefs-i Ordu Kasabasında Nebî Dede ve Seyyid Baba ve Suhte Baba ve Şeyh Evliyâ ve Bereket Dede ve Kara Kitikli Dede ve Hacı Kurt Dede Yutluk Baba ve Canlı Evliya ve Murâd Dede ve Çağlı Dede ve Hasan Dede ve Hasan Baba merâkîd-ı şerîfeleri bulunduğu

Kazâ-i mezbûre tâbi' Habismâne Nâhiyesinde Mustafa Şeyh İmam Dede [175] ve Yüce-tepe ve Kırk Yiğit ve guruc ve Şeyh Abdullah ve Sarı Sâdık nâmlarında makbereleri mevcûd idüğü Ordu Kazâsına tâbi' Aybasdı Nâhiyesi mülhâkatından Kor Karyesinde Şeyh Halil ve Ak-Fâtı Karyesinde Şeyh Hasan ve Şeyhlü Karyesinde Şeyh Kutlu doğmuş zevâtı medfun olduğu

Tirebolu Kazâsında on iki saat mesâfede Tekye Karyesinde Şeyh Hacı Abdullah Hazretleri medfundur ve vefâtı dokuzyüz elli senesi olup hayatında iskân eylemiş olduğu hanesi el-ân mücedded inşâ olunmuş gibi mevcûddur.

Rize Kazâsında ve Türbe-i mahsûsasında meşâhirden semer kandî Şeyh Ali Hazretleri olup pek atik olduğundan târih-i vefâtı ma'lûm olamadığı

Rize Kazâsında ve tâbi' Kura-yı Seb'a Nâhiyesinde meşâhir ehli'llah dan makam-ı Âli olmayub fakat Hayâtı nâm-ı kitab meşhûrun muzâfı olan zâtın nâhiye-i mezbûre de Hayatlı Karyesinde bir mağara gibi makâm olup ekserî ulemâ ziyâret ederler

GÜMÜŞHANE SANCAGINDA DEFN-I İYAK OLAN MEŞAYİH

Şirân Kazâsında sulale-i Tâhireden Seydî Baba ve Abbas Baba Hazretleri medfundur. [176]

TASHİH VE İLÂVE

Gümüştâne Sancağı	Lazistan Sancağı
Torul Kaim-i makamı Osman Nafiz Efendi	Çöreksu Kaim-makâmı Beğ
Muhasebe-i Vilâyetde	Hoba Kaim-makâmı Derviş Efendi
Canık ve Lazistan Saneakları	Atına Kaim -makâmı Mehmed Saîd Efendi
Kâtibi Hilmi Efendi	İcâre-i Ulyâ Müdürü İbrahim Efendi
Muâvini Mes'ûd Efendi	Arhova Müdürü Mehmed Ali Efendi
	Mecidi 3
	Hopa Müdürü Ali Efendi

Trabzon Vilâyeti Matbaasında Basılmışdır

DEF'A
10

BAHÂSI
ON
GURUŞDUR

SENE 1295

DİZİN*

- A -

- Abdal Dağı (Mağaza) 86.
 Acemistan 16.
 Adana 26, 32, 62.
 Afrika 21.
 Afyon Baba (Tepe) 93.
 Ağbaşı (Hopa'da Orman) 85,
 Ağrı gaz (Ma'den) 86.
 Akça- Âbât 39, 40, 43, 54, 60, 62, 63, 65,
 66, 68, 71, 74, 76, 78, 80, 81, 83, 87, 90,
 93.
 Akça- Kal'a 93, 94.
 Akça Şehir 57.
 Ak- Fâtı 95.
 Akköy 84.
 Alaçam 56.
 Alucra 63.
 Amasra 60.
 Amasya 13, 92.
 Anadolu 28.
 Ankara 10, 32, 62, 64.
 Arabaşı 83.
 Arhova (Arhovi) 41, 51, 59, 64, 65, 66,
 70, 72, 74, 76, 93, 95.
 Artasa (Köy) 94.
 Artış (Köy) 52.
 Aslana 10
 Aşık Külâhı (Dağ) 92.
 Atina 16, 41, 51, 56, 59, 64, 65, 70, 72,
 74, 76, 89, 94, 95.
 Avrupa 19, 22, 32, 83.
 Avusturya 60.
 Ayancına (Dağ) 91.
 Ayasofya 16, 23, 25.
 Ayazma Suyu 92.
 Aydın 62.
 Aydos 7.
 Ayrtab 29.

- B -

- Babâli (Köy) 45.
 Bâdire 51.
 Bafra 56.
 Bağçe (Köy) 92.
 Bağdat 29, 36, 62, 88.
 Bahaadîn (Köy) 45.
 Balahor (Köy) 90,92.
 Balkan 33.
 Barhâl (Köy) 94

- Bartın 57.
 Basra 35, 36.
 Bata (Köy) 94.
 Batır (Köy) 82.
 Batum 49, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 62,
 64, 65, 70, 72, 74, 76, 78, 85, 89, 90, 93.
 Bayburt 86, 87.
 Berke (Nehir) 92.
 Besâlet (Köy) 82.
 Beyrut 29, 62.
 Bilâvezîr (Kal'a) 94.
 Birgi (Köy) 83.
 Bitlis 82, 87.
 Boğaz 32.
 Boladhâne (Bultahâne Kasaba) 43, 54,
 93.
 Bolaman 40, 45, 66, 68, 71, 93.
 Bolu 56.
 Bosna 35, 62, 64.
 Boy-Âbâd 57.
 Buğra 47.
 Bursa (Berûsa) 20, 23, 28, 28, 29, 62.
 Bülbül (Deresi) 84.
 Büyük (Mağaza) 86.
 Büyük Dere 91.

- C -

- Câgü 85, 86.
 Canca (Köy) 94.
 Canik 88, 95.
 Cemîl (Köy) 91.
 Cezâyir 36, 64.
 Cevizlik (Köy) 44, 63.
 Cismâne (Nâhiye) 65.
 Culusâna (Köy) 94.

- Ç -

- Çarmık (Köy) 93.
 Çarşamba 56.
 Çatalca 36.
 Çekirge (Bursa'da) 23.
 Çerkeş (Çerkez) 57.
 Çeşme (Ada) 30.
 Çiftlik 53.
 Çivil(Nehir) 92.
 Çorak 52.
 Çömlekçi (Dağ) 91.
 Çöreksu 41, 49, 56, 59, 62, 65, 66, 70, 72,
 74, 76, 78, 86, 90, 95.

* Dizin'de yalnızca orijinal metindeki yer adları alınmıştır.

- D -

Danimarka 19.
 Danya (Köy) 91.
 Deban (Köy) 50.
 Değirmen (Dere) 90.
 Der-Saâdet 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 59,
 60, 62, 64, 68, 89, 90, 92.
 Devrek 57.
 Diyarbekr 7, 34, 62, 64, 82.
 Dulhâne (Köy) 94.
 Düzce 57.

- E -

Ebüyun (Nehir) 91.
 Edirne 9, 28, 62, 64.
 Emînü'd-dîn (Mahalle) 91.
 Endoz (Köy) 91.
 Endülüs 18, 19, 22.
 Erac 56.
 Ercivan (Orman) 84.
 Ereğli 57, 60.
 Ertasa 91.
 Erzincan 30, 87, 88.
 Erzurum 29, 32, 64, 82, 86, 87, 88.
 Es'ad Ağa (Mağaza) 86.
 Escilya 18.
 Esnili 48.
 Etniko (Orman) 85.
 Eynac (Köy) 92.
 Eynesil 63.
 Eyseli (Ma'den) 83.

- F -

Fatsa 92.
 Felemenk 54.
 Fener 28.
 Fırat 9.
 Fol (Kasaba) 48, 93.
 Fransa 22, 54, 60.

- G -

Galata 18, 22, 28, 58.
 Gavur (Dağ) 92.
 Gayleta 93.
 Gede (Köy) 50.
 Gelevâre (Irmak) 91.
 Gelibolu 20.
 Gerede 57.
 Gerze 57.

Gilasgör 85.
 Giresun 54, 56, 60, 62, 80, 81.
 Girid 28, 30, 36, 62.
 Goncalu (Köy) 91.
 Göl (Köy) 45, 92.
 Gönye 41, 51, 65, 66, 70, 72, 74, 76, 78,
 88, 90, 93.
 Görele 39, 40, 47, 56, 60, 63, 64, 65, 66,
 68, 71, 74, 76, 78, 81, 91, 93.
 Göynük 57.
 Guruköse (Ma'den) 86.
 Güdâc (Nehir) 91.
 Gülense (Köy) 93.
 Gümüşhane 38, 41, 43, 51, 54, 56, 58, 59,
 60, 61, 64, 65, 67, 69, 70, 71, 72, 74, 76,
 78, 80, 81, 86, 87, 90, 94, 95.
 Gümüştas (Nâhiye) 91.
 Günânde 9.
 Güvercin (Nâhiye) 85.

- H -

Habbe 66.
 Habismâne 40, 45, 66, 68, 71, 84, 92, 95.
 Haleb 21, 28, 36, 62.
 Hâlita (Köy) 89.
 Hamza Beğ (Mahalle) 93.
 Hamsi (Köy) 92.
 Harşid (Irmak) 83, 91, 92.
 Hattala 85.
 Havz (Köy) 82.
 Hayath (Köy) 95.
 Haybe (Nâhiye) 50.
 Hemşin (Nâhiye) 41, 51, 63, 65, 70, 72,
 89, 93, 94.
 Hıla (Köy) 50.
 Hızır Nebî 83.
 Hicaz 32, 33.
 Hoba (Batum'a bağlı Nâhiye) 41, 56, 59,
 70, 72, 74, 76, 95.
 Hola (Köy) 64.
 Hopa 41, 50, 62, 64, 65, 66, 72, 78, 85,
 90, 95.
 Hor 63, 70, 86.
 Hüdâvendigâr 35, 62, 64.

- I -

Ilca (Dağ) 91.

- İ -

İcâre-i Eslâf 66.

İcâre-i Ulyâ (Nâhiye) 41, 50, 56, 64, 65, 66, 70, 72, 90, 95.
 İcâre-i Sûflâ (Kaza) 41, 56, 64, 70, 72, 85, 90.
 İcâreteyn 50, 59, 61, 65.
 İlgö (Kasaba) 47, 59.
 İncili 57.
 İnebolu 56, 60, 93.
 İngiltere 17, 54.
 İran 54.
 İrnebeğ (Orman) 87.
 İskilib 56.
 İskociye 17.
 İstanbul 18, 21, 22, 28, 29, 82.
 İspanya 17, 18, 19, 20, 54.
 İş kodra 30, 35.
 İzmir 28, 37, 51, 62, 64.

- K -

Kabashâne (Dere) 91.
 Kafkama (Köy) 46.
 Kahire 28.
 Kalabud Âmuz (Nehir) 90, 91.
 Kal'acık 57, 93.
 Kalayatomoz (Nehir) 91.
 Kalundoz (Dağ) 92.
 Kangrı (Çankırı) 29.
 Kanlı Dere 91.
 Kara Burun (Ma'den) 83.
 Kara Burun (Köy) 84.
 Karacar (Köy) 53.
 Kara Deniz 82, 92.
 Kara Dere (Nehir) 91.
 Karadere 40, 46, 63, 68, 71, 82.
 Kara Eymece (Orman) 84.
 Karahisar 81, 83.
 Kara Karye 10.
 Kara Meyse (Orman) 87.
 Karasu 74.
 Karfur (Dağ) 86.
 Kastamonu 55, 56, 62, 64.
 Kaşdil (Nehir) 91.
 Katkuz (Dere) 91.
 Kavkasî (Nah) 41, 52, 66, 70, 72, 92.
 Kayvas 63, 65.
 Kaya (Nehir) 91.
 Kayseriye 30, 43.
 Kazgancı (Mağarası) 86.
 Kedi (Köy) 64.

Kelkit 41, 53, 63, 64, 65, 70, 72, 86, 87, 92.
 Kengeri 57.
 Kerbelâ 3, 18.
 Kersut (Irmak) 92.
 Kıbrus 18, 19.
 Kırca (Kasaba) 64.
 Kırlak (Ma'den) 83.
 Kırk Bavlı 86.
 Kızıl Dağ 91.
 Koca (Köy) 95.
 Konya 36, 62.
 Kor (Köy) 95.
 Korina 83.
 Kosova 20, 35.
 Koya Hisâr 92.
 Koz Ağzı 92.
 Kozanlı 84.
 Köprü Başı (Köy) 52.
 Köse Durağı (Orman) 87.
 Köslü (Nehir) 91.
 Kud'us 28.
 Kuledibi (Köy) 64.
 Kura-yı Seb'a 40, 46, 63, 65, 66, 68, 71, 82, 90, 91, 92, 95.
 Kuşdağı (Mağaza) 86.
 Kuşumşâd (Nehir) 92.
 Küçük (Nehir) 91.
 Küçük İlgü (Nehir) 91.
 Kühser (Dere) 91.
 Kürtün 53, 65, 66, 70, 72, 86.
 Kürdistan 29.
 Kütahya 30.

- L -

Lazistan 38, 41, 43, 49, 61, 64, 67, 69, 70, 71, 72, 79, 84, 89, 91, 93, 95.
 Leh 17.
 Limni 30, 33.
 Livana (Livana Kaza) 41, 50, 54, 56, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 70, 72, 74, 76, 78, 84, 85, 90, 93, 94.
 Loca 32.
 Loncor (Dağ) 84.
 Londra 32.
 Lübnan 34-62.

- M -

Macahly (Nâhiye) 41, 50, 65, 66, 70, 72, 85, 90.

Macar 19, 22.
Maçka 39, 40, 43, 59, 60, 63, 66, 68, 71, 80, 81, 92.
Malatya 82, 87.
Malbet (Dere) 91.
Manastır 62.
Manyas 8.

Maraş 29.
Mayınca (Nehir) 91.
Medîne-i Münevvere 17.
Mekke-i Mükerreme 17, 35.
Menâhor (Nehir) 91.
Mepâverî (Nâhiye) 40, 46, 59, 65, 66, 68, 71, 88, 91.
Mersî 85.
Meryem Ana Kilisâsı 93.
Mısır 15, 16, 18, 20, 21, 22, 30, 31, 33, 35.
Mihance 82.
Millü (Köy) 85.
Mintaval (Köy) 92.
Morçava (Köy) 46.
Mudurnu 57.
Murâdiye (Köy) 51.

- N -

Napoli 19.
Nemçe 22, 54.
Nerdibanlı (Mağaza) 86.
Nevre Koy 13.
Niğbolu 20.
Niksar 56, 92.

- O -

Oberce (Orman) 86.
O'câl (Nehir) 92.
Of 39, 40, 59, 60, 62, 63, 65, 66, 68, 71, 81, 83, 87, 90, 91, 92, 93.
Ohri 9.
Ordu 39, 40, 45, 54, 56, 60, 62, 63, 64, 66, 68, 71, 74, 76, 80, 84, 89, 92, 95.
Otengü (Tatlı su) 93.
Ovrah (Nehir) 92.

- Ö -

Örthannâl (Orman) 86.

- P -

Pabek 82.
Paris 35.

Perşembe (Perşembe) 40, 45, 63, 65, 66, 68, 71, 89, 92.
Portekiz 19.

- R -

Rize 39, 40, 45, 54, 56, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 71, 74, 76, 78, 80, 81, 82, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 95.
Roma 16.
Rum 10, 54.
Rumeli 20, 21, 27, 28, 33, 36, 62, 88.
Ruscuk 29, 30, 62, 64.
Rusya 22, 80, 82.
Rûşî (Mahalle) 91.

- S -

Sadak (Köy) 90.
Sadâlık (Nehir) 92.
Samarca-i Sagîr (Köy) 92.
Samsun 55, 60, 81.
Sedekse 83.
Selânik 16, 28, 62, 63.
Sincan 62.
Sinob 57, 60, 93.
Sîs (Dağ) 91, 93.
Sivas 29, 30, 64.
Sûr Hızır 56
Sûriye 32.
Sürmene 39, 40, 47, 54, 59, 63, 66, 68, 71, 80, 83, 87, 88, 91, 93.
Sofya 28.

- Ş -

Şam 20, 21, 28, 62.
Şarlı 39, 40, 48, 65, 66, 68, 71, 80, 82.
Şavşat 85.
Şıralı (Köy) 48.
Şiran 41, 53, 63, 64, 65, 66, 70, 72, 92, 95.
Şirvan 5.

- T -

Tandırılık (Dağ) 92.
Tarsun (Irmak) 92.
Taşlık (Dere) 91.
Taşova 92.
Taşköprü 56.
Taş Oba 83.
Tebe Başı (Mad'en) 86.
Tek Oğlan 86.
Tekye (Köy) 95.

Tekzevân (Köy) 84.
Terbal (Orman) 85.
Tirebolu 39, 40, 46, 54, 56, 60, 62, 63, 65, 66, 68, 71, 74, 76, 78, 80, 81, 83, 88, 91, 92.
Tohlu (Köy) 91.
Tonya 39, 61, 63, 65, 66, 68, 71, 80.
Torul 41, 52, 59, 63, 65, 66, 70, 72, 86, 92, 94, 95.
Toşya 56.
Trablusgarb 29, 62.
Trabzon 28, 35, 39, 40, 43, 54, 55, 58, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 67, 71, 73, 74, 76, 78, 82, 83, 87, 88, 90, 92, 94, 95.
Tuna (Nehri) 30, 62, 92.
Tunus 31.
Turânâ (Kasaba) 44.
Turna (Nehir) 92.
Turşun (Irmak) 92.
Türkiye 22.

- U -

Ulu Beğ (Nâhiye) 40, 45, 65, 66, 68, 71, 84, 89, 92.

- Ü -

Ünye 56-60.
Üsküp 64.

- V -

Vakf-ı Kebîr 39, 40, 48, 54, 60, 63, 65, 66, 68, 71, 80, 81, 93.
Vakf-ı Sagîr 44.
Van 36, 92.
Varna 34.
Vâvûk (Dağ) 92.
Vazkuruz (Dere) 91.
Vezne (Liman) 89.
Vidin 35.

- Y -

Yağlı Dere (Dere) 91.
Yağmurdere 65, 66, 70, 72, 74, 76, 78.
Yalıboy 59.
Yanbolu 91.
Yanya 20, 35, 62, 64.
Yemen 34.

Yeniköy 82.
Yenişehir 20, 28.
Yer Köprü 92.
Yer Köy 9.
Yeşil Cami' (Bursa'da) 23.
Yeşilli (Mağaza) 86.
Yunan 54.

- Z -

Zaferanbolu (Safranbolu) 56.
Zerki (Nehir) 91.
Zevra' 62.
Zigana (Ma'den) 86.
Zirgar (Köy) 86.

ESERDEKİ BİLGİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Osmanlı Devleti'nde Vilâyet Salnâmeleri Valiliklerin yayımladıkları resmî il yıllıklarıdır. Trabzon, başta olmak üzere Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon, Gümüşhane, Rize ve Artvin illerini içeren TRABZON VİLÂYET SALNÂMELERİ 1286 - 1322(1869 - 1904) yılları arasında 22 kez yayımlanmıştır. 5754 sayfadır.

Günümüzdeki idâri bölümlerde yer almakta bulunan Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon, Gümüşhane, Rize ve Artvin illerimiz 1878 yılına kadar Batum "Trabzon Vilâyeti Salnâmeleri'nin içinde bulunmaktaydı. Bu salnâmeler de, bu kadar geniş alan içindeki yerleşim birimlerinin kurum ve kuruluşlarının tamamıyla beraber bürokrasiyi, belediyeleri, Toplumsal, kültürel, ekonomik ve ticâri faaliyetleri, ayrıntılı olarak resmî olan veri ve istatistik rakamlarıyla, doğal yapı hakkında bilgiler bulunmaktadır.

Yayımlanan ilk 1286 salnâmesinden son yayımlanan 1322 salnâmesindeki yer alan konular hemen hemen aynı olmakla birlikte Sancakların, Kaza ve köylerin birbirinden ayrılıp birleşmeleri, yöneticileri, nüfusu, gelir ve giderleri, toplumsal, ekonomik ve kültürel faaliyetlerinin her dönemi, değişimleri her salnâmede tablolar halinde verilmiştir. Günümüz harflerine çevirdiğimiz 1295 salnâmesinde bir yılın her bir ayı ayrı bir tablo içinde olup bu aylardaki en önemli günler ve olaylar saatleri ve dakikaları ile birlikte verildiği gibi bu 1286'dan 1295 yılına kadar ve bundan sonraki yıllarda da aynen gösterilmiştir.

Örnek olarak 1286, 1294 ve 1296 yıllarının ilk ayı olan Muharrem-ül Harâm'ın ilk üç gününü karşılaştıralım.

Ve Mahsûsa	MUHARERM ÜL- HARAM Sene 1286	İMSAK		ASR-I EVVEL		TULU'-U ŞEMS		EYYÂM	MEŞHÛR		
		dk	s.	Dk	s.	dk	s.		Firengîye	Rumîye	Arabîye
	Eyyâm-i Meşhûre										
	Nisan-ı Rumi 30 Balıklı Panayı	54	8	14	9	45	10	Salı	13	1	1
	Lüleburgaz Panayı	51		13		42		Çarşamba	14	2	2
	Sefer-i Seydi Reis bi Hint 962	49		12		39		Perşembe	15	3	3

Tablo 1: 1286 yılı Takvîm-i Sal Birinci Ayı¹.

Ve Mahsûsa	MUHARREM-ÜL HARAM Eyyâm-ı Meşhûre Sene 1294	İMSAK		ZUHR		TULU'-U ŞEMS		EYYÂM	ŞUHUR		
		Sene 1294							Firengiye	Rumiye	Arabîye
		dk	s.	Dk	s.	dk	s.				
erk	İtham-ı Cami-i Fatih 875	23	12	20	7	14	14	Salı	16	4	1
		21	12	19	7	12	14	Çarşamba	17	5	2
erk	Cûlûs-u Sultan Mehmed-i Rabi Sene 1058	19		18		10		Perşembe	18	6	3

Tablo 2 : 1294 yılı Takvim-i Sal Birinci ayı²

Ve Mahsûsa	MUHARREM-ÜL HARAM Sene 1295 Eyyâm-ı Meşhûre	İMSAK		ZUHR		TULU'-U ŞEMS		EYYÂM	ŞUHUR		
		Sene 1294							Firengiye	Rumiye	Arabîye
		dk	s.	Dk	s.	dk	s.				
RFL	Eyyâm-ı Mâ'dûde Sebeb-i Milâd-ı İsa	46	12	47	9	32	2	Cumartesi	5	24	1
		45		47		31		Pazar	6	25	2
R		44		47		29		Pazartesi	7	26	3

Tablo 3 : 1295 yılı Takvim-i Sal Birinci ayı

Trabzon Salnâmelerinde Cetvel-i Vekâyi olarak bahsedilen konunun içeriği iki kısım itibar edilmiştir. Bir kısmı Peygamber Efendimiz (S.A.V)'in hicretlerinden öncesi diğer kısmı da hicretten sonrası olarak tarihleriyle gösterilmiş. 1295 yılından önceki 9 adet Salnâmeyi incelediğimizde hepsinde aynı bilgilerin kronolojik olarak verildiği görülmektedir. Peygamber Efendimiz (S.A.V)'in Mekke'den Medine-i Münevvere'ye göç etmelerinin öncesinde dünyada meydana gelen olaylar ve hicretten sonraki olayların bu salnâmelere alınması Osmanlı Devleti'nin Avrupa ile ilişkilerini, tarihi olayları yakından izlendiğini göstermektedir.

Yine Salnâmeler de tablolar halinde verilen Osmanlı Devleti'nin kurulması ile ilk başa çıkan padişah ve bunu takip eden 33 padişahın doğumu, tahta çıkışları, ölümü, kaç yıl

¹ Kudret EMİROĞLU: Trabzon Vilayeti Salnâmeleri 1869, c.I, Ankara 1993, s.17; Trabzon ili ve ilçeleri Eğitim ve sosyal Yardımlaşma Vakfı.

² K. Emiroğlu: "a.g.e." c.9, Ankara 1995, s.13.

tahtta kaldıkları, ömürlerinin kaç yıl olduğu ve öldükten sonra defn edildikleri yerler kronolojik şekilde gösterilmiştir. Buradan anladığımız Trabzon yıllıklarında, sadece Trabzon ilini ilgilendiren tutanakların değil de Osmanlı Devleti'nin idarî işlerinin de yakından takip edildiğidir.

1870 yılı Trabzon Vilâyeti idârî Teşkilâtına bakıldığı zaman şu kurum ve kuruluşları görmekteyiz.

Vali Sait Muhlis Paşa'dır. Defterdar İbrahim Salim Efendi. Hakimler'in Müfettişi. Şerif Rüştü Efendi. Mektubî İbrahim Hilmi Efendi. Vali Yardımcısı Dimitraki Efendi. Arazi Memuru Feyzi Efendi ve Evrak Müdürü Tevfik Efendi'di³ 1878 yılı Trabzon Vilâyeti idârî Teşkilâtı da şu kurum ve kuruluşlardan oluşmaktadır.

Vali. Yusuf Ziya Paşa'ydı. Kadı Vekîli. Ahmed Hamdi Efendi. Defterdâr. Emin Vehbi Efendi. Mektubî. Ahmed Ziver Bey. Temyiz Reisi. Hacı Rıza Efendi. Müftü Süleyman Zihdi Efendi'ydi.

Görüldüğü üzere Meclis-i İdare-i Vilâyet'in tabii azaları hemen hemen aynı. Bu meclisin başkanı Validir. Seçilen üyeler ise şunlardı. Eyyübzâde Ali Efendi. Çizmecizâde Hacı Ömer Efendi. Boluroğlu Banîka Efendi. Fetfâciyân Simyon Efendi. Vilâyet merkezinde "Divân-ı Temyiz ve Meclis-i Temyiz-i Hukuk" bulunmaktaydı. (1295 Salnâmesi s.44)

Vilâyet Matbaalarında. matbaanın yönetimi. vâlilere bağlı bir müdür. muhabir. tercüman ve baskı-dizgi ustalarından oluşmaktaydı. Kurulan bu matbaalarda vilâyetlerin Salnâmeleri. gazeteleri. takvimleri ile değişik türde artması. özel matbaalarında sayılarının gittikçe çoğalması yeni bir dönemi başlatmıştır.⁴

1295 Trabzon Vilâyeti Matbaasındaki görevliler Mezbûri Kethüdâzâde Hacı İsmail Beğ. Litoğraf Memuru Hüseyin Avni Efendi. Defîki. Hurşid Ağa. Diğer Edhem Efendi. Mütelharrir Mektubî Kalemî Müştavdavli Mahmud Nedim Efendi. Ser-i Mürettib Mehmet Nûri Efendi. Destgâh ustası Berâbut Efendi. Mevzû İsmail Ağa. Çeşitli Me'murlar. Tercüman İrfan Efendi.

Bu Vilâyet Matbaasındaki görevler 1294 Salnâmesinde de aynen bulunmaktadır.

³ Musa Çadırcı "19. Y.Y. 2. Yarısında Karadeniz Kentleri (Trabzon ve Samsun)" İkinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri (Uluslararası) 1-3 Haziran 1988. Samsun 1990. s. 17.

⁴ M. Emin Yolalıcı. "Trabzon Vilâyetinde Eğitim ve Öğretim Kurumları" OTAM Ankara 1994, s. 469

Osmanlı Devleti'nde Belediye Teşkilâtının kurulması ile beraber Trabzon'da da bu kurul oluşmuştur. Sözüünü ettiğimiz sırada Trabzon Meclis-i Daire-i Belediye şu şekilde oluşmaktaydı. Reis Ali Rıza Efendi. Üyeler ise Meclis Kâtibi İbrahim Efendi, Konturat Katibi Sâlih Efendi, Muâvin Mustafa Efendi, Teftiş Süleyman Efendi, Sâlih Efendi ve Saâdullah Ağa Teftiş Me'mûru Hurşit Ağa, Su Me'mûru Hasan Efendi, Beytü'l-mâl Me'mûru Mustafa Ağa, Mıgırdic Efendi, Fakuloğlu Yorgi Efendi, Türkoğlu Tomas Ağa, Tabib ve Aş Me'mûru Yorgi Efendi.

İşte görüldüğü üzere Islahat Fermanı'nın öngördüğü şekilde düzenlenen vilâyetlerin ve sancakların oluşan yönetimlerinin bütün kurullarında müslümanlarla birlikte gayri müslimlere de geniş yer verilmiş, yine de bu müslüman olmayanların Devlete karşı ayaklanmaları engellenememiştir.

Trabzon'da ayrıca 1294 ve 1295 yıllarındaki tespitlerime göre Ticâret Mahkemeleri kurulmuştur. üç tanedir. Trabzon Ticâret Mahkemesi, Gümüşhane Ticâret Mahkemesi ve Lazistan Mahkemesi her iki yılın mahkeme Reisleri, âza ve katipleri aynı kişilerdir. Demek ki 1294 yılında görevlendirilen kişiler bir sonraki yılda görevlerine devam edebilmişlerdir.

Tanzimat'ın ilânından sonra Karadeniz Bölgesinde ki gelişmelerden biri de 1846- 47 yönetsel bölümünde idi. Trabzon Eyaleti merkez sancağı Karahisar-ı Şarki, Canik Gönye ve Batum sancaklarından oluşmaktaydı. 19. Yüzyılın sonuna kadar birkaç değişiklikle bu böyle devam etmiştir. Fakat 1852'de Batum Sancağı, Lazistan olarak değiştirilmiş. Batum Ruslara kalınca sancağın merkezi Rize'ye kaydırılmıştır. Canik Sancağı ise, ara da bir bağımsız mutasarrıflık olarak yönettilmiş ise de, Vilâyete bağlılığı sürmüştür.⁵

1878'de yapılan düzenleme de yönetim birimlerinin ayrıntılarına girdiğimizde şu tablo ile karşılaşırız. Trabzon ve merkeze bağlı nahiyeler, Akçaâbad, Me'a Yomra Vakf-ı Sağır, Maçka, Ordu, Rize, Of, Tirebolu, Buğra Kaim-makamlığından idare olunan mahaller Sürmene Kazâsı, Görele Kazâsı, Aybasdı Kazâsı, Vakf-ı Kebir Kazâsı, Şarlı, Lazistan Sancağı; Batum, Çöreksu, İcareteyn, İcâre-i Ulyâ, Machayl, Livâne, Haybe, Hopa, Arhova, Gönye, Atina, Hemşîn. Gümüşhane Sancağı; Gümüşhane, Bizzat sancaktan idâre olunan nahiyeler; Kavkas, Yağmurdere, Torul, Kelkit, Şirân'dan oluşmakta idi.

Yabancı devletlerin konsolosları Vilâyet ve sancaklar da bulunmakta idi. İran, Nemçe, İngiltere, Fransa, İtalya, Felemenk, İspanya, Yunan Konsolosları Trabzon'da idiler.

1878 yılında Trabzon Vilâyeti dahilindeki gayri müslümler belirli merkezlerdeki ruhânî reislerine bağlı bulunuyorlardı. Bunlar şöyle teşkilâtlanmışlardı. Trabzon ve Trabzon'a doğrudan bağlı yerler Rum Metro Polidi Kostantin Efendiye bağlıydı. Aynı bölgede Ermeniler Ermeni Muhrahhası Matover Efendiye bağlıydılar.

Trabzon'da 1869 yılında da gördüğümüz Liman ve Karantina Me'murlarının sayısı artırılmış bir şekilde 1878 Salnâmesinde de bulunmaktadır.

Yine Trabzon, Samsun, Kastamonu ve bunların merkez nahiyelerinde Telgraf ve Posta Teşkilâtı bulunmaktadır. Bu teşkilâtın her merkezîyesinde bir ve birden fazla me'mur çalışmaktadır. Bu me'murların içerisinde Ecnebi olan halktan me'murlarda görev almışlardır. Meselâ: Trabzon Merkezi Lisân-ı Ecnebi Baş ve İttihat Posta Me'muru Morsin Efendi gibi.

1877 ve 1878 Salnâmelerine baktığımızda bir sene içerisinde Bâb-ı Âli ve ona bağlı yerlerden arka arkaya gelen emirnâme ve mektuplar ve telgrafnâmelerin adedini gösteren cetvel ile Vilâyetten Bâb-ı Âliye cevap niteliğinde gönderilen mazeret, mektub ve telgrafnâmelerin aded ve miktarını gösteren cetvel'in yanısıra her kelimenin kaç para ettiği bilgileri bulunmaktadır.

Trabzon da eğitim konusu 1878 Salnâmesinde Meclis-i Maârif adı altında verilmiştir. özellikle Tanzimat'tan sonra modernleşme de eğitim ön plâna alınmıştır. Bunun için ilk yapılan "Meclis-i Maârif-i Umûmiye" sonra da "Mekâtib-i Umûmiye Nezâreti" kurmaktır.⁵

Bu dönemdeki Meclis-i Maârif'in Reis'i Ahmed Hamdi Efendi idi. Azâları yedi kişiden oluşuyordu. Trabzon Vilâyetinde bulunan Mekâtib-i Rüşdiyye Muallimleri 5 tane öğrenci sayısı 130 idi. Rüşdiyye idâdiyyesinde bulunan Muallim sayısı 4 adet öğrenci sayısı 290 dır. Gümüşhâne Rüşdiyyesi Muallimleri 4 adet, 75 öğrenci. Batum Rüşdiyyesi Muallimleri 4 adet, 30 öğrenci. Rize Kazâsı Mekteb-i Rüşdiyyesi Muallimi 1 adet 75

⁵Çadırcı "a.g.m." s.16.

⁶ Bayram Kodaman, Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi, TTK. Yay., Ankara 1991, s.16.

öğrenci iken halâ Sancak ve kasabalarda Mekâtib-i Rüşdiyyeler inşâ olunmakta idi. (1295 Salnâmesi s.91-93)

Türkler, Karadeniz Ticâreti ile ancak Anadolu'ya yerleşmelerinden yani 12. yüzyıl sonlarında ilgilenebilmişlerdir.⁷ Ticâret kapsamı yönünden Güney Karadeniz Sahillerinin en mühim limanı Trabzon, hiçbir zaman İzmir'in Ege sahillerinde oynadığı ticâret rolünü oynayamamış, ihraç limanı değil, idhal limanı olabilmıştır. En çok İran transit ticâretinin limanı olmuştur. Yalnız 1873 – 74 ve 1878 – 82 yılları hariçtir.⁸

Sultan Abdülaziz döneminde İstanbul'da ilk olarak deniz işletme idaresi olup, sonraları "Seyr-i Sefain" ve şimdi de "Devlet Deniz Yolları" adını alan İdâre-i Mahsûsa vapurlar ve Avusturya ile Fransa Vapurlarının 1878 yılı içindeki Karadeniz sahillerine yapmış oldukları kumpanyalar şunlardır.

İdâre-i Mahsûsa Vapurları; Çarşamba günleri İstanbul'dan hareket edip Ereğli, Amasra, İnebolu, Sinob, Samsun, Ünye ve Giresun'a uğrayıp Pazar günleri Trabzon'a gelerek, o akşam Rize'ye uğrayarak Batum'a oradan da Salı günü Trabzon'a uğrayıp Çarşamba günü aynı iskelelere uğrayarak İstanbul'a döner.

Avusturya Vapurları; Cum'a günleri İstanbul'dan hareket edip İnebolu, Sinob, Samsun, Ordu, Giresun iskelelerine uğrayarak Pazartesi Trabzon'a gelir, Perşembe günü buradan aynı iskelelere uğrayarak İstanbul'a döner.

Fransa Vapurları; Pazartesi günü İstanbul'dan hareket edip İnebolu, Sinob, Samsun, Ordu, Giresun iskelelerine uğrayarak Perşembe günleri Trabzon'a gelip Cumartesi günü aynı iskelelere uğrayarak İstanbul'a gider.

1894'de ise haftalık seferler yapan 4, onbeş günlük seferler yapan 4 ve aylık seferler yapmakta olan 2 kumpanya olarak bu istikamette 10 kumpanyanın faaliyetleri aşağıda tabloda verilmiştir⁹.

⁷ Şerrafettin TURAN "Kardeniz Ticaretinde Anadolu Şehirlerinin Yeri" Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri 13-17 Ekim 1986. Samsun 1988. s.148.

⁸ Mübahat S. KÜTÜKOĞLU "XIX. Yüzyılda Trabzon Ticareti" Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri 13-17 Ekim 1986. Samsun 1988. s. 101. Daha çeşitli bilgiler için bakınız. İlhan PINAR, "Alman Gezgin J.P. Fallmerayer'in Gözüyle 19. Yüzyılda Trabzon" Tarih ve Toplum Aylık Ansiklopedik Dergi Mart 1997. C.27.S.159, s.136.

⁹ M. KÜTÜKOĞLU; "a.g.m." s. 101.

Haftalık	Avusturya Lloyd Türk Mahrûsa Türk-Rum Kurdece Rus Navigation	Tieste İstanbul İstanbul Odesa
Onbeş günlük	Fransız Messageries Maritimes Fransız Paquet İtalyan General Italian Navigation Yunan Panhellenic	Marsilya Marsilya Palermo Pire
Aylık	İngiliz Westcott and Lawrence United Steamship	Londra Kopenhag

1878 yılı Salnâmesine göre Kumpanyalar İstanbul ile Karadeniz arasında iken 1894'de ise bu artık Avrupa'ya daha kapsamlı açılışı göstermektedir.

1869 Salnâmesinde göre Vilâyet'te bulunan Piyade sınıfı ve Süvari sınıfının sayıları 1878 yılına göre daha fazladır. Örnek olarak Piyade sınıflarının karşılaştırılması aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo : 5 1869 Sınıf-ı Piyâde

Esâmî-i Elviye	Neferâlı	Muavini	Kol Vekili	Jurnal Emni	Muavini	Ağası	Bölük Emni	Hesab Emni	Ağası	Tahur	Muavini	İdare Emni	Alay Beyi	Emâl
Trabzon Sancağı	85	8	8	1	1	1	1	1	
Gayr-üz merkez Trabzon Sancağı	147	34	34	2	3	2	
Canik Sancağı	126	16	16	2	.	2	1	1	1					
Lazistan Sancağı	175	22	22	3	3	3	1	1	1					
Gümüşhane Sancağı	87	10	10	1	1	1								
	720	90	90	9	9	9	2	2	2			1	1	933

PİYÂDE

Esâmî-i Elviye	Neferâlî	Muavini	Kol Vekili	Jurnal Emîni	Muavini	Bölük Ağası	Hesab Emîni	İcmâl
Trabzon Sancağı	301	42	18	3	6	4	1	277
Lazistan Sancağı	208	22	14	4	2	3	1	254
Gümüşhane Sancağı	08	08	04	1	0	1	0	092
	591	72	36	8	8	8	2	723
Süvârî Piyâde			098 725 823					

Osmanlı Devleti'nde ilk Türkçe gazete "Takvîm-i Vekâyi" adında 1831'de yayımlanmıştır. Haftalık olan bu gazete 1922 yılına kadar yayımlandı ve adı "Resmî Gazete" oldu¹⁰.

Maarif Salnâmelerine göre Trabzon'da çıkan vilâyet gazetesinin adı "Trabzon" idi. Bu Resmî bir gazete olup Türkçe yayınlanıyordu¹¹. Bu gazetenin de ilk çıkan vilâyet gazetesi olduğu ve 1869 yılından beri yayınına başlanmış olduğu belirtilmektedir. Ama 1869 Salnâmesinde bu gazeteden bahsedilmemiştir.

Vilâyet gazetelerinde yer verilen yazıların çoğu "Vilâyet Mektupçuları" tarafından yazılmaktaydı. Fakat yazı işleri kurullarında rolleri vardı¹².

1878 Salnâmesine göre Trabzon Vilâyetinde iki çeşit gazete basılmakta idi. Resmî olan gazeteler 22 adet olup senelik ücretleri 40 ilâ 100 arasında değişmektedir. Resmî Olmayan Gazeteler ise 7 adet olup senelik ücretleri 40 ilâ 100 arasında oynamaktaydı. Bu gazeteler çeşitli günlerde ve vilâyetlerde basılmakta olup bu gazetelere abone olmak için İstanbul'a müracaat etmek gerekiyordu.

1870 Vilâyet Salnâmesinde belirtilen belli başlı Pazar yerleri ve pazarların kurulduğu günler.

¹⁰ Nesimi YAZICI, Takvim-i Vekayi "Belgeler" Ankara 1983 s.4

¹¹ Salnâme-i Nezâret-i Maarif-i Umumiyye 1316 s. 1116; Maarif Salnamesi 1321. s.608.

¹² Musa ÇADIRCI, Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin sosyal ve Ekonomik Yapıları, TTK, Yay. Ankara 1991, s.292. Ali BİRİNCİ, "Trabzon'da. Matbuat ve Neşriyat Hayatı (1865-1928)" İkinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri. (Uluslar arası I) Samsun 1990, s.4.5.

Cuma günü: Görele, Batum, Livane, Artvin, Kuledibi, İcâre-i Süflâ'da Geda, Arhavi, Atina(Pazar).

Cumartesi : Akköy, Rize, Sürmene'de Çarşamba-ı Kebîr'de.

Pazar : Tirebolu'da.

Pazartesi : Vakf-ı Kebîr, Giresun, Kelkit.

Çarşamba : Akçaabad, Yomra, Of, Keşap, Ordu.

Perşembe : Perşembe, Sürmene.

Bu Pazar yerlerinin yanı sıra Trabzon Vilâyetin de ayrıca geçici Pazar Mahalleri de bulunmaktaydı¹³.

1878-9 Vilâyet Salnâmesi'nde ise belirtilen belli başlı Pazar yerleri ve pazarların kurulduğu günler şöyledir.

Cuma günü : Sürmene Kazâsında Çarşı-yı Kebîr, Aybastı(Lazistan sancağında: Nefs-i Batum, Livâne, Hopa'da Kuledibi, İcâre-i Süflâda Kedi, İcâre-i Ulyâ'da Hola, Arhova, Atina)

Cumartesi : Rize, Perşembe (Gümüşhâne'de Şiran)

Pazar : İyenesil, Tirebolu'da Esbiye,

Pazartesi : Görele, Vakf-ı Kebîr, (Gümüşhane'de Kelkit)

Salı : Akça-Âbâd (Gümüşhane'de Kelkit)

Çarşamba : Akça-Âbâd, Yomra, Of, Ordu, Tirebolu, Cevizlik Aşağı

Perşembe : Perşembe, Sürmene.

1869, 1877 ve 1878 Salnâmelerine bakıldığında Trabzon Vilâyetinde mevcut Sancaklara katılan Nahiyelelerin bağlı oldukları kazâların merkez Livâ ve Vilâyete olan mesâfe-i beriyye ve bahriyyelerinin bulunduğu tablolar görülmektedir.

Trabzon Vilâyetinin 1295/1878-9 yılına ait bir yıllık gelir miktarı 65624464.19 Gider miktarı ise 10160326.14 Guruş-Paradır. Bu gelir ve gider cetveli 1877 Salnâmesinde

¹³ Kudret EMİROĞLU; Trabzon Vilâyeti Salnâmesi, 1970, c.II.

yoktur. 1316(1898-90) yılına ait gelir ve gider listesine bakacak olursak Gelir 36190929.20 Gurus para iken Gider 9264374.20 Gurus Paradır.

	Guruş	Para
1878 yılında	Gelir 65624464,19	
	Gider - <u>10160326,14</u>	
		45464138.05 Fazla vâridat
1898-99 yılında	Gelir 36190929.20	
	Gider- <u>9264374,20</u>	
		26926655,00 Fazla vâridat

Trabzon Vilâyeti dahilinde bulunan Kaim-makam`lık ve Müdürlüklerin bir aylık maaşları 360 ilâ 2100 Gurus arasında değişmektedir¹⁴.

1878 Salnâmesine göre Lazistan ve Gümüşhane sancağında Mahalleler ve Köylerin sayısı 2016, hâli hazır hânelerin sayısı toplam 148293 olmakla beraber Protestan halk 38. Katoliklerin nüfusu 2137. Ermeniler 10103, Rumlar 37574. İslâm olan halkın nüfusu ise 296791 idi. Bu nüfus XI. Yüzyıla göre nüfus gittikçe artmış. Ama 1891 yılında bu nüfus 1.004.690 olarak belirlenmiş Bununca 809.704'ü müslüman. 194.986'sı da gayri müslimler idi¹⁵.

Trabzon, Lazistan ve Gümüşhane sancaklarında bulunan Koyun ve Keçinin, Çeşitli hayvanların miktarlarına baktığımızda 1877 Salnâmesi bu dağılımı çok detayına inerek köy köy vermiştir. 1878 Salnâmesinde ise sadece üç sancakta ve bunların nâhiyelerinde bulunan miktarı verilmiştir.

Buna göre:

	Merkeb	Katır	Beygir	Öküz	Manda	İnek	Keçi	Koyun	Yekun
Trabzon Sancağı	1042	113	5775	12881	854	62679	60570	234998	378912
Lazistan Sancağı	364	0	2245	9077	121	30494	46663	35087	124051
Gümüşhane Sancağı	2808	313	12241	35472	5301	110471	195858	344535	707003

Tablo 4 1878 yılı Hayavanat Mikdârını Gösteren Cetvel

¹⁴ Fiatlar için daha geniş bilgi Mustafa ÖZTÜRK, "Trabzon'da Fiatlar (1771-1791)" İkinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri(Uluslar arası I) Samsun 1990 syf.131.

¹⁵ Ş. TEKİNDAG "Trabzon", İslam Ansiklopedisi (M.E.B.), İstanbul 1970, 12/1, s.468.

Trabzon Vilâyeti içinde yazımı son bulmuş kasabalarda bulunan Cevâmi-i Şerîfeler, Mescidler, hane, dükkanlar ve sairinin mikdarını 1877 ve 1878 Salnâmelerini karşılaştırarak verelim.

	1877yılı Toplam	1878yılı Toplam		1877yılı Toplam	1878yılı Toplam		1877yılı Toplam	1878yılı Toplam
Gümrük	9	9	Ermeni Kilisesi	10	10	Selhhâne	9	9
Penâr	4	3	Rum Mektebi	11	11	Kiremithâne	4	4
Karantina	2	2	Rum Mezarlığı	32	32	Matbaa	1	1
Muvakkithâne	1	1	Rum Kilisesi	77	77	Kışla	3	3
Telegrafhâne	8	8	İslam Kabristanı	889	819	Salaş	65	65
Karakolhâne	4	4	Kuyu	36	36	Kireçhâne	18	18
Dephâne	2	2	Yer Mahzeni	4	4	Zeytinlik	102	102
Tabya	5	5	Bağçe	1487	1487	Fındıklık	198	198
Emâret	1	1	Köşk	3	3	Mer'a	155	155
Çeşme	434	434	Kahvehâne	227	227	Sebzelik	15	15
Şadırvan	18	18	Bedestan maadolap	44	44	Tarla	11027	840011
Namazgâh	2	2	Samanlık	644	644	Çayır	692	
Fürbe	6	6	Mumhâne	3	3	Otlaki	497	497
Tekye	5	5	Değirmen	323	322	Çamlık	6	
Postane	3	3	Arsa	640	64	Çalılık	1496	1452
Medâris	38	38	Kömür Mağazası	10	10	Koru	85	85
Mekâtib-i İslâm	106	106	Ahır	2288	2288	Orman	166	166
Mekteb-i Rüşdiyye	6	6	Köprü	22	12	Taşocağı	18	68
İetvâhâne	1	1	Kal'a Kapısı	5	5	Meydan	6	6
Mesâcid	25	25	Gazino	10	1	Kızlar Manastırı	1	1
Cevâmi'	129	129	Arrak Fabrikası	5	5	Protestan Mezarlığı	1	1
Oda	653	653	Çömlekçihâne	17	17	Enebi Mezarlığı	1	1
İmam	28	28	Meygede	75	75	Fransız Mektebi	1	1
Fırın	251	251	Kayıkhâne	24	24	Fransız Kilisâsi	1	1
Han	79	79	Yemeni Basmahâne	10	10	Katolik Mektebi	3	3
Mağaza	979	979	Boyahâne	10	10	Katolik Kilisesi	2	2
Dükkan	4027	4027	Debbağhane	25	25	Ermeni mektebi	5	5
Hükümet Konağı	9	9	Kalhâne	13	13			
Hâne	64345	64345	Menzilhâne	2	2			

Trabzon Vilâyetinin özü: Trabzon şehri 41° 1' kuzeyde, Doğudan 47° 35' boylamları arasında Karadeniz Sâhilindedir. İstanbul'a denizden 640 mildir. Trabzon'da gümüş üzerine Sâvât işlenir ve kettân bezi neşc ve i'mâl edilip Malatya ve Erzurum, Bitlis, Diyârbekr taraflarına nakledilerek satılır. Şehirde Âsâr-ı Atîka'dan bir sûr-ı Kebîr vardır ama ba'zı yerleri harab olmuştur.

Şehirde Erkeklerin nüfusu: 34920

Köy ve Mahalleler :2016

Nâhiyeler :21

Kazalar :19

Sancak :3

Trabzon, Gümüşhâne ve Lazistan Sancaklarında bulunan ma'denler ve Ormanlar içlerinde hangi ağaç çeşidi vardır. Hangi ma'den hangi mağazada çıkmaktadır. kaza ve köylerdekilere kadar, 1869 Salnâmesine kadar her Salnâmede bunlardan bahsedilmiştir. Ayrıca mensûcât ve ma'mûlâtların işlendiği yerler ve nerelere pazarlandığında bu bilgiler arasında yer almaktadır.

Yine bu sancaklardaki nehirlerin nerede doğduğu ve nereye döküldükleri, buralarda bulunan kaplıcaların hangi hastalıklara faydalı olduğu ve bu suların İstanbul'dan Avrupa'ya kadar gönderildiğini Salnâmelerden görüyoruz.

En son olarak üç sancakta bulunan eski eserler ve 1878 yılındaki son durumları anlatılmıştır. Bahsedilen bu eserden hâlâ günümüze kadar kalanları görmekteyiz.

Trabzon ve Gümüşhâne sancaklarında ünlü şeyhler medfündür.

SONUÇ

Vilâyet Salnâmeleri, Mektupçu'nun döneminde, hükümetçe gönderilen örnekler göz önüne alınarak hazırlanmakta idi. Hatta bazı Vilâyetlerde, İdârecilerin özel çabası sonucunda titizlikle hazırlanan bu Salnâmeler, birinci elden kaynak olma özelliklerini taşımaktadırlar.

Verdiğimiz bu bilgilerden de anlaşıldığı üzere 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren birçok kent merkezinde olduğu gibi Trabzonda da çeşitli alanlarda, hizmet veren kurum ve kuruluşlar oldukça yaygın idi. Mahkemeler, meclisler, komisyonlar, müdürlükler, belediyeler birbirini izlemekteydi. Buralarda görev alan me'murlar önceki dönemlerde görülmeyen yeni bir tüketici me'mur kesimi oluşturuyorlar, şehrin sosyal, ekonomik ve ticarî hayatına canlılık kazandırıyorlardı.

BİBLİYOGRAFYA

- 1 – AKTEPE, Münir, “Tuzlucuoğulları İsyanı”, *Tarih Dergisi*, S.5-6 İstanbul1953.
- 2 – BİLGİN, Mehmet, “Trabzon Tarihi”. Trabzon Ankara 1996 Kültür Bakanlığı Yayınları.
- 3 – BİRİNCİ Ali; “Trabzon’da Mabaüt ve Neşriyat Hayatı (1865-1928)” İkinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri(Uluslararası I) Samsun 1990.
- 4 – COŞAR, Ö. Sami: Milli Mücadele Basını. İstanbul 1964.
- 5 – ÇADIRCI, Musa: “Tanzimat’ın Karadeniz Bölgesinde Uygulanması”, Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri(13-17 Ekim 1986) Samsun 1988.
- 6 – _____ : “19. Y.Y.2. yarısında Karadeniz Kentleri (Trabzon ve Samsun)” İkinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri (Uluslararası) Samsun 1990.
- 7 – _____ ; Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapıları, TTK. Yay. Ankara 1991.
- 8 – ÇAPA, Mesut: Milli Mücadele Döneminde Trabzon Müdafa-i Hukuk Cemiyeti. Trabzon 1996.
- 9 – DUMAN, Hasan: Osmanlı Yıllıkları (Salnameler ve Nevsaller) İstanbul 1982.
- 10 – EBUZZİYA, Teflik: Takvîm-i EbuZZiya.
- 11 – EDHEM, Halil: “Trabzon’da Osmanlı Kitâbeleri” TOEM. 1334. s.48.
- 12 – EMİROĞLU, Kudret; Trabzon Vilayeti Salnâmeleri 1869-70-77, C.I-II-IX. Ankara 1993. Trabzon İli ve İlçeleri Eğitim ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı.
- 13 – GERÇEK, Bekir: “Eski Bir Başkent” Trabzon, Ankara 1996.
- 14 – GOLOĞLU, Mahmud: Trabzon Tarihi Fetih’ten Kurtuluşa Kadar. Ankara 1975.
- 15 – GÖKBİLGİN, M.T; “XVI. Yüzyıl Başlarında Trabzon Livası ve Doğu Karadeniz Bölgesi” *Belleten*, C.26 (1962)
- 16 – HORUNLUOĞLU, Ş; Trabzon ve Çevresinin Tarihi Eserleri, Ankara 1983.

- 17 – İBİŞ, Tümerkan; Trabzon'da Bir Ticâret Sokağının Eski ve Yeni Yüzü", **İkinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri(Uluslararası I) 1-3 Haziran 1988** Samsun 1990.
- 18 – **İlmiye Salnâmesi**. 1334.
- 19 – İSKİT, Servet R. **Türkiye'de Neşriyat Hareketleri Tarihine Bir Bakış**, İstanbul 1939.
- 20 – KARPUZ, Haşim: "Trabzonda Türk Devri Hamamları", **Trabzon 88-89 Kültür Sanat Yıllığı**. S.2, İstanbul 1989.
- 21 – _____; **Trabzon**, Ankara 1990, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- 22 – KODAMAN, Bayram: **Abdülhamid Devir Eğitim Sistemi**, TTK. Ankara 1991.
- 23 – KÜTÜOĞLU, Mübühâ. S; "XIX. Yüzyılda Trabzon Ticareti" **Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri 13-17 Ekim 1986**. Samsun 1988.
- 24 – LOWRY, H. W. : **Trabzon Şehrinin İslâmlaşması ve Türkleşmesi 1461-1581**, İstanbul 1981.
- 25 – **Maarif Salnâmesi** 1321.
- 26 – MOLLAMEHMETOĞLU A. Ş. : "Trabzon'da Ekonomi ve Ticaret" **Trabzon** Ankara 1990, Kültür Bakanlığı Yay.
- 27- ODABAŞIOĞLU, Cumhur; **Trabzon Kaynakçası**. Ankara 1991. Trabzon Belediyesi Kültür Yayınları. Dizi 6
- 28 – ÖZER. Ahmet: "Dünden Bugüne Trabzon'da Kültür" **Trabzon**. Ankara 1996.
- 29 – _____; "Dünden Bugüne Trabzon'da Kültür" **Trabzon**, Ankara 1996.
- 30 – ÖZKAYA, Yücel: **Osmanlı İmparatorluğunda Âyanlık**. Ankara 1976.
- 31 – _____; "XVIII. Yüzyıl'da Trabzon'un Genel Durumu" **Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri 13-17 Ekim 1986** Samsun 1988.
- 32 – ÖZTÜRK. Mustafa: "Trabzon'da Fiyatlar (1771- 1791)" **İkinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri(Uluslararası I) 1-3 Haziran 1988** Samsun 1990.
- 33 – PAKALIN. M. Zeki: **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü III**, İstanbul 1993.

- 34 – PINAR İlhan; “Alman Gezgini J.P. Fallmerayer’in Gözüyle 19. Yüzyılda Trabzon” **Tarih ve Toplum Dergisi** 1997, S.159.
- 35 – **Salnâme-i Nezâret-i Maarif-i Umûmiyye** 1316.
- 36 – SERTOĞLU, Midhat, **Osmanlı Tarih Lugatı**. İstanbul 1986.
- 37 – ŞAKİR, Şevket; **Trabzon Tarihi**, Hazırlayan Kemal KARADENİZLİ Ankara 1954.
- 38 – ŞAŞMAZ, Musa; “İngiliz Konolosu Alfred Biliotti’nin 1885’teki Raporuna Göre Trabzon Vilâyetinde Eğitim Durumu” **Tarih ve Toplum Dergisi** Temmuz 1997 c. 28 S.163.
- 39 – ŞENTÜRK, C. **Trebizond**, İstanbul 1975.
- 40 – TEKİNDAĞ, Şehâbetin; “Trabzon” **İslam Ansiklopedisi**. (M.E.B.). C12/1 İstanbul 1970.
- 41 – _____; “Yeni Kaynak ve Vesikalar Işığında Yavuz Sultan Selim’in İran Seferi” **Tarih Dergisi** XVII. 1962.
- 42 – TURAN Osman; **Selçuklular Zamanında Türkiye**. İstanbul 1971.
- 43 – _____; “Trabzon Tarihine Bir Bakış”. **Hamsi**. S.2. İstanbul 1971.
- 44– TURAN, Şerafettin; “Karadeniz Ticaretinde Anadolu Şehirlerinin Yeri” **Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri 13-17 Ekim 1986 Samsun** 1990.
- 45 – UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı; **Osmanlı Tarihi**. TTK. Ankara 1988 C.2.
- 46 – YAZARSIZ; **İslam Ansiklopedisi** “Salnâme maddesi”.(M.E.B.). İstanbul 1970. c.X.
- 47 – YAZICI, Nesimi; **Takvim- i Vekayi** “Belgeler” Ankara 1983.
- 48 – YOLALICI M. Emin; “Trabzon Vilâyetinde Eğitim ve Öğretim Kurumları” **OTAM**, Ankara 1994.
- 49 – **Yurt Ansiklopedisi**. “Trabzon”.
- 50 – YÜNSÜZ, N. “Trabzon’daki Haznedarzâde Abdullah Paşa Çeşme” **Vakıflar Dergisi** c.XIX. 1985.